

KURJER POZNANSKI

wychodzi dwa razy dziennie

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 508

Poznań, niedziela dnia 6 listopada 1932

Rok XXVII

Poznań, 5 listopada.

„Tydzień Rolniczy”

Jutro, t. j. 6 b. m., rozpoczyna się „Tydzień Rolniczy”. W całej Polsce odbędą się setki zebrań, zwołanych przez organizacje rolnicze, wygłoszone będą liczne przemówienia, uchwalone będą rezolucje, określające program społeczno-gospodarczy zorganizowanego rolnictwa i wskazujące drogi wyjścia z ciężkiego położenia, w jakim znalazła się ta najważniejsza gałąź naszej produkcji.

Nie potrzebujemy określać szczegółowo roli, jaką odgrywa rolnictwo w całokształcie gospodarki narodowej. — Wiadomo, że żyje z niego około 65 proc. ludności, zamieszkującej nasz kraj. W latach przedkryzysowych na produkcję rolniczą wypadało mniej więcej 48 proc. dochodu społecznego. Brak obliczeń za okres kryzysu nie pozwala określić dokładnie obecnego udziału rolnictwa w ogólnym dochodzie społecznym, jednak biorąc pod uwagę znacznie silniejsze skurczenie się ilościowej produkcji w przemyśle i górnictwie i silny spadek obrotów w handlu, sądzimy, że wyrównało ono zmniejszenie się wartości produkcji rolniczej wynikające z katastrofalnego spadku cen. Przyjąć zatem można, iż proporcja udziałów poszczególnych dziedzin życia gospodarczego w dochodzie społecznym nie uległa większym zmianom, i że nadal produkcja rolnicza reprezentuje połowę tego dochodu.

Dola rolnictwa obchodzi nas, jako obóz narodowy, szczególnie, gdyż jest to dziedzina, w której — poza mniejszościami słowiańskimi w południowych i wschodnich częściach kraju — żywioł polski reprezentowany jest prawie w stu procentach i na wszystkich szczeblach hierarchii społecznej. Żywioły niepolskie garną się chętniej do bardziej lukratywnych zawodów. Gdy bowiem na jednostkę czynną zawodowo wypada dochód w rolnictwie zł. 1025 (w 1928/29 r.), to w górnictwie 3.633 zł, w przemyśle 4.687 zł, a w handlu jeszcze wyższa cyfra.

Problem podniesienia dochodowości rolnictwa jest zatem szczególnie ważny z narodowego punktu widzenia. Im bardziej podnosić się będzie rentowność warsztatów rolnych, tem bardziej krzepnąć będzie siła ekonomiczna społeczeństwa polskiego, tem bardziej przesuwać się będzie punkt ciężkości majątku narodowego na naszą korzyść.

Opierając się na tych rozważaniach, możemy stwierdzić, iż każdy program, mający na celu poprawę sytuacji rolnictwa, podniesienie jego rentowności i jego usprawnienie techniczne i organizacyjne, będzie zgodny z zasadniczymi założeniami programowymi obozu narodowego.

Do osiągnięcia tych celów dąży akcja organizacyj rolniczych, której nada nowego impulsu organizowany obecnie „Tydzień Rolniczy”.

Stąd też odnosimy się zasadniczo życiście do podjętych wysiłków i zamierzając zorganizowanego społeczeństwa rolniczego i będziemy referowali o przebiegu akcji „Tygodnia Rolniczego”.

Cała Rzesza w wirze walki przedwyborczej

Niewykły wygląd Berlina — Ulice są zasłane stosami kartek i ulotek — Na domach powiewają przeważnie sztandary o dawnych barwach cesarskich — Silne patrole policyjne krążą po całym mieście

Berlin, 5. 11. (Tel. wł.) Wszystkie partie w dniu dzisiejszym przystąpiły do wzmożonej propagandy akcji przedwyborczej, uprawiając ją przy pomocy specjalnych wozów z plakatami i licznych patroli partyjnych, rozrzucających ulotki.

Niewykły widok przedstawia zwłaszcza stolica Rzeszy, w której walka rozgrywa się obecnie pomiędzy partiami środka i prawicy, oraz hitlerowcami i socjalistami. Obok tradycyjnych już sztandarów stronnictw lewicowych, a więc komunistów i socjalistów z typowymi oznakami sierpa i młota — z okien powiewają ponadto czarno-białe chorągwie, których liczba zmniejszyła się ogromnie w porównaniu do lat ubiegłych, a nawet do ostatnich wyborów. Masowo natomiast ukazują się dawne cesarskie kolory państwowe czarno-białe — czerwone sztandary, które niejednokrotnie nawet przynosiły swą liczbą barwy odłamów lewicowych i hitlerowców.

Ulice miasta przepełnione są ludźmi namiętnie agitującymi za swoimi partiami. Istna ulewa ulotek i kartek wyborczych sypie się zewsząd na przechodniów, pokrywając już teraz grubą warstwą chodniki, a nawet — jezdnie.

Socjalistom, komunistom i hitlerowcom przedłużający się w Berlinie strajk jest bardzo na rękę. Wspomniane partie bardzo umiejętnie usiłują wyzyskać ten stan rzeczy dla swych celów. Najbardziej wyzywająco zachowują się tym razem hitlerowcy, którzy liczą na wprost z socjalistami w zakresie obrony spraw zarobkowych robotników i próbują temi hasłami przyciągnąć na swą stronę jak największą ilość wyborców. Nie pozostają im dłużni w tej pracy komuniści, którzy — chociaż są współtowarzyszami w organizacji obecnego strajku komunikacyjnego w Berlinie — nie szczędzą jednak ostrych słów i zarzutów obłudzie pod adresem hitlerowców i socjalistów.

Police w związku z ogromnym napięciem walki przedwyborczej znacznie wzmocniono. Liczne i silne patrole pilnują gmachów publicznych oraz większych ośrodków komunikacyjnych. Na poszczególnych stacjach tramwajowych i kolejki podziemnej ustawiono również wzmocnione posterunki.

Ruch kołowy w dalszym ciągu jest jeszcze bardzo nikły mimo starań dyktacji i kierownictwa poszczególnych partii. W Duisburgu zabity został 1 nar. socj. W Wuppertal wywiązała się strzelanina między komunistami a nar. socjalistami. W jej wyniku kilku uczestników zajęło odniosło rany. W miejscowości Arnstadt doszło do walki między członkami republikańskiego Reichsbanneru a nar. socj. Po obu stronach byli ranni. Interwencji policji dokonała licznych aresztowań.

Olsztyn, 5. 11. (PAT.) Przygotowania wyborcze polskiej partii w Prusiech Wsch. napotyka na najrozmaitsze trudności. Największą przeszkodą jest to, że właściciele publicznych sal w obawie przed presją gospodarczą odmawiają udzielenia lokali na wiece. Wskutek tego partja polska musi ograniczać swą akcję do urządzania pogadanek w domach prywatnych.

Polska, Rumunja a Sowiety

Paryż, 5. 11. (Tel. wł.) Paryski „Temps” podaje informacje z Bukaresztu, że rząd polski odpowiedział odmownie na prośbę rządu rumuńskiego, który zaproponował podjęcie przez Polskę pośrednictwa w nawiązaniu na nowo rokowań sowiecko-rumuńskich o pakt nieagresji. Rząd polski oznajmił p. min. Titulescu, że uważa za właściwe pozostać zdala od pertraktacji rumuńsko-rosyjskich.

Odmowa ta, jak donosi „Temps”, wywołała w rumuńskich kołach politycznych wielkie wrażenie zwłaszcza, że Polska kilkakrotnie zajmowała się

rokowaniami między Rumunją a Sowietai. Wobec odmowy Polski — pisze dalej „Temps” — która ze swej strony podpisała pakt z Sowietai i która myśli o przedłożeniu go do ratyfikacji parlamentowi warszawskiemu, przewiduje się w kołach dobrze poinformowanych Bukaresztu, że rokowania z Rosją natrafia na wielkie trudności. Min. Titulescu odbył w związku z tem długą rozmowę z posłem francuskim w Bukareszcie. (Informacje te podajemy na odpowiedzialność „Temps’a” — przyp. red.)

Strajk w Berlinie rozszerza się

Zawiesiła pracę również miejska spalarnia śmieci — Walki policji ze strajkującymi — W ciągu jednego dnia zginęło 4 osoby, a 20 rannych

Berlin, 5. 11. (Tel. wł.) W ciągu dzisiejszego przedpołudnia władze towarzystw komunikacyjnych uruchomiły kilkanaście wozów, których strażą specjalne patrole policyjne, a obsługują te wozy zgłaszający się dobrowolnie do pracy konduktorzy.

Strajkujący w dalszym ciągu są nieustępliwi. W dniu dzisiejszym zolidaryzowali się z nimi pracownicy

miejskiej spalarni śmieci.

W ostatniej chwili udało się uniknąć strajku pracowników gazowni dzięki porozumieniu jej kierownictwa ze związkami zawodowym. Strajk ten pociągnąłby za sobą poważne skutki natury materialnej, gdyż gazownia zaopatruje większą część Berlina.

Starcia z policją nie ustają. W różnych częściach Berlina dziś w nocy wywiązywały się formalne bitwy na ulicach.

W związku z tem władze wzmocniły jeszcze patrole, a większe oddziały policji trzymane są w stałym pogotowiu celem chronienia krążących wozów. Towarzystwo komunikacyjne twierdzi, że wypuściło 110 na ogólną ilość 370 wozów. Ze strony kierownictwa strajku zaprzeczają tym wiadomościom i oświadczają, że obecnie w ruchu znajduje się tylko wszystkiego 23 wozy.

Berlin, 5. 11. (PAT.) Wobec zastrzeżenia się ze strony strajkujących terroru uruchomione częściowo wczoraj wieczorem wozy tramwajowe i autobusy napowrót wycofano. Ofiarą starć między robotnikami, a policją padło 4 osoby zabite i 20 rannych.

Wicekomisarz Bracht odbył konferencję z kanclerzem Papenem, poczem prezydent policji zapowiedział na dziś mobilizację całego korpusu do walki ze strajkującymi. Policjanci uprawnieni są — jak już donosiliśmy — do użycia broni palnej celem ochrony zgłaszających się do pracy robotników.

skim organizatorom „Tygodnia”, grupującym się dokoła „sanacyjnego” Związku Organizacji i Kółek Rolniczych. „Tydzień Rolniczy” ma umożliwić rolnikom wypowiedzenie wszystkich żądań i bolączek, uchwalenie rezolucji i tą drogą wnieść pewną nadzieję, że z tego będzie jakiś skutek i że sytuacja ich się poprawi.

Z tej — że tak powiemy — podszewki politycznej zainicjowanego ruchu należy sobie zdawać sprawę. Niemniej sądzimy, że jego pozytywne idee gospodarcze zasługują na poparcie szerokich kół społeczeństwa. Od podniesienia i uzdrowienia rolnictwa zależy powrót do normalnych stosunków całego naszego organizmu gospodarczego. I dlatego nie można pominąć żadnego środka, który może wyprowadzić rolnictwo z obecnych jego trudności.

Ten cel uboczny przyswieca warszaw-

W kraju i w świecie

Czego chcą Niemcy

Często się u nas mówi, że we Francji nie znają Niemiec tak dobrze, jak zna się je w Polsce. Niezupełnie jest to słuszne. Niema we Francji dużych obszarów, jak nasz b. zabór pruski, gdzie cała ludność, w ciągu kilku pokoleń, poznała w codziennym twarde doświadczeniu, co to są Niemcy. To właśnie ułatwia wielu marzycielom lub mędrkom we Francji szerzenie błędnych i złudnych pojęć o Niemcach. Ostatecznie jednak, na swój sposób, także i Francja, w latach 1870 i 1871 oraz w latach 1914 do 1918 poznała Niemcy zbliska. Przeważa zatem bardzo znacznie we Francji trzeźwość i nieufność. A już żadna miara twierdzić nie można, by we Francji, w świecie politycznym i dziennikarskim, nie było lub mało było ludzi, doskonale zdających sobie sprawę z rzeczywistości niemieckiej. Przeciwnie, z przenikliwością i jasnością sądu, właściwą umysłowi francuskiemu, widzą tam istotę rzeczy.

Kancelarz Rzeszy p. von Papen, w dwu kolejnych mowach, 12 ub. m. w Monachium i 16 ub. m. w Paderborn, rzucił hasło sacrum imperium, t. j. świętego cesarstwa niemieckiego.

P. René Pinon, wybitny pisarz polityczny francuski, mówi o tem w zwykłym sprawozdaniu politycznym, dwutygodniowym „Revue de Deux Mondes” z 1 b. m.:

„Te pojęcia sacrum imperium średniowiecznego nazywają się, by dać im imię prawdziwe, pangermanizmem, który był źródłem i bezpośrednim powodem wielkiej wojny, a są dostosowane do potrzeb politycznych Wszechniemiec, w czasach, które nic w sobie nie mają z średniowieczem...”

„Jutrzejczy cesarz, jak wczorajsz, byłby nie następcą Karola Wielkiego, dzielącego z papieżem kierownictwo chrześcijaństwa, ale prosto dziedzicem królów Prus, summus episcopus Kościoła luterńskiego, a p. von Papen, który jest katolikiem, powinien wiedzieć, że narodziny takiego cesarstwa wywoła, jako nieuchronne następstwo, nowy Kulturkampf...”

„Poza temi ostentkami średniowiecznymi, które się ukrywają interesy i ambicje germanizmu. Olbrzymie zamysły panowania nad światem, które miała urzeczywistnić wojna r. 1914, które złaśniała klęska r. 1918, a przeciw których odrodzeniu traktat wersalski powziął rozstrpne postanowienia, drażniące niemiecki nacjonalizm, zjawiają się znowu w programie rządu von Papena. Niemcy od Alp po

Niemien, jak mówi p. Papen, a także od Bratysławy po Metz i Gandawę, jak dorzucają jego pisma, miały jedną właściwość wspólną z owym sacrum imperium Hohenstaufów: prowadziłyby one tę walkę zażartą, to odpychanie, to wynaradawianie narodów słowiańskich, które od zdobyczy Karola Wielkiego ciągnie się aż po rozbiory Polski. Odrodzenie świata słowiańskiego, oto grzech, którego Niemcy nie mogą przebaczyć traktatowi roku 1919. A cała napuszczona frazeologia kancelarza zmierza do tej sprawy Pomorza polskiego, które Niemcy, wbrew woli większości ludności, chcą znowu zagarnąć.

I to dla tego celu, dla nowego rozbioru Polski, dla spełnienia tej krzywdzącej niesprawiedliwości, wicherzy się w Europie... I czyż p. von Papen wyobraża sobie, że gdziekolwiek, nawet w Londynie, nie widzą, dokąd zmierza... Dzieje wiedzą, że istnieje wielka cywilizacja niemiecka, której rozwojowi nikt nigdy nie przeszkadzał, ale wiedzą także, iż szczególnie na wschodzie narzucała się ona sąsiadom zawsze żelazem i zdobyczami... Nowe Niemcy p. von Papena, jak trzecie cesarstwo Hitlera, byłoby podobne, kubek w kubek, do wielkich Prus Bismarcka...”

Tym razem wszyscy we Francji, od prawicy po lewicę, poznali znaczenie hasła p. von Papena bez jakichkolwiek złudzeń, a głos taki, jak p. René Pinona, świadczy, że zamiary Niemiec dzisiejszych przejrano do dna.

Niemcy zaś z przygrywką tych hasel idą w wybory, w których obóz p. von Papena i gen. von Schleichera przelicytowało się z obozem Hitlera w dążeniach wszechniemieckich, bo to właśnie jest głównym znamięm wyborów z 6 listopada b. r. Zarazem, na gruncie międzynarodowym, dążą Niemcy do swobody zbrojeń, nie tając, z bezwstydem zdumiewającym, że te zbrojenia są im potrzebne, aby móc urzeczywistnić zapowiadane zabory. Świat cały widzi to, jak na dłoni. Wszystkie te dążenia Niemiec godzą wprost w usiłowania zażegnania wojny i zapewnienia pokoju, pod których znakiem toczy się dziś polityka międzynarodowa. A jednak między tą świadomością a działaniem jest ciągle szczelina, coraz szersza, która Niemcy idą krok po kroku naprzód ku swej nowej wojnie zaborczej, obecnie już pod jawnym hasłem sacrum imperium.

STANISŁAW STROŃSKI.

Socjalne przeciwieństwa i wybory

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Berlin, 4 listopada.

W operetce „Książę Student”, granej obecnie w „Grosses Schauspielhaus” pyta się dziewczyna ze wzruszeniem: „Jak to się stało, że małe wybrałeś?” A na to „on” odpowiada z miejsca: „Wybieranie jest moim najbardziej ulubionym zajęciem. Jestem Niemcem”.

Nie chcemy przez przytoczenie tych słów powiedzieć, że wybory z dnia 6 listopada będą operetką, chociaż są tacy, którzyby je chętnie jako taką potraktowali. Jednak wybiera się tutaj rzeczywistość bez ustanku. W znanym berlińskim „Kabarecie komików” („Kabarett der Komiker”) wystawiono niedawno bardzo dowcipną komedię muzyczną p. t. „Piękna Galatea”. Rzecz dzieje się niby to w antycznej Grecji, niektóre akty w redakcji gazety (aktualizacja, jak widzimy, daleko posunięta), której sekretarka nosi piękne, greckie imię — Krizis. W zabawnej piosence oznajmia w tej komedynie doskonały piosenkarz Hansen, że po 6 dniach pracy następuje, bez względu na pogodę, 7 dzień wyborów, w których każda partja zwycięża. Ta „grecka” aluzja do niemieckich stosunków jest bardzo trafna. Jeżeli tak dalej będzie, Niemcy nie innego nie będą robili, tylko wybory. W tym roku są to już naprawdę niewiadomo które.

Coprawda ludzie są też niezłe zmęczeni. Brak również pieniędzy na wybory. Stronictwa zbierają je po ulicy w puszkach, jak na jakiś cel dobroczynny. Zaczęli hitlerowcy, a zaraz po nich zjawili się komuniści. I wkrótce u wejścia do dworców, na rogach ulic, w ożywionych punktach miasta, można było zobaczyć stojących obok siebie hitle-

rowca, często w mundurze S. A., z czerwoną puszką, opatrzoną „hakenkreuzem”, a obok niego o krok komunistę w czerwonej przepasce na rękę, potrząsających w takt puszkami, które wieczorem nie robiły wrażenia cięższych, niż rano.

„Należy ich wyniszczyć wyborami, niech wybierają aż do nieprzytomności, Reichstag będzie się rozwijał bez końca aż do skutku.” Temi słowy jakiś zapalony zwolennik Papena w głośnej dyskusji ulicznej groził opornym stronnictwom. Te trochę buńczuczne słowa określają jednak pewną niewątpliwą tendencję, którą gdzieindziej nazwano trafnie „Zermürbungstaktik” (tatyka skruszenia). Czy jednak da ona wyniki? Jest rzeczą bardzo ciekawą, jaki procent uprawnionych do głosowania weźmie w niedzielę udział w wyborach.

Tymczasem atmosferę przedwyborczą podniecił strajk komunikacyjny w Berlinie. Jest to rzecz bardzo przykra w wielomilionowym mieście, gdzie ludzie mieszkają często dziesiątki kilometrów od miejsca pracy, i odbija się fatalnie w wielu dziedzinach. Załoga poszła przed izbę rozjemczą, która wydała wyrok, ogłoszony później jako prawnie obowiązujący. Do godziny 14 miało się zgłosić do pracy, w przeciwnym razie strajk staje się wykroczeniem przeciwko prawu. Z 21 tysięcy zgłosiło się jednak tylko 1500.

W chwili, gdy piszemy te słowa, kursują zrzadka na niektórych tylko liniach pojedyncze tramwaje i autobusy pod ochroną policji. Komuniści oczywiście pchają do podtrzymania strajku i próbują go rozszerzyć. Hitlerowcy również

zajmują stanowisko oporne. Doszło do krwawych zderzeń ze strajkującymi. Zobaczymy, co będzie.

Wspólny front komunistów i hitlerowców jest w tym strajku znamienny. Skierowany jest on nie tylko przeciwko rządowi, ale i przeciwko socjalistom, którzy są strajkowi przeciwni. U hitlerowców dużą rolę grają wprawdzie rozważania przedwyborcze. Nie chcą oni stracić swoich wyborców z pośród robotników. Ale bądź co bądź również społecznie stanęli hitlerowcy znacznie skrajniej niż socjaliści. Ten moment rozwoju stosunków socjalnych w Niemczech należy z całym naciskiem podkreślić i baczną mu poświęcić uwagę. Swego czasu przepowiadaliśmy, że opozycja przeciwko rządowi Papena zradykalizuje silnie partję hitlerowską pod względem społecznym. Strajk w B. V. G. jest bardzo jaskrawym przyczynkiem do tego twierdzenia. Doszło do tego, że w obecnym strajku stanęła ona we wspólnym froncie z komunistami, a przed dworcami, jako wartownicy strajkujących strażowali zgodnie obok siebie komuniści i hitlerowcy, póki ich wreszcie policja nie usunęła siłą. Byli przytem wczoraj zabici i ranni. Bodajże pojawiają się w Niemczech oznaki, że momenty socjalne zaczną odgrywać coraz poważniejszą rolę w stosunkach wewnętrznych.

W niemieckich kołach „burżuazyjnych” dawnego typu rodzi się silny nie-

pokój z powodu przetrwania się „proletariackiego” sposobu myślenia na prawo, t. zn. do hitlerowców. Nie jest to coprawda rzecz nowa, bo u hitlerowców odgrywał ten sposób myślenia zawsze dużą rolę. Ale wspólny front komunistyczny - hitlerowski w walce klasowej, to jednak dawka zbyt silna. „Deutsche Allgemeine Zeitung” konstatuje z melancholją, że w Reichstagu, wybranym 31 lipca bieżącego roku, trzy najliczniejsze grupy wykazywały silne socjalistyczne zabarwienie, t. zn. narodowi socjaliści (230 mandatów), socjaliści (134 mandaty) i komuniści (89 mandatów). Do nich dolicza „Deutsche Allgemeine Zeitung” jeszcze część posłów centrowych, którzy wyszli ze związków zawodowych, i dochodzi do wniosku, że z 600 posłów 500 nie można zaliczać do reprezentantów „burżuazji” („bürgerlich”).

Z tego punktu widzenia poza ich bezpośrednim i ściśle politycznym znaczeniem, będzie wynik wyborów niedzielnich bardzo interesujący. Czy „burżuazyjne” uprzedzenia okażą się zdolne do walki i wzmożenia swoich sił? Strajk w B. V. G. tuż przed wyborami jest uderzeniem, które powinno podzielić, o ile są one zdolne do życia. W przeciwnym razie radykalizacja społeczna będzie miała niewątpliwie konsekwencje prężnej lub później w układzie stosunków niemieckich bez względu na to, czy rozwój pójdzie rewolucyjnie, czy ewolucyjnie.

JERZY DROBNIK.

Doniosły fakt w życiu Polaków w Niemczech

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“).

Opole, 4 listopada.

Powstanie gimnazjum polskiego w Bytomiu na Śląsku Opolskim jest faktem dokonany. Społeczeństwo polskie w Niemczech wita to wydarzenie z entuzjazmem.

Już w dniu 29 października zakomunikował dyrektor rej. dr. Weigel podczas konferencji przedstawicielom Związku Polskich Towarzystw Szkolnych: prezesowi Janowi Baczewskiemu oraz dyrektorowi Schreiberowi, że dostał od nadprezydenta prowincji górnośląskiej dr. Lukaschka polecenie, żeby zaprosić przedstawicieli Polsko-Katolickiego Towarzystwa Szkolnego na specjalną konferencję, mającą się odbyć w środę, 2 listopada, o godzinie 4.30 po południu. Oświadczył, że nadprezydent zamierza podczas tej konferencji wręczyć koncesję na otwarcie gimnazjum polskiego w Bytomiu. W międzyczasie prezes Związku Polskich Towarzystw Szkolnych, p. Baczewski, który celem dopilnowania sprawy gimnazjum przebywał stale w Opolu, otrzymał telefoniczną wiadomość, że wspomniana konferencja odbędzie się już o godz. 12-ej.

Nadprezydent dr. Lukaschek zakomunikował podczas konferencji, że Polsko-Katolickie Towarzystwo Szkolne na Śląsk Opolski otrzymało pozwolenie na otwarcie polskiego gimnazjum w Bytomiu. Równocześnie nadprezydent wręczył prezesowi Baczewskiemu odpowiednią koncesję. Poniżej podajemy odpis koncesji w dosłownym tłumaczeniu:

„Niniejszem zezwalamy na otwarcie prywatnej wyższej szkoły z gimnazjalnym planem nauczania w Bytomiu, Śląsk Opolski, Kurfürstenstrasse.
„Równocześnie zezwalamy na zatrudnie-

nie w tej szkole następujących sił nauczycielskich: a mianowicie w przedmiotach, dla których posiadają fachowe kwalifikacje: 1) dr. Wiktor Nechaj de Felseis, 2) dr. Edward Szwed, 3) Wincenty Kowal, 4) Franciszek Krzykała, 5) Witold Przybylski, 6) Józef Henke, 7) Edmund Mackowiak, 8) Alojzy Gembała, 9) Edward Wojacek, 10) Florian Nowak. — jeżeli one odpowiadają art. 98 konwencji genewskiej.

„Każdy z powyżej nazwanych nauczycieli winien złożyć następującą deklarację lojalności: „Niniejszem oświadczam, że działalność moją jako nauczyciela przy prywatnej wyższej szkole w Bytomiu nie będę nadużywał dla celów antypaństwowych”.

„Należy się spodziewać, że Polsko-Katolickie Towarzystwo Szkolne dla Śląska Opolskiego będzie stale starać się o nauczycieli niemieckiego obywatelstwa dla tej uczelni, szczególnie, gdy chodzi o stanowisko kierownika, oraz dla przedmiotów u-sposobienia (Gesinnungsfächer).

„Równocześnie nakładamy na Polsko-Katolickie Towarzystwo Szkolne obowiązek postarania się o stosowne podręczniki szkolne w języku polskim do 15 lutego 1933 r. Dla dopuszczenia poszczególnych podręczników szkolnych potrzebne jest nasze zezwolenie.

„Należy nam podać fakt otwarcia uczelni oraz nazwiska zatrudnionych sił nauczycielskich. Co się tyczy osób nauczających, to należy zaznaczyć, w jakich przedmiotach nauczają. O odejściu lub wstąpieniu nowych sił nauczycielskich należy nas stale uwiadomiac.

„Do głównej kasy rejencyjnej nr. 12 w Opolu należy wpłacić 20 Rm. tyt. podatku administracyjnego”.

Uroczystość otwarcia gimnazjum polskiego w Bytomiu odbędzie się 8 listopada. W uroczystości tej wezmą udział zarówno przedstawiciele władz niemieckich, jak i przedstawiciele mniejszości polskiej w Niemczech.

BALTICUS.

Z żałobnej karty warmijskiej

W tych dniach zmarł nagle i niespodziewanie śp. ks. Antoni Baranowski, proboszcz parafji szabruckiej w powiecie olsztyńskim.

W zmarłym stracili Polacy warmijscy kapłana, jakiego rzadko spotyka się w szeregach księży wschodniopruskich. Śp. ks. Baranowski swoją sprawiedliwością i uczynnością zaszkodził sobie u Polaków warmijskich prawdziwie zaufanie i szczerą przywiązaną. Podczas gdy w innych parafjach, zwłaszcza w ostatnich czasach, zmniejszano liczbę nabożeństw polskich różnymi sposobami i metodami, ks. Baranowski nie dał się nakłonić, by także w jego parafji ograniczano prawa Polaków. Rozumiał doskonale, że rzadzi parafją polską i dlatego, mimo nacisku zgóry, odnosił się do niej z wielką sympatją i życzliwością. Zajmował się pilnie młodzieżą warmijską, a chłopców zdolniejszych zachęcał do nauki i sam z wielkim talentem pedagogicznym bezinteresownie

przysposabiał ich do szkoły średniej. Interesował się niemniej tymi uczniami, którzy, po odpowiednim przygotowaniu, poszli do polskich szkół średnich i wyższych, jak tymi, którzy pozostali na terenie wschodniopruskim.

Śp. ks. Baranowski pokochał Polaków warmijskich całym sercem, to też pamięć jego zawsze żyć będzie wśród ludności polskiej na Warmji. R. i. p.

Zmiany w dyplomacji

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.). Wiele obiegających pogłosek dotyczących posła R. P. w Pradze p. Grzybowski, ma objąć albo placówkę w Bukareszcie albo stanowisko ambasadora R. P. w Paryżu. Na miejsce p. Grzybowski do Pragi wymieniają p. Szumakowskiego. (w)

Następca śp. Sokala

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.). Delegatem Polski do Ligi Narodów w Warszawie śp. Sokala mianowano Edwarda Raczyńskiego naczelnika wydziału ustrojów międzynarodowych w M. S. Z. (w)

Francuski projekt rozbrojeniowy

Przedstawił go na posiedzeniu prezydium konferencji rozbrojeniowej Paul Boncour

Genewa, 5. 11. (PAT.) Prezydium konferencji rozbrojeniowej zebrano się na specjalne posiedzenie dla wysłuchania expose Paul Boncoura o francuskim planie rozbrojeniowym.

Paul Boncour podkreślił na wstępie, że plan ten nie jest wyłącznie francuski, gdyż delegacja francuska przyjęła m. i. zalecenia Benesa i Politisa.

Licząc się z konsekwencjami uniwersalności Ligi i z koniecznością stopniowania zobowiązań wzajemnej pomocy, projekt francuski przewiduje szereg kręgów coraz to szerszych. Najbardziej szeroki, obejmujący wszystkie narody, ma na celu uzupełnienie paktu Briand-Kellogg w duchu propozycji Stimsona, t. j. przez pozabawienie państw prowadzących wojnę wbrew temu paktowi wszelkiej pomocy ekonomicznej. Drugi krąg stanowi pakt Ligi Narodów i pakt locarneski, obejmuje członków Ligi. Wreszcie najwęższym kręgiem byłyby projekty wzajemnej pomocy, w szczególności pakt narodów europejskich kontynentalnych.

W tym pakcie figurowałoby zobowiązanie co do redukcji zbrojeń, przy czym przewidywanoby, że jedynymi siłami, należącymi do kontrahentów

byłyby wydatnie zredukowane siły oddane do dyspozycji Ligi Narodów. Obok nich należałoby ustalić jaką formę armii mogłaby zapewnić równość w bezpieczeństwie.

Ponieważ armie zawodowe bardziej nadają się do agresji niż armie o krótkiej powszechnej służbie wojskowej, należy zgeneralizować ten ostatni system co będzie gwarancją przeciw wojnie. W tym wypadku Francja gotowa jest do dalszych redukcji.

Przy ustalaniu czasu służby należy uwzględnić wyszkolenie przedpoborowe, poza tem trzeba ograniczyć prawo rekrutowania państw o bardzo wielkiej ludności tak, aby nie stanowiły one niebezpieczeństwa dla innych państw. Co się tyczy materiału wojennego, trzeba również wzmocnić siły obronne, a osłabić agresywne.

Delegacja francuska pragnie umiędzynarodowienia lotnictwa. Co się tyczy artylerji ciężkiej i czołgów, projekt francuski zmierza do tego, aby stałe organizacje defensywne (t. j. fortyfikacje) wyposażone były w dostateczną broń dla odparcia napadów.

Expose Paul Boncoura zwraca uwagę na ograniczenie głównych propozycji francuskich do państw kontynentalnych.

Sukces Herriota na kongresie radykałów

Odparcie ataków socjalizującego pos. Bergery — Kongres aprobował całkowicie politykę rządu — Sprawy dyscypliny partyjnej

Tuluza, 5. 11. (PAT.) Wystąpienie Herriota nie było spodziewane. Ukazał się on na trybunie w związku z namietaniem przemówieniem Bergery, skłaniającego się do socjalizmu, który wystąpił z prawdziwą interpelacją.

Uczestnicy kongresu zachowywali się wrogo wobec Bergery i zdolali o dokończyć swe przemówienie jedynie dzięki wysiłkom przewodniczącego i Herriota. Ze strony zebranych zareagowano gwałtownie, gdy Bergery wypowiedział się na rzecz rewizji traktatów.

Po przemówieniu Herriota kongres uchwalił jednogłośnie porządek obrad, wyrażający zupełne zaufanie dla Herriota i całego rządu.

W dalszym ciągu deputowany Balaissie stwierdził, iż członkowie partji żywią pełne zaufanie do swych posłów, oraz do rządu Herriota. Domaga się on stanowczo, aby odtąd w łonie grupy parlamentarnej radykalno - społecznej zachowana była solidarność przy głosowaniu.

Deputowany Peytral proponuje, ażeby kwestja dyscypliny partyjnej w parlamencie stawiana była automatycznie za każdym razem, gdy na porządku obrad stanie kwestja za-

ufania do rządu.

Deputowany Zay wypowiada się za pozostawieniem członkom frakcji swobody działania.

Premjer Herriot przypomina, że rząd, którego intencje są w przeczności z dążeniami jego własnej partji, może w każdej chwili podać się do dymisji. O ile pewnego dnia obecny rząd stanąłby wobec konieczności działania wbrew doktrynie partyjnej, raczej usunie się.

Po odrzuceniu wniosku deputowanego Zay'a o automatycznym obowiązku dyscypliny partyjnej z chwilą kiedy na porządku obrad stanie kwestja zaufania, kongres głosuje za wnioskiem, domagającym się żeby za każdym razem gdy w parlamencie wysunięta będzie kwestja zaufania parlamentarna grupa radykalno-społeczna rozpatrywała jednocześnie kwestję dyscypliny.

Paryż, 5. 11. (PAT.) Dzienniki, komentując przemówienie Herriota, aprobują jednomyślnie oświadczenia premjera i podkreślają jego wielki sukces osobisty. Prasa stwierdza, że po tem przemówieniu kongres uważa można za zakończony, a rezultatem jego jest wzmocnienie obecnego rządu.

Przeniesienia i zwolnienia sędziów

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.) — W bieżącym dopiero tygodniu została doręczona ostatnia seria dekrety, dotycząca przeniesień i zwolnień w sądownictwie, nosząca datę 31 października. (w)

Aresztowanie kapitana

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.) — Żandarmerja aresztowała kierownika jednego z działów zbrojowni na Pradze przy ul. Stalowej, kapitana Łączkowskiego. Aresztowanie nastąpiło na polecenie sędziego śledczego przy sądzie wojskowym. Kpt. Łączkowski jest wybitnym fachowcem broni artyleryjskiej i zakończył specjalne studia w Paryżu. (w)

Otwarcie wystawy prof. Wyczółkowskiego

Dziś w południe w świetlicy Muzeum Wielkopolskiego odbyło się uroczyste otwarcie wystawy graficznej prof. Leona Wyczółkowskiego w obecności licznych przedstawicieli władz miejskich, samorządowych, wojskowych, duchowieństwa, świata naukowego, artystycznego i prasy.

Otwarcia wystawy dokonał p. dr. Koller, jako pełniący obowiązki dyrektora Muzeum Wielkopolskiego, dziękując p. Leonowej Wyczółkowskiej

oraz innym właścicielom obrazów nadszłego mistrza, za użyczenie tych obrazów na wystawę. W imieniu Towarzystwa Przyjaciół Grafiki przemówił p. dyr. Moszkowski, poczem delegacja uczniów Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych, wręczyła prof. Leonowi Wyczółkowskiemu artystycznie wykonany adres z jego portretem.

Po akcie otwarcia zwiedzano wystawę, na której zgromadzono 160 dzieł graficznych. (kl)

Przepowiednia pogody na niedzielę: Po nocy chłodnej w ciągu dnia pogodnie i nieco cieplej słabe wiatry zmienne.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 5. 11. 1932 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była ożywiona.

Z pożyczek państwowych obracano 5% pożycz. konwers. po 40.—, natomiast płatono za 4% premj. dolarowe 48.—.

Z pożyczek komunalnych obracano 8% obl. m. Poznania z r. 1927 po 92.—.

Większe ożywienie zauważono w papierach lokacyjnych P. Z. K., mianowicie w 8% listach dol. starych, które w dalszym ciągu zwykływały na 56% w transakcjach, oraz w 8% listach dol. amort. po 58%—58 w transakcjach. Za 4% listy zast. konwert. płatono 31%—31.— jak również za 6% listy żytynie 10%—10%.

Akcie bankowe wzgl. przemysłowe bez notowania.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalny)

5% Pożyczka konwersyjna 40% +.

8% obl. m. Poznania z 1927 r. 92% +.

8% dol. listy Pozn. Ziem. Kred. 56% +.
8% listy dolarowe w złocie amort. P. Z. K. 58%—58% +.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 31%—31% +.
(Kurs w złotych)
4% pożyczka premj. dol. s III 48.— P
6% listy żytynie Pozn. Ziem. Kred. 10.50 do 10.75 P.
Tendencja ożywiona.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.8915 zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.92 zł.

Kurs markj niem. i guld. gd. Bank Polski oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk niem. w dewizach 211.50 zł., gotówką 210.00 zł., za 100 guld. gd. w dewizach 173.41 zł., gotówką 173.07 zł.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań 5. 11. 1932 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Poznania, ładunki wagonowe, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy w obliczeniu ćwierć litrowego gęstościomierza: 1) żyta poznańskiego 70.6 kg (120.1 ft w hol.), 2) żyta pomorskiego 69.35 kg (119.2 ft w hol.), 3) pszenicy poznańskiej 72.95 kg (124 ft w hol.), 4) owsa poznańskiego i pomorskiego 43.55 kg (74.1 ft w hol.).

Ceny transakcyjne

Zyto 60 tonn par Poznań 13,25

Ceny orientacyjne

Zyto 14,80 — 15,00

Usposobienie spokojne 23,25 — 24,25

Pszenica 16,00 — 17,50

Usposobienie spokojne 14,00 — 14,75

Jęczmień browarowy 13,50 — 14,00

Usposobienie spokojne 14,25 — 14,50

Owies 23,50 — 24,50

Usposobienie spokojne 36,50 — 38,50

Usposobienie spokojne 8,75 — 9,00

Otręby pszenne 9,00 — 10,00

Otręby pszenne (grube) 10,00 — 11,00

Rzepak 38,00 — 39,00

Rzepak 35,00 — 40,00

Gorczyca 39,00 — 45,00

Groch Victoria 21,00 — 24,00

Groch Folgera 30,00 — 33,00

Koniczyna czerwona 120,00 — 140,00

Koniczyna biała 120,00 — 160,00

Ziemniaki jadalne 2,20 — 2,50

Ziemniaki fabryczni 0,00 — 0,12 1/2

Mak niebieski 100,00 — 110,00

Ogólne usposobienie spokojne.

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 75 tonn, pszenicy 60 tonn, grochu Victoria 30 tonn, rzepaku 5 tonn.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 5. 11. 1932 r.

Dewizy:

	trans.	sprzód.	kup.
Belgia	124,20	124,51	123,89
Gdańsk	173,75	174,18	173,32
Holandja	359,95	359,85	358,05
Londyn	29,39	29,52	29,22
Nowy Jork	8,912	8,932	8,892
Nowy Jork	8,916	8,936	8,896
kabel	35,05	35,14	34,96
Paryż	26,41	26,47	26,35
Praga	172,00	172,43	171,57
S-ajcarja	211,80		
Berlin			

Tendencja przeważnie mocniejsza.

Papiery wartościowe i obligacje:

3% pożycz. bud.	37,50 — 37,35
4% pożycz. inw.	96,75
4% pożycz. dolarowa	48,75 — 48,80
6% pożycz. dol.	55,50
7% pożycz. stabil.	55,88 — 54,75

Akcie w złotych:

Bank Polski	84,50 — 84,25
Lilpop	12,75

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1.000 kg. reszta za 100 kg. Berlin, 5. 11. 1932 r.

Pszenica marchwiska 197,00 — 199,00

Tendencja stała.

Zyto march 156,00 — 158,00

Tendencja nieco mocniejsza.

Zyto polskie 72—73 kg cif

Berlin tr. 168,00 —

Tendencja nieco mocniejsza.

Jęczmień browarowy 170,00 — 180,00

Tendencja słaba.

Jęczmień pastewny i przemysłowy 162,00 — 169,00

Tendencja słaba.

Owies march 133,00 — 133,00

Tendencja stała.

Mąka pszenna 24,00 — 27,25

Tendencja utrzymana.

Mąka żytnia 20,50 — 22,60

Tendencja utrzymana.

Otręby pszenne 9,00 — 9,40

Tendencja spokojna.

Otręby żytnie 8,25 — 8,60

Tendencja spokojna.

Groch Victoria 22,00 — 26,00

Groch drobny jadalny 20,00 — 23,00

Groch pastewny 14,00 — 16,00

Kuchy lniane 10,00

Kuchy z orzecha ziemnego 10,80

Kuchy mielone (marcka) 11,20

Srót Soja ekstrahowany 46%

loco Hamburg 10,20

Srót Soja ekstrahowany 46%

loco Szczecin 10,90

Ogólna tendencja stała.

Giełdy zbożowo - towarowe

Kraków, 4. 11. Pszenica dw. czerwona 27.75 — 28.25, biała 26.75 — 27.25, targa stand. 25.50 — 26, żyto dw. stand. 18.25 do 18.50, targa stand. 18 — 18.25, owies dw. stand. 17 — 17.50, targa stand. 15.75 do 16.25, zadeszczony 14.50 — 15, siano słodkie 8 — 8.30, rzepak czyszczony słodki 60 do 62, kminek kraj. czyszczony 140 — 150, ziemniaki stolowe 4 — 4.50, otręby pszenne 9.25 — 10, pszenne 9.25 — 10. Tendencja utrzymana, dowozy małe.

Katowice, 3. 11. Żyto 17.65 — 17.90, mąka pszenna 65 proc. 38.30 — 40, żytnia do 65 proc. 25.50 — 26.50, otręby pszenne grube 10.60, kuchy lniane 21.75 — 22.25, ziemniaki jadalne 4.20. Usposobienie wyciekające.

Gdańsk, 4. 11. Pszenica 128 f. biała 14.75 — 15, żyto 120 f. eksp. 9.25, nowe konsumcyjne 9.50, jęczmień I kat. 10 — 10.50, średniej kat. 9.25 — 9.75, gorszy 9 — 9.25, owies 8.75 — 9, groch Wiktorja 14 — 15.75, zieleny 17.50 — 21.50, otręby pszenne 6.15, żytnie 6.40. Obroty bardzo małe, tendencja spokojna, dla dobrego owsa zwykłego.

Warszawa, 4. 11. Żyto stand. I 700 g/1 16.25 — 16.50, stand. II 689 g/1 16 do 16.25, pszenica jara czerwona szklista 775 g/1 27.50 — 28, pszenica jednolita 742 g/1 26.50 — 27, pszenica zbierana 731 g/1 26 do 26.50, owies jednolity 468 g/1 17 — 17.50, owies zbierany 438 g/1 16 — 16.50, jęczmień na kaszę 16 — 16.50, jęczmień browarny o wadze 689 g/1 17 — 18, groch polny z workiem 24 — 26, groch Wiktorja z workiem 26 — 29, ziemniaki jadalne 4 — 4.50, mąka pszenna luksus, wym. 40 — 50 proc. 45 do 50, mąka pszenna 0000 wym. 50 — 60 proc. 40 — 45, mąka żytnia pyłkowa I gat. 65 do 55 proc. 27 — 29, mąka żytnia sitkowa II gat. po 55 proc. 21 — 23, mąka żytnia razowa 95 proc 21 — 23, otręby pszenne szale 11 — 11.50, otręby pszenne średnie 10 do 10.50, otręby żytnie 9 — 9.50. Usposobienie spokojne.

Stanowisko Klubu Narodowego w Sejmie

Przemówienie pos. R. Rybarskiego na posiedzeniu Sejmu dnia 3 listopada 1932 roku w dyskusji nad budżetem na r. 1933-34

(Dokończenie.)

Ułgi dla życia gospodarczego

Mówi się o rozmaitych ulgach dla życia gospodarczego. Przypominamy sobie, ile to było reklamy na temat ulg podatkowych, które przyznano społeczeństwu. Były one bardzo wielkie: można się zwolnić z 50 proc. z całego podatku — to bardzo dużo. Ale co teraz mówi pan minister i jego urzędnicy? Prezes wileńskiej Izby skarbowej, wzywając do energiczniejszego ściągania podatków mówi, że powstała „psychoza” z powodu ulg podatkowych. A więc jaki cel tego zarządzenia? Wywołanie tej psychozy, czy wydobycie „złosiwych” płatników, których się będzie gnębić? Bo jeżeli jakieś zarządzenie było celowe, to trzeba je traktować jako celowe, a nie mówić, że to wydało zupełnie inne skutki.

Pozatem mówiło się bardzo dużo o energicznej walce o rynki zagraniczne w zeszłym roku. Pamiętam, jak mówił o tem p. premier Prystor. Istotnie, wprowadzono cła bojowe na 1 stycznia 1932 r., zrobiono układ z Niemcami z końcem marca i rezultat jest taki, że nasz bilans handlowy z Niemcami jest bierny.

Ułgi kredytowe

Teraz mówi się o ulgach kredytowych. Nic przeciwko temu nie mam, że banki obniżyły stopę procentową od swoich kredytów. Ale trzeba zdać sobie sprawę z faktu, że ten kredyt, to jest kredyt sztuczny, że organizm kredytowy żyje innym życiem. Nie wolno pobierać w Polsce więcej niż 12 od sta. A czemu ministerstwo skarbu, wydając biuletyn propagandowy w obcych językach jednak inaczej reklamuje tę Polskę? Jest w tym biuletynie tablica, rentowności pożyczek państwowych, która mówi, że pożyczki państwowe przynoszą prawie 19 procent w Polsce, a listy zastawne prawie 18 procent. Dlaczego tak się mówi? (Głos na ławach B. B.: Bo tak jest). Bo tak jest, o to właśnie chodzi. (Wesołość). Czy panowie przypuszczają, że wszelkie dekryty o lichwie, ograniczające stopę procentową pomogą, jeżeli ktoś może kupić legalne papiery i mieć taki dochód?

A teraz co robiono i co zrobiono w zakresie pomocy dla rolnictwa. — Otóż pod tym względem możemy się powołać na to, cośmy słyszeli w zeszłym roku i październiku z ust pana Prystora, który rozwijał program gospodarczy rządu i, tak powiedział: „Dziś rolnictwo polskie jest w dużej mierze zabezpieczone od niszczycielskiego wstrząsu kryzysu gospodarczego i stopniowo zaczyna się dźwigać. Okoliczność ta stwarza warunki ożywienia w innych dziedzinach życia gospodarczego oderwanie naszego rolnictwa od kryzysu światowego i poprawa jego sytuacji winna nam dać w wyniku ożywienie na wszystkich odcinkach działalności gospodarczej, a więc podważenie kryzysu gospodarczego u samych jego podstaw”. Od 13 miesięcy kryzys się „podważa” i z jakim skutkiem?

Ala na pewne pozytywne rzeczy powoływał się pan premier: a więc na akcję rządu co do podtrzymania cen rolnictwa. Cel był osiągnięty. Świadczy o tem fakt, że cena żyta w Polsce w okresie 1930/31 r. utrzymała się o około 8 procent wyżej od cen żyta amerykańskiego, rosyjskiego, naddunajskiego i na głównych rynkach. — Różnica 8 zł. Teraz natomiast po tej wielkiej akcji różnica w cenie żyta jest 71, ale groszy. I na to były te Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe oraz akcja interwencyjna i na to odrywało się od tego kryzysu światowego, żeby zejść tak nisko. (Przerywania, Głos na ławach B. B. W. R.: Jak pan to liczy?) To jest statystyka, proszę pana. Pan Stecki nie będzie panu wdzięczny, że pan tak korzystnie przedstawia sytuację rolników. (Przerywania na ławach B. B.) Pana cena żyta jest widocznie protekcyjna. (Wesołość). Nie jestem rolnikiem, ale trochę znam się na tem. (Głos na ławach: Niech nam poradzi lepsze środki). Wciąż radzę.

Potem mówiło się bardzo dużo o zrównaniu cen przemysłowych i rolniczych w Polsce. Otóż co się stało? Różnica indeksu cen przemysłowych i rolniczych na niekorzyść rolnictwa wynosiła w październiku 1931 r. 20,7, w czerwcu 32—21,1, w październiku 32—30,3. To jest rezultat akcji zrów-

nania cen, bo przecie równocześnie mówi się bardzo dużo o walce z kartelami, ogłasza się, że rząd energicznie pognębi kartele.

Kartele

Można przypuszczać, że współpraca rządu z kartelami jest jednak oparta na cementowych podstawach (Wesołość) i, że istotnie kamienia węgielnego, przepraszam — węgla kamiennego tej współpracy tak łatwo panowie nie potrafią ruszyć, mimo zapowiedzi. Być może, że pewne zarządzenia wydało się w tym celu. Ale jeżeli się mówi o szkodliwości karteli, to jednak co mówili rok temu premier Prystor? Przecie powiedział:

„Muszę to wyraźnie stwierdzić, że rząd stoi na stanowisku popierania wszelkimi środkami znajdującymi się w jego dyspozycji rozwoju organizacji przemysłowych i handlowych” i chwalił się dalej, że „rząd współdziała w utworzeniu się kartelu przedalniczego, że rząd przystępuje do utworzenia kartelu naftowego i że cały szereg ustaw już takich wydano”.

Dlaczego to się robi? Robi się dlatego, że to są ludzie walki, muszą wpraw wyhodować wroga, żeby go potem zwać. W monopolu spirytusowym wyhodowano wysokimi cenami nielegalny handel i nielegalną produkcję spirytusu. Teraz się to zwalcza. Tworzy się również kartele, aby je później zwalczać. To jest sens i cel całej polityki gospodarczej. (Okłaski na prawicy).

Kwestja zaufania

Następnie się mówi o tem, że trzeba wzmocnić kapitalizację, trzeba odwołać się do zaufania, trzeba pobudzić to zaufanie. (P. Kleszczyński B. B.: Pan to zaufanie podrywa). Ja do polityki rządu nie mam najmniejszego zaufania i nie mogę tego zaufania mieć. Tak podrywam to zaufanie, bo to jest mój obowiązek obywatelski. (Głos na ławach B. B.: Całe społeczeństwo jest innego zdania). Nie można odwoływać się do zaufania społeczeństwa i w ten sposób traktować społeczeństwo, jak się traktuje. To są sprzeczności.

Systemowi gospodarczemu i politycznemu rządu odpowiadałby konsekwentnie system sowiecki w dziedzinie gospodarczej. (Okłaski na lewicy i prawicy). Do tego zresztą dążą członkowie Legjonu Młodych, którzy za duże pieniądze rozlepią na ulicach Warszawy afisze, nawołujące do kontroli nad produkcją, do rządu ludu pracy. Taka jest istotna podstawa ideowa rządu.

Jeśli się mówi o zaufaniu społeczeństwa, to nie trzeba identyfikować grupy rządzącej z całym państwem i traktować całe społeczeństwo inaczej, aniżeli się traktuje siebie. Podstawą zaufania jest stałość stosunków prawnych, a tymczasem, co się dzieje? Podrywa się jedną instytucję za drugą. (Głos na ławach B. B.: Ładna była stałość stosunków za waszych czasów). Stosunki za naszych czasów stabilizowały się. (P. Hołyński: Jak pan był ministrem skarbu, to złoty się stabilizował?) Wówczas była wyprawa kijowska i to działało na złoto.

Głagie reorganizacji

Przeprowadza się co chwila jakąś reorganizację. Poderwano niezależność sądownictwa, poderwano niezależność Trybunału Administracyjnego, obecnie przystępuje się do autonomii szkół akademickich — na ostatku. Ale nie wiem, czy się to uda. Robi się to na ostatku, bo to są ostatki systemu, który do tego się bierze. Autonomia szkół akademickich, to nie jest dar jakiś obcych państw, ale to jest rzecz, związana z kulturą Polski od XV wieku i wy tego zniszczyć nie potraficie. (Okłaski na prawicy). To się wam nie uda, to są wielkie zdobycze narodu, który wierny został swej tradycji. (P. Kleszczyński: Chodzi o mądrzejszych profesorów). Chodzi o to, aby p. Kleszczyński był profesorem. (Głos na ławach B. B.: W przyszłym roku będzie pan ministrem, a więc do widzenia na przyszły rok, ponieważ jak pan powiedział, system się kończy).

Co się dzieje z życiem społecznym

Podrywa się wszelkie podstawy życia społecznego. Wyście panowie

groźbą cofnięcia subwencji usanowali organizację rolniczą. Subwencji nie ma, ani tych organizacji prawie nie ma. Na co panom zeszło? Musicie panowie zielony tydzień urządzić, organizować pochód rolników na Warszawę.

Ala natomiast, co jeszcze wyrażyszcie, wydaliście nowe dekryty takie, jak prawo o stowarzyszeniach. Jakie są to tendencje rządu, wystarczy jeden artykuł dekretu przytoczyć, mianowicie: „Władza może odmówić rejestracji stowarzyszenia, jeżeli ono może spowodować stan zagrażający spokojowi, czy bezpieczeństwu publicznemu”; zgoda, tu zgoda zawsze powinna być. Ale potem: „Władza może odmówić rejestracji stowarzyszenia, jeżeli uważa, że postępowanie tego stowarzyszenia nie odpowiada względem pożytku publicznego”. Co to jest pożytek społeczny? Ja się już nie oburzam, bo panowie jesteście w tem położeniu, że musicie na to iść. (Wrzawa).

Otóż następnie co się odbywa? Przeprowadza się zasadę, że w administracji państwowej może tylko ten pracować, kto jest czynnym wyznawcą „ideologii”. Czy nie tak? I to się przeprowadza konsekwentnie. (Przerywania. Głos na ławach B. B.: Wyście robili to samo). Czy wogóle o nas może być mowa? Przecież panowie przeważnie w czasach przedmających zajmowali stanowiska w administracji. (Okłaski na prawicy). I to zupełnie dobre stanowiska. Otóż wymaga się od ludzi, którzy stracili posadę, by ci zdeklarowali się jako zwolennicy „programu”. Nauczycielom zredukowanym na Pomorzu przedkładano deklarację, obiecując ponowne przyjęcie do służby, by ten nauczyciel oświadczył, że przystępuje do „Strzelca”, że wykazuje ogromną gorliwość w tym „Strzelcu”, a wreszcie na zakończenie powiedziano: „Przysięgę służbową złoży natychmiast po otrzymaniu posady nauczycielskiej”. I istotnie posada i przysięga to są w Polsce dwie bardzo bliskie rzeczy. Wytworzyło się w społeczeństwie przekonanie, zupełnie wyraźne przekonanie, że kto jest w obozie rządowym, temu jest dobrze i temu tylko może być dobrze. O tem kto dostaje nadzór sądowy, o tem w Polsce wie każdy wyrostek. (Okłaski na prawicy). (Przerywania).

O ograniczenie przywilejów posłów

My, ograniczając naszą działalność wnoskową w tym Sejmie, chcemy w najbliższym czasie postawić jeden wniosek natury ustawodawczej, mianowicie dotyczy on wykonania art. 22 konstytucji, że poseł nie może na swoje, ani obce imię nabywać nieruchomości państwowych, otrzymywać od rządu koncesji, lub innych korzyści oso-

bistych. Dlatego też proponujemy, że poseł, lub senator nie może od rządu otrzymywać koncesji o charakterze monopolistycznym, na przywóz i wywóz, ani być w zarządzie takich stowarzyszeń, które mają faktyczny monopol od państwa. Następnie proponujemy, że poseł, lub senator nie może otrzymywać płatnych stanowisk w samorządzie i w instytucjach samorządowych, o ile ich władze pochodzą z nominacji, a nie z wyboru. Następnie poseł lub senator nie może być mianowany nadzorcą sądowym, lub kuratorem, o ile wniosek o jego nominację nie wyjdzie z grona wierzycieli, względnie osób zainteresowanych. — Wreszcie, że poseł lub senator nie może interwenjować nawet w wykonywaniu swojego zawodu u władz państwowych w sprawach natury materialnej, których rozstrzygnięcie zależy od swobodnego uznania władzy. Nie wiadomo co się z tym wnioskiem stanie, ale w każdym razie taki wniosek przedłożymy.

Na odcinku młodzieży

Mamy pozatem do czynienia z dążeniem obozu rządowego, aby przekonania narzucać siłą. I między innymi do tego celu stosuje się także i szkolnictwo. Tak zwane wychowanie państwowe jest w gruncie rzeczy wychowaniem partyjnym. Ale ja się na to nie oburzam, bo jestem głęboko przekonany, że gdyby była wdzięczność w Polsce, to nasi młodzi, wychodzący teraz z gimnazjum, powinni by portrety ministrów Jędrzejewiczowi wieszać, tak im pomógł tam wychowaniem państwowem i szerzeniem pewnych przekonań przez przymus. Jak można wyobrazić sobie psychologię tych ludzi, którzy sądzą, że młodzież będzie miała pod przymusem pewne uczucia, że przyjmie pewne przekonania. Przecież i wyście panowie byli młodzi i wiecie chyba, że przymus w stosunku do młodzieży zawodzi.

Lecz do tego celu dostosowuje się walkę z obozem narodowym. Ale tu musimy też powiedzieć, że wszelkie rozważania na nic się nie zdadzą, bo nic, co jest żywe, nie da się temi sposobami zwalczyć. To będzie wzrastało i to będzie się rozwijało. (Głos na prawicy: I zwycięży).

Panowie chcecie jedną rzecz zrobić: chcecie rządzić w Polsce i stworzyć pewną pustkę, ażeby nikogo prócz was nie było. Wszystko inne jest nielegalne, wszystko inne nie istnieje, ma tylko płacić podatki. Otóż taki system jest możliwy, ale tylko w Rosji sowieckiej. Polska natomiast jest czemś innem, niż Rosja sowiecka. W Polsce będą wzrastały te siły, które są przeciwnie temu, co jest w niej obecnie, i te siły dojdą do głosu. (Okłaski na prawicy).

Dzień ubogich

Święto miłosierdzia 4 grudnia

Z uwagi na wzmagającą się w okresie zimowym nędzę ubogich i bezrobotnych przypominam wszystkim obowiązek pracy charytatywnej. Trzeba bezwzględnie ulżyć niedoli zwłaszcza tych rzysz, które są pozbawione wsparcia ustawowego. W drodze ofiarności społeczeństwa katolickiego trzeba im nieść pomoc materialną i duchową pociechę.

Polecam przeto Wielebnym Księgom Proboszczom, by wielką pieczołowitością otoczyli akcję charytatywną na terenie swych parafii. Nie należy tworzyć specjalnych komitetów. Trzeba natomiast spotęgować ducha miłosierdzia chrześcijańskiego, tworzyć i rozbudować pracę dobroczynną, mocnymi siłami zasilając szeregi istniejących już organizacji charytatywnych i wogóle prowadzić w tej dziedzinie ożywioną propagandę wśród wiernych.

Zarządzam w tym celu „Dzień ubogich”, który we wszystkich parafiach obu Archidiecezji odbędzie się 4 grudnia. Polecam rozpocząć to święto miłosierdzia Mszą św., Komunią św. członków organizacji charytatywnych i kazaniem o miłosierdziu chrześcijańskim. W ciągu dnia dobrze będzie urządzić akademję lub wieczornicę, mającą na celu przywieńcie Katolickiego ruchu dobroczynnego. Należy budzić świadomość, że mimo trudności rozwijać się powinna ofiarności społeczeństwa i akcja charytatywna, byśmy z pomocą Opatrzności przetrwali czasy, nacechowane nędzą i głodem bliznich.

Kolektę w tym dniu zebraną na nabożeństwach oraz kwestę uliczną przeznaczam na cele miejscowego Wydziału Parafjalnego „Caritas”, lub or-

ganizacji św. Wincentego a Paulo w parafii.

Przypominam przy tej sposobności swoje rozporządzenie z 25 września 1929 r. „Miesięcznik Kościelny” 1929 nr. 138 o obowiązku zakładania Wydziałów parafjalnych „Caritas”.

Blizszych informacji udzieli i materiały propagandowe rozesła Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas” Poznań, św. Marcin 7/8.

Poznań, 29 października 1932 r.

(—) AUGUST KARD. HLOND.

Pijcie zdrowotną herbatę **Matie Parana**

Do nabycia w wszystkich składach branży ng 3-7

Tutki (zwijki) **MOKKA** (kork) gatunkowo najlepsze z wata leczniczą wchłaniającą ponad 90% nikotyny. Tg 371

TUNGSRAM

O nowy stosunek do świata przyrody

Obserwowałem niedawno gromadkę młodych chłopców, wracających z improwizowanej rozgrywki piłkarskiej pod miastem. Już było pod wieczór. Zmęczone dryblasz szli sobie wolno, dyskutując nad wynikami. Nagle z przydrożnego rowu wysmyknęło stworzenie, które mieszkańiec miasta zna ledwie ze słyszenia a widuje chyba w zoologu: cynamonowo-ruda łasica. Chłopcy, jak ich było kilkunastu, w tę pędy puścili się za zwierzątkiem. Z nieprawdopodobnym impetem, z entuzjazmem poprostu. Bo to przecie łasica-łaska i na wolności! Rozsypali się w tyraljery, podzieliłi na sztafety, by ją koniecznie dostać żywą. Upominali się przystem wzajemnie, by który nie zrobił jej krzywdy przy złapaniu. Tylko dotknąć, tylko zobaczyć stworzenie, którego nie spotkasz ani w tramwaju, ani na ulicy. Łasiczka ani myślała o poddaniu się. Smykała zwinnie po wykotach, szukając schronu to w zwalach gliny to w rumowisku śmiecia. Biedactwo spłoszone dziwnym hałasem i całą gromadą osaczających. Łaska wrzała od pokrzyków i nawoływań, tak zapalonych, jakgdyby nie o łasicę, lecz o ostatnią decydującą bramkę chodziło! Kiedy zaś po dobrym kwadransie gonitwy tędy i owe — uległa, przykryta czapką zwycięzcy w tym biegu, zaduszono ją w rozgardzaju. Bez złej myśli, uchwyciwszy ją, tylko tak z ciekawości, bo każdy ze smyków chciał ją zobaczyć pierwszy.

Inny przykład. Nad Morskiem Okiem, na perci skalnej tuż nad jeziorem, stoi na straży limba. Jedna z tych, które tam na palcach policzyć można. Jedna z tych, a może i ta sama, którą tyle razy upamiętnił Wysocki, a opiewał w klasycznym swym wierszu Kazimierz Tetmajer. Nie sposób na nią patrzeć bez wzruszenia i miłości, jakże słusznie budzi ta królowa starodrzewu tatrzańskiego. To jakby herb i symbol naszych gór. I oto pewnego dnia przyszli sobie nad Morskie Oko członkowie jakiegoś klubu sportowego z miasta Łodzi i nacechowali drzewo w sposób ohdny, wyznając na czcigodnej korze starowiny emblematy swego klubu i swoje mało szanowne nazwiska!

Pierwszy wybrzyk z łasicą można ostatecznie zrozumieć i uniewinnić, drugi z limbą jako akt świadomego barbarzyństwa nie da się niczem usprawiedliwić, oba zaś świadczą, jak daleko jeszcze młode pokolenie do zajęcia właściwej postawy wobec świata i zabytów przyrody.

Ale są i objawy dodatnie, są odruchy szlachetne wskazujące, że idea ochrony przyrody jedna sobie coraz większe zastępy zwolenników. Świadczą o tym coraz liczniejsze wśród uczniów szkół średnich koła ochrony gniazd ptasich, owe domki i chałupki ptasie widne w jesieni na оголоzonych konarach drzew. Setki i tysiące takich skrzynek ułatwiają śpiewaczce rzęsy gnieźdzenie się na wiosnę, karmiki zaś ratują w zimie sikorkę, ziembę i dzwonicę od głodu. Można też już spotkać młodych leśników i rolników, którzy zrozumieli, że pojęcie „drapieżności“ wśród ptaków jest bardzo

względne i że zarówno czapla, jak niektóre rodzaje jastrzębi należą do stworzeń bardzo pożytecznych, jako że pełnią obowiązki policji zdrowotnej i pomagają człowiekowi w uszlachetnianiu gatunków ryb czy zwierzyny łownej przez to, że tępią sztuki chore i słabe.

A równocześnie wielu jeszcze ludzi spogląda nieufnie lub wprost szyderczo na wszelkie zabiegi podejmowane w związku z ochroną przyrody. Po co tyle hałasu o parki narodowe i rezerwy — czyż nie mamy innych poważniejszych zmarciw? Wyznają oni wygodną staropolską zasadę niszczycielską w myśl przysłówia: „był las — nie było nas“. Nie są w stanie zrozumieć, że ktoś tam może się kłopotać zarówno ginącym niedźwiedziem w Karpatach, czy coraz rzadszą na naszym wybrzeżu foką, a z drugiej strony jakimś nędznym kwiatkiem w rodzaju sasanki, zimoziola lub szarotki. Nie chcą zrozumieć, że troska o zachowanie piękna i bogactwa krajobrazu, czy zwierzośtanu w całej okazałości nie jest wyniosłym romantyków czy innych pięknoduchów, lecz jednym z elementarnych nakazów życia praktycznego.

Ci przeciwnicy ochrony przyrody powinni przedewszystkiem wziąć do rąk księgę wspaniałą, która niedawno wyszła z druku. Są to „Skarby przyrody i ich ochrona“ wydane staraniem Państw. Rady Przyrody, pod redakcją prof. Władysława Szafera. (Warszawa. 1932). Przecież to księga. Zaiste pieśń o ziemi naszej, opowiadająca o wszystkim, czego w przyrodzie polskiej, w całym jej przebogatym świecie strzec należy przed zatarciem, przed złą wolą, bezmyślnością lub wprost głupotą największego szkodnika i dewastatora: człowieka.

„Skarby przyrody“ to jakby rewja dotychczasowych wysiłków na polu ochrony przyrody i plan pracy na przyszłość. Na 363 str. rozpatrzone zagadnienia ochrony przyrody żywej i nieożywionej, wyliczone najważniejsze ginące lub rzadkie okazy fauny i flory. Wymowę tekstu potęguje obfitość materiału ilustracyjnego, dobrego i niezwykłym staraniem. Wysiłek szesnastu przyrodników i miłośników przyrody z całej Polski złożył się na tę tak bardzo pożyteczną i potrzebną publikację, którą poznać nie tylko należy i warto, ale o której nie wiedzieć nie wolno. Z uczonych poznańskich przysięgi bezinteresowny współudział w opracowaniu dzieła prof. Jan Grochmalicki, Edward Niezabitowski i Adam Wodziecki. Blizsze wchodzenie w treść nie jest zadaniem niniejszej wzmianki. Laik może tylko z radością powitać ukazanie się „Skarbów“ i przyklasnąć słowom nestora ochraniarzy naszych Jana Gwalberta Pawlikowskiego, który pisze na wstępie: „Miłość ojczyzny mieści w sobie nieodwołnie i miłość ojczyzny ziemi... Dziś kiedyśmy niepodległość odzyskali, mamy obowiązek zamienić tęsknotę ojców naszych w miłość czynną, a jedną z form czynnej miłości winna się stać opieka nad tą przyrodą, troska o utrzymanie jej w swoistej krasie“.

ST. WASYLEWSKI

Prof. Roman Rybarski

który przemawiał podczas dyskusji budżetowej w Sejmie.

dobnie wogóle nie ujrzałyby światła dziennego. Jedną tylko amerykańską „General Electric - Company“ rozdała w ciągu roku 62 381 dolarów swym pracownikom za tego rodzaju pomysły, nadające się do zrealizowania. Ale bo też oszczędności, uzyskane przez zrealizowanie ośmiu z tych pomysłów, oceniano na mniej więcej jeden i ćwierć miliona dolarów! Inne zaś przedsiębiorstwo, utrzymujące warsztaty okrętowe, otrzymało w ciągu takiego tygodnia oszczędnościowego ogółem 2770 propozycji, z których 677 znalazło zastosowanie i dały również znaczne oszczędności.

Znany powszechnie król samochodów Ford, tej właśnie metodzie zawdzięcza, jak to sam przyznaje w książce pt. „Moje życie i dzieło“, w dużej mierze swe sukcesy. A co najciekawsze, jeżeli chodzi o pomysły, to Ford stwierdza, że „Polscy robotnicy z pośród wszystkich cudzoziemców zdają się być najsprytniejsi“, przyczem przytacza szereg objawów ich pomysłowości.

Za Ameryką w tym kierunku poszły już Francja, Niemcy, Anglia, a w skromnej mierze również Polska. We Francji niektóre przedsiębiorstwa przemysłowe z dobrym skutkiem zaprowadziły t zw. skrzynki pomysłów i za dobre projekty wydają nagrody. Tak samo w Niemczech i Anglii. Wszędzie skorzystały z tego przedewszystkiem jednak przedsiębiorstwa państwowe jak kolej, poczta i t. d., odnosząc przez to rzeczywiste poważne korzyści.

W Polsce kolej państwowa, urządziwszy swego czasu konkurs na wynalazki, projekty i wnioski, otrzymała również z kół pracowników cały szereg projektów ulepszeń, za które wypłaciła 4.150 złotych nagród. Wspomnieć także należy, że w Warszawie istnieje fundacja Piotra Drzewieckiego, z której wydaje się nagrody dla pracowników samorządów miejskich, przyczyniających się swymi pomysłami do usprawnienia działalności biurowych i t. p. W r. 1932 na przykład rozdano z tego funduszu 14 nagród pieniężnych jedenastu osobom.

Jak wynika z danych statystycznych, jakie podaje wspomniany wydział Ligi Pracy, 53 proc. wszelkich nadesłanych pomysłów i wniosków pochodzi od robotników, znacznie mniej natomiast składali majstrów, a i tu jeszcze było wiele wniosków wspólnych z podwładnymi im robotnikami. Pracownicy umysłowi realizowali swoje pomysły i wynalazki przeważnie osobno i nie są objęci tą statystyką.

Walka z marnotrawstwem wszędzie, gdzie ona jest konieczna, winna być podjęta i u nas jak najrychlej. Pracownik polski, który potrafił zdobyć sobie uznanie zagranicą, niewątpliwie okaże też same zalety i w kraju — tylko trzeba go odpowiednio traktować i zachęcać.

A. K.

Katastrofa budowlana w Gdyni

Gdynia, 5. 11. (Tel. wł.). Dziś o godz. 11 na molo rybackim przy wielkiej hali śledziowej, budowanej w rozmiarach 70 na 50 metrów przez Urząd Morski, zawalił się lukowy dach drewnianej konstrukcji. Spadające belki uszkodziły poważnie mury i żelbetowe stupy.

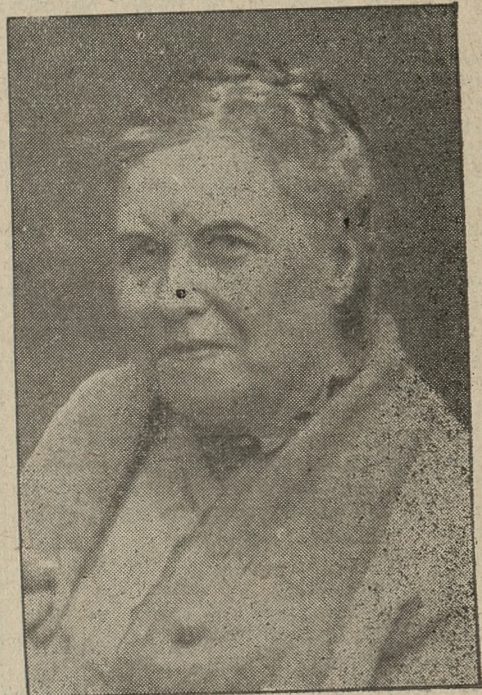
Wprost cudem katastrofa nie pociągnęła za sobą ofiar w ludziach.

JAZ

Francuski budzik precyzyjny zł 20,-
Do nabycia wszędzie.
nr 6 063

Pracujący tam robotnicy w liczbie przeszło 30 wyszli z holi właśnie w tej chwili, gdy runęła w dół konstrukcja dachu. Straty ponosi przedsiębiorca, któremu z racji katastrofy zagraża bankructwo. S. B.

Ś. p. Ludwika z Czaiewskich Jeleńska

urodzona w Warszawie 4 listopada 1856, zmarła w Poznaniu 4 b. m.

Wnuczka ostatniego warszawskiego kuratora Oświecenia Publicznego Leopolda Sumińskiego, młodość spędziła w środowisku intelektualnym tamtych czasów. Jako współpracowniczka w redakcji „Niwy“, czasopisma założonego przez grupę młodych pisarzy, nie hołdujących skrajnemu pozytywizmowi, stykała się z Bolesławem Prusem, Sienkiewiczem, Jeske - Choińskim, Mściśławem Godlewskim i in., wprowadzona do ich grona przez swego brata, ciocię, Juliana Ochrowskiego. W tym gronie poznała młodego wówczas publicystę Jana Jeleńskiego, u którego boku stała wkrótce jako jego małżonka w 21 roku swego życia.

Gorąco pracy męża swego oddana, zawsze czynny w niej biorąca udział, przeszła przez wszystkie etapy walk i zmagani ideowych, o których wyobrażenie mieć może ten tylko, kto pamięta stan zażydzenia ówczesnych stosunków warszawskich i zacieklność Żydów w intencji zgnębienia śmiałego publicysty, który był pionierem odzyskania kraju i który w swych artykułach rozsiały po licznych pismach budził czujność społeczeństwa polskiego, a następnie w założonym przez się przed 50 latami (r. 1882) tygodniku „Rola“ wyraźnie postawił program walki z żydostwem na polu ekonomicznym, społecznym i kulturalnym. Walka ta, w której nieraz Ś. p. Ludwika Jeleńska drzeć musiała o życie ukochanego małżonka, trwała aż do jego śmierci, t. j. przez lat trzydzieści.

Obok pracy męża, Zmarła oddana była całemu sercem wychowaniu dzieci, dla których była wzorem matki Polki i katolickiej głęboko wierzącej, oraz wielu uczynkom cichego miłosierdzia. Ostatnich lat dwanaście spędziła w Poznaniu przy synu swym Szczepanie, który w r. 1919 objął stanowisko kierownika literackiego wydawnictwa Księgarni św. Wojciecha.

Otoczona głęboką cziłą i przywiązaną rodziną, córki, synów, synowych i liczne grono wnuków, umarła z wielką pobożnością i niezwykłym poddaniem się woli Bożej zarówno wśród długich cierpień choroby jak i w chwili zgonu. Okrytej żałobą Rodziną, wyrażamy serdeczne współczucie.

W walce z marnotrawstwem

„Ziarnko do ziarnka — mówi przysłowie — a zbierze się miarka“. Wprawdzie ktoś, co chciał być specjalnie dowcipny, powiedział inaczej, że „będą dwa ziarnka“ — lecz mimo to dowodów chyba nie zbraknie, ażeby wykazać, jak to oszczędnością i pracą bogaciły się jednostki i całe narody. Dzisiaj zaś, gdy kryzys gospodarczy zatacza coraz szersze kręgi, jak najskrupulatniej stosować na oszczędność staje się nieodzowną już nie po to, ażeby się bogacić, lecz — żeby wogóle przetrwać.

Ale tym razem nie o tej w potocznym znaczeniu oszczędności będzie mowa. Staraniem Ligi Pracy w Warszawie, Czackiego 5, a specjalnie jej wydziału dla popierania urządzeń podnoszących kulturę i dobrobyt pracownika, została wydana broszura inż. B. Nawrockiego p. t. „Personel a marnotrawstwo“, poruszająca kwestię niezmiernie wagi. Autor wskazuje na przedsiębiorstwa przemysłowe, zatrudniające mniejszą lub większą liczbę pracowników, w których niewątpliwie dążyć się jeszcze niejednolitej organizacji i oszczędniej przeprowadzić z korzyścią dla przedsiębiorstwa i jego pracowników.

Do przeprowadzania takich ulepszeń nieodzowne jest również a nawet przede

wszystkiem współdziałanie zespołu pracowników każdego zakładu pracy, którzy swoimi spostrzeżeniami i doświadczeniami byłiby gotowi przyczynić się do jego usprawnienia. Chodzi tu czasem o rzeczy napozór błahe, o drobne oszczędności przy zużyciu paliwa czy materiału, o bardziej celowe zastosowanie narzędzi, czy wreszcie o zabezpieczenie przed niebezpieczeństwami wypadkami, których kierownictwo zakładu wcale nie przewidziało, ale dostrzegają je umysł pracownika, specjalnie nastawiony na dany odcinek pracy. A w ogólnej sumie mogą wynikać z tego i wynikają nieraz poważne oszczędności.

Zagranicą, mianowicie zaś w Ameryce, już dawno zwrócono uwagę na ten właśnie moment. Amerykański związek inżynierów (American Society of Mechanical Engineers) organizuje co pewien czas t. zw. tygodnie walki z marnotrawstwem, podczas których pracownicy fabryk i warsztatów w całym kraju mają możność podawania swoich spostrzeżeń i pomysłów do praktycznego zbadania i oceny, poczem w danym razie spotyka ich nagroda pieniężna i awans. W ten sposób już wiele dobrych pomysłów znalazło w Ameryce zastosowanie, które w innych warunkach prawdopodobnie

Asymilacja czy naturalizacja wychodźstwa naszego we Francji

III. Czego wymaga interes państwowy Polski

Wolno sądzić, że w interesie narodowym i państwowym Polski leży, aby emigracja nasza nie uległa asymilacji. Więzy łączące emigrację z krajem mają doniosłe znaczenie dla naszej polityki państwowej. P. Ludovic Naudeau w przystępie szczeroci wyraża wątpliwości takiego rodzaju:

„Sposób, w jaki obecnie przedstawiają się sprawy w Europie, poprowadziłyby armię polską na wypadek nowej katastrofy wojennej przeciw tym samym wrogom, co armię francuską. Na wypadek wojny z Niemcami, jest to całkiem pewne i wówczas nie potrzebujemy żałować zapasu narodowego Polaków: okazałby się on na naszą korzyść. Lecz z drugiej strony, czy możemy gwarantować, że nas nie napadną inni nieprzyjaciele, a tylko Niemcy? Czy będą tylko wojny z Niemcami? Czy polityka światowa nie narzuca największych niespodzianek?”

Jest niewątpliwie duża wartość tych potężnych mas wychodźczych w północnej Francji dla naszej polityki zewnętrznej. A dla polityki wewnętrznej? Czyż fakt, że we Francji pozostają tysiące wychodźców wiernych swej ojczyźnie nie będzie miał dodatniego wpływu? A stosunki handlowe, ekonomiczne? Czyż skonsolidowana emigracja, o wyrobionem poczuciu narodowym, nie przedstawia pewniejszej gwarancji dla poczynań w tej dziedzinie, niż emigracja zasymilowana, w której przynależność do Polski będzie tylko romantycznym wspomnieniem? A wartości religijne i moralne wychodźstwa, czyż nie posiadają większej gwarancji, czyż nie posiadają ono wierne swej przynależności narodowej? A sympatie dla narodu polskiego, czyż dostateczną mają rekompensację w takiej emigracji, która rozpięta się całkowicie w przyjaźnym, ale obcym narodzie? Polska racja stanu zatem nakazuje nie dopuścić do asymilacji wychodźstwa.

Inna rzecz, jeżeli chodzi o naturalizację emigrantów. Prof. Mauco jest skłonny widzieć w niej ostatni etap asymilacji. Tymczasem tak nie jest i tak być nie musi. Naturalizacja może i powinna się dokonać bez asymilacji. Przykład Ameryki wykazuje, że taka możliwość istnieje. Prawda, że taka idea napotyka na bardzo poważne trudności ze strony francuskiej. P. L. Naudeau z oburzeniem ją odpiara:

„Ani jeden Francuz — pisze — nie jest przygotowany na to, by jego kraj, którego jedność kultury gubi się w mrokach dziejów, miałby stać na tym samym stopniu co ten nowy świat, wyłącznie załudniony przez emigrantów wszystkich narodowości. Jeszcze tak daleko nie jesteśmy”

Czy jednak do tego nie może, a nawet nie dojdzie z pewnością? Naturalizacja postępuje naprzód i to gwałtownym krokiem, nie czekając na asymilację młodszych pokoleń. Głównym motorem tego zjawiska jest obecny kryzys i związane z nim bezrobocie. Coraz więcej budzi się u emigrantów świadomość, że nie wrócą do kraju. Wielu wychodźców pragnie na tej drodze zapewnić dzieciom swoim wykształcenie licealne i osiągnięcie wyższego szczebla społecznego. Zresztą i ze strony francuskiej czyni się daleko idące wysiłki, aby ideę naturalizacji spopularyzować. W wszystkich merostwach porożlepiane są plakaty z napisem: „Jakie formalności należy wypełnić, aby zostać obywatelem francuskim?”. Société Générale w Paryżu rozwija działalność w tym kierunku, zakrojoną na szeroką skalę. Wydała ona już tysiące broszur o sposobie na-

turalizacji. Broszury te rozsyła i rozszerza wśród naszego wychodźstwa. Wywiera się nawet pewną presję na wychodźców celem składania podań o naturalizację. Presji tej dokonują najniższe organy bezpieczeństwa publicznego, żandarmerja i policja. Ponadto nauczycielstwo francuskie. Posuwano się niekiedy tak daleko, że kandydatom do naturalizacji perjodycznej doręczano prezenty, w takiej czy innej formie.

Prawodawstwo francuskie ostatnio ułatwiło znacznie naturalizację obco-krajowców. Według ustawy z r. 1927 wystarczy trzy lata, a w wielu wypadkach nawet tylko jeden rok pobytu we Francji. Granicę wieku dającego możliwość naturalizowania się określono na lat 18. Dzieci urodzone we Francji są eo ipso obywatelami francuskimi, a kilku ich kategorii odebrano prawo opcji na rzecz obywatelstwa innego kraju, które w zasadzie istnieje dla nich. Prawo to spowodowało gwałtowną hausse naturalizacji: około 70—80 tysięcy nowych obywateli zyskuje Francja w ten sposób rocznie. Od r. 1921—1929 naturalizowano 14 tysięcy Polaków. Jest to 7 proc. emigracji powstałej po wojnie. Lata kryzysu spowodowały jednak silny pęd ku naturalizacji. Każdy emigrant czuł się pewniejszym w uzyskaniu pracy i pozostaniu u źródła materialnych swego bytu, gdy złożył wniosek o naturalizację. Tak jest jeszcze wciąż. Nie posiadamy statystyki naturalizowanych Polaków z ostatnich lat. Wykazuje ona jednak napewno potężny wzrost liczby naturalizowanych.

Emigracja zdaje sobie zresztą coraz bardziej sprawę z tego, że jej pobyt we Francji nie jest rzeczą przejściową, a sentyment sezonowej pracy, w jakim żyła większość, zaczyna przyskać. Wobec tego problem naturalizacji jest dla niej zagadnieniem istotnie żywym.

Tendencja naturalizacyjnych dziś nikt nie powstrzyma. Otwarcie trzeba przyznać, że interes wychodźcy dziś wymaga naturalizacji. Masowa reemigracja, jaka się odbywa obecnie, jest dowodem, że i interes państwowy nakazuje pogodzić się z takim stanem rzeczy, jeżeli prawdą jest, że tylko naturalizacja daje dostateczną gwarancję utrzymania emigracji naszej we Francji.

Nie wiadomo nam jednak wcale, aby władze nasze problemem tym się zainteresowały. Dotąd nie unormowano wcale procedury formalnej w zakresie i z okazji składania podań o nadanie obywatelstwa francuskiego. Wychodźca naturalizuje się zupełnie bez wiedzy jakiegokolwiek urzędu polskiego. Jest to więc kwestja, która wymaga załatwienia, i to w możliwie szybkim tempie. Czy nie należałoby wogóle wprowadzić w życie Lex Delbrueck o podwójnym obywatelstwie?

Asymilacja czy naturalizacja? Polski interes państwowy nakazuje, by do pierwszej odnieść się negatywnie, a drugą unormować prawnie w sensie wspomnianej Lex Delbrueck. Wychodźstwo przyjęłoby z uznaniem takie rozwiązanie problemu. Zauważmy, że dotąd wychodźca mieszka oba pojęcia. Ma uczucie, że zdradza swój kraj, gdy składa podanie o naturalizację. Kryje się ze wstydem, gdy złoży podanie, albo już uzyskał nadanie obywatelstwa francuskiego. A jednak wobec grozy szalejącego kryzysu inaczej postąpić nie może. Potrzeba więc wytknąć mu jasną linię postępowania, a tymczasem dotąd to się nie dzieje.

Lk.

Sejmik Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych

odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 i we wtorek, dnia 8 listopada 1932 r. w Poznaniu z następującym porządkiem obrad:

Poniedziałek, 7 listopada 1932 r., godzina 10 i pół rano: Pierwsze zebranie plenarne w sali kinoteatru „Słońce”, plac Wolności 6:

Zagajenie Sejmiku.
Sprawozdanie pełnomocnictw delegatów.

Ukonstytuowanie biura.
Wybór Komisji dla zbadania rachunków rocznych i budżetu.

Sprawozdanie z działalności Związ-

ku — ref. p. patron dr. W. Seydlitz.
Kryzys i jego skutki — ref. p. prof. dr. E. Taylor.

Godzina 3 popołudniu: Zebranie komisji dla zbadania rachunków rocznych i budżetu w sali obrad Patronatu, plac Wolności 18, IV ptr.

Godzina 3½ popołudniu: Obradować będą na podstawie niżej podanych porządków obrad:

I. Zebranie Delegatów Spółdzielni Kredytowych w sali Domu Ewan-gelickiego, ul. Wjazdowa, przewodniczący ks. wicepatron F. Bolt;

a) Stanowisko spółdzielni kredytowych w organizacji kredytu krótkoterminowego i oszczędności w Polsce — ref. p. dr. A. Calkosiński. b) Jakże wskazania wynikają dla spółdzielni kredytowych z doświadczeń nabytych w okresie kryzysu — ref. p. L. Szalkowski. c) Ustawy ochronne dla rolnictwa w odniesieniu do spółdzielni — ref. prezes mec. K. Nykiel.

II. Zebranie Delegatów Rolniczych Spółdzielni Handlowych w sali Biblioteki Uniwersyteckiej, ul. Franciszka Ratajczaka 4/6, przewodniczący p. wicepatron L. Pluciński. a) Sytuacja na rynkach zbożowych — ref. p. dyr. W. Zmorski. b) Przyszłość i warunki rozwoju spółdzielni rolniczo-handlowych — ref. p. dyr. A. Nowakowski. c) Ustawy ochronne dla rolnictwa w odniesieniu do spółdzielni — ref. p. mec. dr. W. Jeszke.

III. Zebranie Delegatów Spółdzielni Mleczarskich i Rolniczych Spółdzielni Wytwórczych w sali obrad Wielkopolskiej Izby Rolniczej, ul. Mickiewicza 33, przewodniczący pan prez. J. Trzebiński. a) Sposoby poprawy rentowności mleczarstwa — ref. p. inż. R. Lipowicz. b) Obecne warunki handlu nabiałem — ref. p. dyr. W. Dobroczyński. c) Obecna sytuacja w mleczarstwie i jej konsekwencje — ref. p. red. T. Popowski.

IV. Zebranie Delegatów Spółdzielni Różnych w sali obrad Banku Związku Spółek Zarobkowych, plac Wolności 15, I p., przewodniczący p. dr. A. Raszeja. Warunki rozwoju spółdzielni organizowanych dla zaspokajania potrzeb warstw żyjących z pracy najemnej — ref. p. R. Koźlik.

Wtorek, dnia 8 listopada 1932 r., godzina 9 rano: Msza św. na intencję Sejmiku w kościele farnym.

Godzina 10½ rano: Drugie zebranie plenarne w sali kinoteatru „Słońce”, plac Wolności 6.

Sprawozdanie Banku Związku Spółek Zarobkowych z działalności ze spółdzielni — ref. p. dyr. R. Pila-towski.

Rola spółdzielczości w odbudowie etyki w życiu gospodarczym — ref. ks. prob. St. Budaszewski.

Przyjęcie rezolucji — ref. p. dyr. A. Nowakowski.

Przedłożenie rachunków Związku za rok 1931, udzielenie pokwitowania i przyjęcie budżetu na rok 1933 — ref. p. dyr. A. Śmielecki.

Wybory: a) 2 radców do Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu, b) 1 radcy do Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

Odczytanie protokołu i zamknięcie Sejmiku.

Z Stronnictwa Narodowego

Walne zebranie na Winiarach

Na przewodniczącego zebrania powołano wiceprezesa zarządu powiatowego p. insp. Michalskiego, na sekretarza p. Edmunda Mańczaka.

Zkolei zdał zarząd koła sprawozdanie z działalności za czas od marca do października rb., poczem przystąpiono do wyboru nowych władz, które ukonstytuowały się następująco: pp. M. Trzeciakowski — prezes, W. Pokrywka — wiceprezes, K. Skibiński — sekretarz, A. Piechowicz — zastępca sekr., Edmund Mańczak — skarbnik.

Do komisji rewizyjnej weszli pp. Franciszek Urbaniak i Andrzej Majewski. Do wydziału pracy i opieki społecznej pp. Andrzej Majewski i Franciszek Urbaniak. Następnie wygłosił p. insp. Michalski ciekawy referat, który wywołał obszerną dyskusję, w której głosy zabierali pp. Skibiński, Trzeciakowski, Ratajczak Nowicki i inni. Dalej postanowiono urządzić składkę na budowę kościoła na Winiarach i zebrano zł 12.

Zebrania w pow. wągrowieckim

W dniu 23. 10. miały się odbyć zgromadzenia publiczne w Łopienniu i Mieścisku.

W Łopienniu żona właściciela sali Rossego, mimo, iż sala ta zamówiona była od tygodnia, odmówiła, twierdząc, że niema kluczy i dlatego zebranie nie doszło do skutku. Poseł Lewandowski występuje ze skargą sądową za niedotrzymanie umowy, która go naraziła na straty.

W Mieścisku również odmówił p. Witucki sali, to też zebranie odbyło się w Domu Katolickim, ale już w ograniczonej liczbie, bo tylko dla członków Stronnictwa Narodowego. Zjawili się na zebraniu 4 przedstawiciele policji, po stwierdzeniu jednak, że wszyscy są członkami Stronnictwa usunęli się ze sali. Nadmienić trzeba, że tego dnia zapisało się nowych członków 135, Przem. posłowie: Mazur,

Przanowski i Lewandowski. Przemówienia te przyjmowano b. gorąco. Dowiadujemy się, że społeczeństwo Mieściska odruchowo po zebraniu postanowiło wybudować scenę w Domu Katolickim, by nadal z gościnności p. Wituckiego nie korzystać.

W Łeknie zebranie odbyło się w wypełnionej po brzegi sali p. Czarneckiego. Przewodniczył p. Szmolke; przemawiali pp.: pos. Kawecki, pos. Lewandowski i red. Trella. W dyskusji zabrał głos ludowiec p. Kubisz, ale dostał należytą odprawę. Zebrani jednomyślnie wyrazili całkowite zaufanie posłom Klubu Narodowego i Stronnictwu.

Damastawek. W sali p. Mentzla zebrano się zgóra 250 osób; przewodniczył p. red. Trella. Przemawiali posłowie: Kawecki i Lewandowski. Zebrani wyrazili całkowite poparcie dla programu Stronnictwa Narodowego.

Zjazd jubilerów, zegarmistrzów i rytmowników

W Katowicach odbył się czwarty ogólnopolski zjazd jubilerów, zegarmistrzów i rytmowników Rzeczypospolitej Polski, połączony z „pokazem” wzorów i nowości tych branż.

Na zjazd przybyli delegaci z wszystkich stron Rzeczypospolitej, by radzić nad rozwojem i bolączkami swego zawodu, który szalejącym kryzysem szczególnie został dotknięty.

Obrady zajął i przewodniczył im Starszy Cechu Górnośląskiego p. W. Stępniewicz z Król. Huty. Obszerny referat na temat: „Przejawy i następstwa kryzysu w zawodzie jubilersko-zegarmistrzowsko-złotniczym” wygłosił syndyk cechu górnośląskiego dr. Scheier z Katowic, poruszając aktualne zagadnienia podatków patentów, zamknięcia list terminatorskich, spraw gdańskich kontyngentów i t. d. Następnie redaktor „Przeglądu Zegarmistrzowskiego i Złotniczego” p. Tadeusz Pawlicki wygłosił drugi z kolei referat dotyczący połączenia wszystkich luźnych organizacji w jeden związek centralny, obejmujący całą Rzeczpospolitą. Powołano osobne komisje do spraw organizacyjnych, terminatorskich, rytmicznych, podatkowych i patentów. Popołudnia tegoż dnia jeszcze zebrali się poszczególnie komisje dla szczegółowego opracowania poruszonych im tematów.

Zjazd przyjął i uchwalił jednomyślnie następujące uchwały:

1) IV ogólnopolski zjazd żąda zupełnego zniesienia świadectw przemysłowych a to ze względu na wyjątkowo trudną sytuację, w jakiej znajdują się przedsiębiorstwa branż jubilerskich, złotniczych, zegarmistrzowskich i rytmicznych, nie znajdujące dziś niemal ze żadnego zbytu na swoje wyroby. Aż do czasu zupełnego zniesienia świadectw przemysłowych domaga się Zjazd złagodzenia ustawy w ten sposób, by powiększyć ilość dziś istniejących kategorii świadectw co najmniej trzykrotnie, i przy wydawaniu kategorii dla danego przedsiębiorstwa brać pod uwagę wielkość dokonanych obrotów bez względu na rodzaj towarów.

2) Zjazd żąda ograniczenia zbyt wysokich opłat socjalnych, specjalnie zaś zniesienia dla nasłych zawodów ubezpieczenia od wypadków, gdyż w zakładach naszych, pracownikom niebezpieczeństwo nie zagraża.

3) Biorąc pod uwagę niezwykle trudne położenie warsztatów naszych oraz wzmagające się bezrobocie, postanawia zjazd wstrzymać przyjmowanie dalszych terminatorów do zawodu zegarmistrzowskiego, złotniczego, rytmicznego i jubilerskiego co najmniej na przeciąg jednego roku.

4) Przedstawiciele wolnych cechów Małopolski i b. Kongresówki domagają się wprowadzenia jednolitych cechów przemysłowych.

5) Zjazd powołał i zatwierdził tymczasowy Zarząd Centralnego Związku dla zawodu zegarmistrzowskiego, złotniczego, jubilerskiego i rytmicznego w osobach pp. redaktora Tadeusza Pawlickiego z Poznania oraz Fr. Perlickiewicza z Gniezna. Panom wyżej wymienionym poleca zjazd opracować w najkrótszym czasie statut centralnej organizacji, uzgodnić go z zainteresowanymi wszelkimi czynnościami połączone z popinją sfer zainteresowanych, oraz sprawozdanie wszelkich czynności połączone z powyższym urzędem.

O ile chodzi o kwestje sporne o zasadniczym znaczeniu, to zarząd odkłada rozstrzygnięcie tychże do następnego zjazdu ogólnopolskiego, gdzie również nastąpi wybór właściwego zarządu.

Po obradach uczestnicy zwiedzili wystawę jubilersko-złotniczą. Ekspozyty bardzo piękne i cenne nadesłały firmy krajowe.

Przy imieninach, zaręczynach ślubach i jubileuszowych i innych uroczystościach używajcie tylko telegrafów T. C. L.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Na Sejmik spółdzielni

Sejmik Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych, który w dniach 7 i 8 listopada r.b. obradować będzie w Poznaniu, zbiera się w niebywale ciężkiej dla spółdzielczości chwili. Jeżeli się przyjmie, że kryzys, ogarniający wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego dożędzi już, wedle twierdzenia niektórych ekonomistów, do swego punktu kulminacyjnego, to z faktu tego nie należy bynajmniej wysnuwać wniosku, jakoby odtąd nastąpiła poprawa w sytuacji. Skutki kryzysu, o ile nie zajądą jakieś nadzwyczajne zjawiska, przez długi jeszcze okres czasu będą przyczyną ogólnej depresji w życiu gospodarczym i ogólnej demoralizacji w życiu społecznym.

Utrwała się coraz bardziej przekonanie, że wytworzonego przez kryzys stanu rzeczy nie uda się zlikwidować, nawet przy użyciu rozporządzalnych środków sztucznego podniecania koniunktury, i że tylko czas i swobodne działanie praw naturalnych zdolne będą przywrócić zachwianą przez wojnę i jej następstwa równowagę sił, oddziaływujących na układ stosunków społeczno-gospodarczych.

Dowodem bezsilności wobec zjawisk kryzysowych są znikome wyniki wysiłków podejmowanych w poszczególnych krajach względnie środki zaradcze, ustalane na międzynarodowych konferencjach gospodarczych i politycznych.

Od odbywającego się w takich warunkach Sejmiku nie można oczywiście oczekiwać realnej odpowiedzi na trapiące wszystkich pytania, w jaki sposób zlikwidować skutki kryzysu i jak utrzymać przynajmniej obecny stan posiadania oraz możliwość egzystencji organizacji spółdzielczych. — Odpowiedzią pozytywną na postawione pytania Sejmik dać nie może, choćby dlatego, że granice możliwości i środki, jakimi rozporządza jedna organizacja społeczna, nawet tak poważna, jak Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, są znikome w porównaniu z rozmiarami klęsk kryzysowych.

Tegoroczny Sejmik zajmować się będzie tylko temi problemami, dotyczącymi spółdzielczości, które mieszczą się ściśle w granicach możliwości jednej organizacji spółdzielczej.

Na początku obrad tegorocznego Sejmiku, podobnie jak w latach ubiegłych, Patron dr. Włodzimierz Seydlitz w sprawozdaniu z działalności Związku w roku 1931 dokona ogólnego przeglądu stanu spółdzielni związkowych, podając analizie warunki, w jakich spółdzielnie pracować musiały oraz wyniki ich działalności.

Następnie na pierwszym zebraniu plenarnym wybitny ekonomista, profesor ekonomiki na uniwersytecie poznańskim, dr. Edward Taylor wygłosi referat, w którym zobrazuje istotę kryzysu i jego skutki. Sprawozdanie Patrona dr. Włodzimierza Seydlitza oraz referat, prof. dr. Edwarda Taylora zobrazują sytuację i trudności, z jakimi na drodze swego rozwoju spółdzielczość polska spotykać się w obecnej chwili musi.

Na czoło zagadnień interesujących spółdzielnie kredytowe wysuwa się sprawa stanowiska spółdzielni kredytowych w organizacji kredytu krótkoterminowego i oszczędności w Polsce oraz sprawa utrzymania egzystencji spółdzielni, zagrożonych komplikacjami, jakie powstają z racji wejścia w życie ustaw wyjątkowych, mających na celu ochronę dłużników. W tych sprawach Sejmik wysunąć zamierza szereg żądań i wskazań koniecznych dla podtrzymania bytu spółdzielni kredytowych.

Znajdujące się w najbardziej trudnej sytuacji, z racji bezpośredniej zależności od rolnictwa, spółdzielnie rolniczo-handlowe, obradować będą tylko nad sposobami zabezpieczenia przyszłości egzystencji tych spółdzielni rolniczo-handlowych, które uda się uchronić przed likwidacją spowodowaną niewypłacalnością zrujnowanego przez kryzys rolnictwa. O utrzymaniu wszystkich spółdzielni rolniczo-handlowych, w szczególności tych, które popadły w zbyt wielkie trudności finansowe, jak również o zakładaniu nowych spółdzielni nie może być mowy ze względu na brak potrzebnych na ten cel środków i warunków egzystencji.

Podobnymi sprawami zajmować się będą również spółdzielnie mleczar-

skie, dla których najbardziej aktualną jest sprawa odroczenia spłaty zaciągniętych na inwestycje wysokoprocentowych kredytów, podrywających, w łączności ze spadkiem cen nabiału, ich rentowność i egzystencję.

Na drugim plenarnym zebraniu po sprawozdaniu Banku Związku Spółdzielni Zarobkowych z działalności ze spółdzielni, ks. prob. Budaszewski omawiać będzie niebywale ważny dla społeczeństwa i dla spółdzielczości problem walki z szerzącą się w zaskarżających rozmiarach demoralizacją i zanikiem etyki w życiu gospodarczym. Zagadnienie walki o przywrócenie wysokiego poziomu etyki i moralności, zainteresować musi szerokie warstwy naszego społeczeństwa, albowiem rozkład moralny jest groźny nie tylko dla spółdzielczości, lecz również dla przyszłości narodu i państwa. Zdając sobie sprawę z tego, że spółdzielczość może istnieć i działać tylko wśród ludzi bezwzględnie uczciwych i rzetelnie spełniających swoje obowiązki, Sejmik zamierza wezwać spółdzielnie, aby one w pierwszym rzędzie podjęły energiczną akcję w

kierunku podniesienia etyki w szeregach swoich członków.

Jak na wstępie zaznaczyliśmy, program tegorocznego Sejmiku obejmuje tylko te zagadnienia, na które organizacja spółdzielcza w zakresie swoich kompetencji może dać pozytywne wskazania.

Jakiegolwiek są wyniki działalności spółdzielni w roku 1931, jedno zdaje się nie ulegać żadnej wątpliwości, mianowicie to, że spółdzielczość, mimo poniesionych klęsk, nie straciła nic ze swej wartości i, że nie została pozbawiona cech takiej społecznej organizacji gospodarczej, bez której społeczeństwo mogłoby się obejść w swej walce o byt. To, że spółdzielczość nie zdołała na wszystkich odcinkach swej szerokiej organizacji skutecznie oprzeć się potężnym działaniom kryzysu, nie świadczy bynajmniej o jej zbędności w istniejącym ustroju gospodarczym. Obiektywna ocena zjawisk zachodzących w okresie kryzysu, prawdopodobnie wykaże, że organizacja spółdzielcza będzie najbardziej odporną na działanie skutków kryzysu i że będzie najbardziej zdolną do szybkiego dostosowania się do zmienionych warunków oraz do pożytecznego działania.

niu zaświadczeń określi rozporządzenie wykonawcze. Wykonanie tego rozporządzenia poruczone zostało ministrom komunikacji i spraw wojskowych w porozumieniu z ministrami skarbu oraz przemysłu i handlu. Rozporządzenie weźle w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzplitej z wyjątkiem woj. śląskiego.

Z KRAJU

(k) Początek polsko - austriackich rokowań handlowych. Na czwartkowej pierwszej konferencji między Polską a austriacką delegacją handlową w Wiedniu, ułożono, jak donoszą dzienniki wiedeńskie, program rokowań. Wedle „Neue Freie Presse” panował na konferencji ton nader przyjazny. Rokowania odbywać się będą w szeregu komisji. Jedną z nich zajmie się wypracowaniem układu taryfowego, którego dotychczas w stosunkach handlowych między obu państwami nie było. Dwie inne komisje zajmą się propozycjami austriackimi w sprawach preferencji, tudzież innymi zagadnieniami handlowo - politycznymi.

(k) Jeszcze więcej konkurencja Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych. Pomimo zapewnień i wydania zaleceń ze strony min. spraw wewnętrznych. P. Z. P. Z. uprawia nadal na rynku wewnętrznym akcję sprzedaży wyrobów przemysłowych (zboż). Sprzedawana jest mianowicie, aczkolwiek obecnie już w mniejszej mierze, mąka pościelna, która pozostaje jako produkt uboczny po wyprodukowaniu w młynach państwowych mące pierwszorzędnej, wywożonej zagranicę. Groźniej natomiast występuje obecnie konkurencja P. Z. P. Z. w zakresie zbytu przetworów jęczmiennych, a szczególnie kaszy na rynku wewnętrznym. Kasza ta wyrabiana jest głównie w młynach bydgoskich, należących do P. Z. P. Z. Ceny, po których P. Z. P. Z. sprzedają wyroby jęczmienne na rynku krajowym, stoją poniżej norm kalkulacji kupieckiej. Wobec tego wystąpił przemysł kaszarski przez Izby P.-H. oraz za pośrednictwem wspólnej reprezentacji związku młynarskiego z postulatem zaniechania sprzedaży kaszy na rynku wewnętrznym i ograniczenia się w tym zakresie do eksportu. (l)

(k) Projekt ustawy o środkach leczniczych. Związek Izby Przemysłowo - Handlowych rozpatrywał ostatnio przesłany mu do opinii projekt ustawy, upoważniającej ministra opieki społecznej do wydawania przepisów, normujących wyrób i obrót środkami leczniczymi. Związek Izby wypowiedział się kategorycznie przeciwko wydaniu projektowanej ustawy. Tak ważne sprawy mające doniosłe znaczenie dla rozwoju przemysłu chemicznego - farmaceutycznego, winny być — zdaniem Związku — uregulowane nie w drodze rozporządzeń, które mogłyby się ukazywać na mocy omawianej ustawy, ale w formie ustaw, przygotowanych źródłowo w porozumieniu ze sferami gospodarczymi.

Z ZAGRANICZĄ

(z) Ciężka sytuacja estońskich wiejskich gospodarstw. Według wiadomości prasowych na 130 000 gospodarstw wiejskich 70 000 poszło pod zastaw średnio 40 proc. swej wartości, przyczem 6 000 gospodarstw od trzech lat nie opłaca procentów od otrzymanego kredytu.

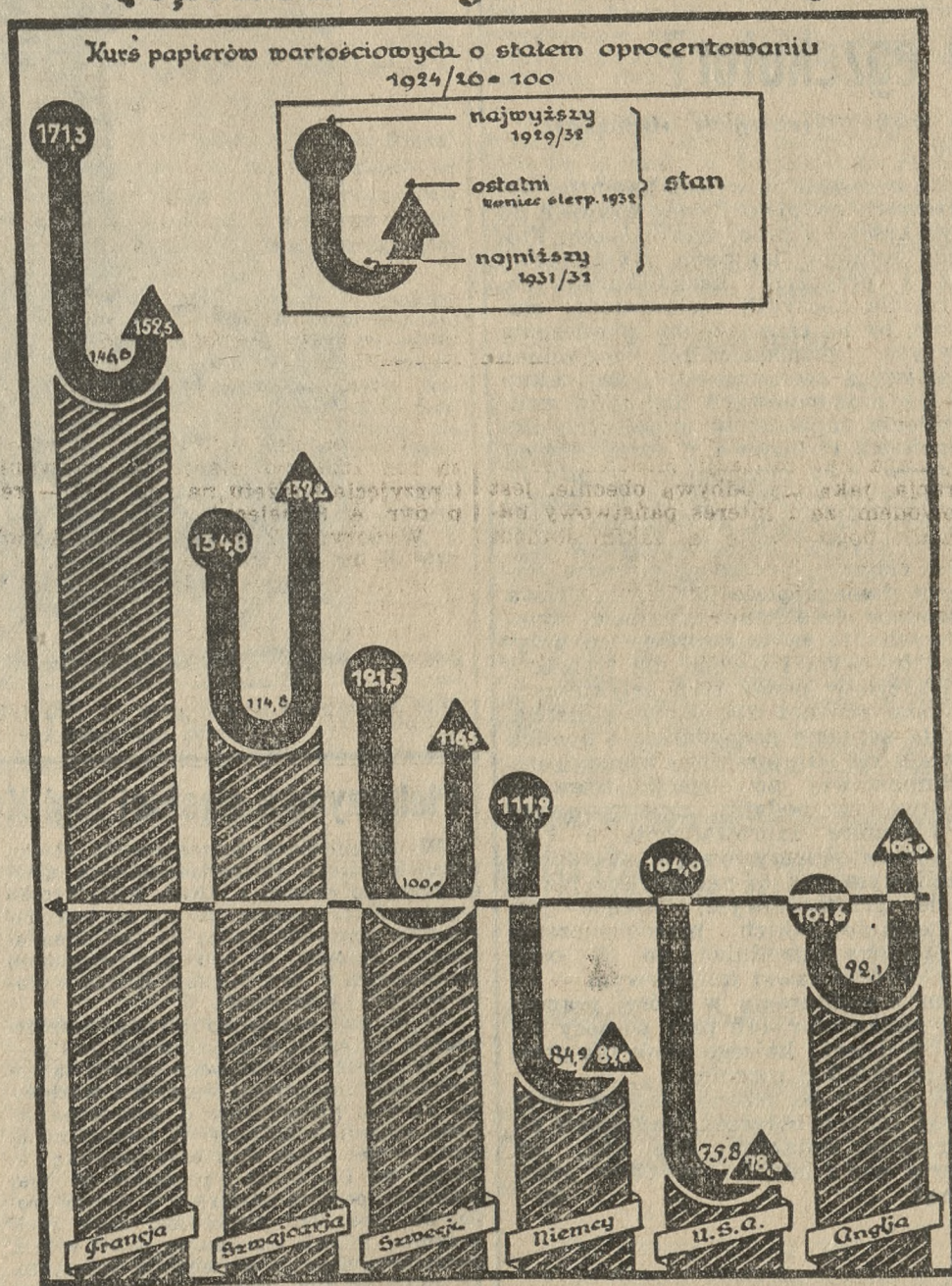
(z) Handel Francji z jej koloniami kurczy się. Wartość obrotów między Francją a jej koloniami w ciągu 8 pierwszych miesięcy r.b. spadła do 7 851 003 000 franków, wobec 9 010 778 000 w tym samym okresie czasu w 1931 r. Przywóz kolonii do Francji wynosił 3 943 385 000 fr., a wywóz do kolonii 3 907 618 000 franków. Na czele handlu z koloniami stoi północna Afryka z wymianą towarową wartości 5 825 197 000 franków. Jest rzeczą znaną, że w roku bież. po raz pierwszy wartość importu z kolonii przewyższyła wartość eksportu, a to o 45 767 000 franków.

(z) Niedobory podatkowe Francji. Choć Francja weszła później niż inne kraje w fazę kryzysu, jednak i tam koniunktura odbija się ujemnie na wpływach skarbu z podatków. Najbardziej ujawnia się to we wpływach z podatków, obciążających obroty. Od kwietnia r. b. do września włącznie wpływy z tego źródła, z wyjątkiem lipca, stale się obniżają. W kwietniu wynosiły one 627 milj., a we wrześniu 505 milj. Wrzesień dał o 74 milj. mniej niż wrzesień 1931 i o 175 milj. mniej, niż przewidywano.

Z WYDAWNICTW

(w) Doc. Dr. Tadeusz Konopiński — Zarys historii izb rolniczych w Europie — Nowelizacja rozporządzenia Prezydenta R. P. o izbach rolniczych. Poznań 1932, str. 22. — Uwagi zasłużonego i publicystycznie niezmiennie płodnego dyrektora Wkp. Izby Rolniczej n. t. historii izb rolniczych w poszczególnych krajach Europy odznaczają się zwięzłością i dają dobry, oraz niewyczerpujący obraz tych instytucji samorządu rolniczego. Z uwagami temi łączy się w logiczną całość referat wygłoszony przez dr. Konopińskiego n. t. nowelizacji rozporządzenia o izbach rolniczych, którą autor uważa za dodatnią dla interesów polskiego życia rolniczego.

Poprawa na rynku światowym

KRONIKA GOSPODARCZA

Stopa procentowa

Stopa procentowa w Polsce pozostaje od dłuższego czasu na jednym poziomie mimo nader wydatne skurczenie się wytwórczości. Świadczy to o tem, iż towarzyszące zwykle zjawiskom kryzysowym upłynięcie rynku pieniężnego, stanowiące powyższy warunek ożywienia gospodarczego i tak silnie zaznaczające się obecnie w wielu innych krajach — w Polsce nie ma miejsca.

Izba Przemysłowo - Handlowa w Warszawie podjęła badania przyczyn tego stanu rzeczy. W dn. 3 listopada odbyło się posiedzenie połączonych komisji izbowych finansowo - kredytowej i skarbowej, poświęcone temu zagadnieniu. Komisja stwierdziła, że obok przyczyn natury ogólnogospodarczej, o stopie procentowej decydują przepisy krepujące kształtowanie się tej stopy.

Komisja wskazała na nieodzowność uchylenia obowiązujących postanowień prawnych o lichwie pieniężnej w odniesieniu do instytucji kredytowych.

Podkreślić należy, iż obok sfer przemy-

sło - handlowych i finansowych również koła rolnicze uznają już politykę reglamentacji stopy procentowej za niecelową i szkodliwą, dając wyraz temu pogładowi w uchwale powziętej przez konferencję rolniczą w ministerstwie rolnictwa w czerwcu b. r.

PODATKI I OPŁATY

(p) Rozporządzenie o premjowaniu pojazdów mechanicznych. W nr. 91 Dziennika Ustaw R. P. z dnia 26 października 1932 r. ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 października 1932 r. o premjowaniu pojazdów mechanicznych. Zgodnie z tem rozporządzeniem nabywcom pojazdów mechanicznych produkcji krajowej, którzy wykażą się zaświadczeniem władzy wojskowej że te pojazdy odpowiadają specjalnym wymaganiom obrony państwa, będą wypłacane premje z Państwowego Funduszu Drogowego. Wysokość premji i sposób ich wypłacania jako też przepisy o wydawa-

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Akademicy poznańscy a propaganda przemysłu krajowego

Z zapalem podjęta inicjatywa

Z inicjatywy zarządu Obrony Przemysłu Polskiego, odbyło się wczoraj w sali Izby Przem.-Handlowej zebranie w sprawie udziału młodzieży akademickiej w organizacji „Tygodnia Propagandy Przemysłu Krajowego”. W zebraniu uczestniczyli przedstawiciele młodzieży akademickiej uniwersytetu poznańskiego i Wyższej Szkoły Handlowej, z przedstawicielami czołowych organizacji młodzieży akademickiej, jak: Naczelny Komitet Akademicki i Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego, oraz Organizacji Studentek U. P.

Zebranie zajął członek zarządu Związku Obrony Przemysłu Polskiego wiceprezes Izby Przemysłowo-Handlowej p. Fr. Maciejewski, który też wygłosił zajmujący referat na temat protekcjonizmu gospodarczego w różnych państwach i podkreślił ważność ochrony polskiego przemysłu rodzimego, gdyż tego rodzaju patriotyzm gospodarczy jest najskuteczniejszym środkiem na bezrobocie. Apelując do młodzieży akademickiej o poparcie

akcji około propagowania przemysłu krajowego w ciągu zbliżającego się „Tygodnia”, mówca zakończył podkreśleniem, że najlepszym rodzajem protekcjonizmu dla przemysłu krajowego to protekcjonizm, który wytworzyć może karne i uświadomione społeczeństwo, zdążające do kupna przemysłu krajowego.

O sprawach organizacyjnych i programie „Tygodnia” referował następnie sekretarz Związku Przemysłu Polskiego p. Stronczyński. W wyniku zebrania przedstawiciele Poznańskiego Komitetu Akademickiego i Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego przyrzekli całkowite poparcie zamierzonej akcji. Również poparcie przyrzekła tej sprawie Organizacja Studentek U. P.

Pomoc młodzieży akademickiej w propagandzie krajowego przemysłu odda niewątpliwie bardzo cenne usługi, to też należy organizacjom akademickim wyrazić pełne uznanie, iż tak gorliwie przystąpiły do poparcia tej doniosłej sprawy. (kl)

Restaurator czy egzekutor?

Ciężkie położenie restauratorów wobec licznych obciążeń i ustaw

Towarzystwo Restauratorów na m. Poznań i okolice odbyło w lokalu p. Krügra przy ul. Wjazdowej swe zebranie. Obrady otworzył prezes p. Piossek, który wskazał na ciężkie położenie restauratora. Następnie prezes Związku p. Antoniewicz przedstawił liczne bolączki trapiące restauratorów. Restaurator w labiryncie przepisów, rozporządzeń i t. p. stał się poprostu niewolnikiem. Jest on całkowicie uzależniony od monopoli państwowych — a za jakiegobądź uchylenie przepisów, spada na niego kary pieniężne.

Restaurator jako wykonawca licznych ustaw jest uzależnionym funkcjonariuszem państwowym, za którą to czynność nie tylko nie pobiera, ale w zamian grubo płaci. Wyjęty jest z pod prawa, albowiem gościa, który się napił do woli na kredyt, nie może skarżyć o swoje pretensje (ustawa przeciwalkoholowa art. 9 i 13). Podlega władzom administracyjnym, gdyż musi pełnić funkcję stróża bezpieczeństwa i wyrzucać nieraz siłą gościa, który chce pozostać po godzinach policyjnie ustalonych. Jest również poborcą magistrackim, albowiem przymusowo od gości musi ściągać podatek na fundusz bezrobotnych po godzinie 12 w nocy.

Restauratorzy dają do tego, ażeby przy cofnięciu każdej koncesji były podane powody, by dany koncesjonariusz wiedział, jak się ma bronić. Przydotychczasowej taktyce władz skarbowych niema żadnej możliwości obrony.

Dalej restauratorzy w swym memorandum domagają się nieudzielania koncesji osobom, nie mającym z zawodem restauratorskim nic wspólnego. W dalszym ciągu domagają się udzie-

lenia zezwoleń na wykup patentów akcyzowych na piwo i wino krajowe do wysokości 4,5 proc. tym osobom, którym cofnięto koncesje wyszynkowe nie z przyczyn karno-skarbowych. Wreszcie poczynili restauratorzy staranie, by na czas, aż do ukończenia kryzysu gospodarczego, zezwolono mniejszym restauratorom na zakup wódek monopolowych dla celów uzupełnienia zapasów w mniejszych ilościach jak 15 litrów t. j. począwszy od 5 litrów, i by przesunięto termin likwidacyjny wypowiedzianych koncesyj wyszynkowych, aż do czasu ukończenia kryzysu gospodarczego w dalszym ciągu z półroczna na półrocze. Poza to domagają się udzielenia prawa sprzedaży detalicznej wyrobów tytoniowych dla restauratorów, co przyniosłoby obrót i dochód dla tychże, a zwiększyłoby podaż tych artykułów z zyskiem również dla skarbu państwa.

Zła sytuacja gospodarcza i upadek zawodu restauratorskiego wymaga natychmiastowej nowelizacji ustawy o państwowym podatku przemysłowym w kierunku zaprowadzenia 8 klas świadczeń przemysłowych w dziale handlowym, jak to ma miejsce już w dziale przemysłowym. Rażąco jest traktowanie takich przedsiębiorstw, które mogą zatrudniać do 20 osób przy obrocie nawet milionowym — na równi z restauracją w której pracuje sam restaurator, lub przy pomocy żony, lub dzieci i którego obrót nie przekracza 15.000 zł rocznie.

W końcu poruszono jeszcze cały szereg innych bolączek trapiących restauratora, stojącego dziś już, jak zresztą wiele innych zawodów przed ruiną! (z)

Zeznania narkomanów w procesie dr. Gęsikowskiego

„6 godzin trwają błogie skutki jednego zastrzyku morfinowego...”

W drugim dniu głośnego procesu o niedozwolony handel narkotykami, sąd przesłuchiwał szereg świadków prze-ważnie narkomanów już wyleczonych, względnie pozostających jeszcze pod opieką lekarską. Są to ludzie młodzi, na których wycieńczonych, białych twarzach widać jeszcze skutki działania strasznej trucizny.

Świadek Z., człowiek wykształcony, inteligentny, tak kreśli historię swego nieszczęścia:

„Kiedym pierwszy raz wprowadził użyciem strzykawki w organizm białą truciznę — uczulem najpierw bóle które prędko ustały, poczem nastąpił stan błogiego, radosnego nastroju. Czas działania zastrzyku trwał zwykle 6 godzin, poczem wracało powoli

poczucie rzeczywistości, a z niem depresja moralna, nuda, zimne dreszcze, zawroty głowy i... znowu głód morfinowy. Cóż było robić — znowu uciekałem się do zastrzyku”.

Świadek mówi dalej, że „leczenie” Gęsikowskiego przyczyniło się do tego, iż stał się morfinistą. Świadek był tak owładnięty narkomanją, że musiał się leczyć przez kilka miesięcy w zamkniętym zakładzie — leczenie bowiem narkotyzujących się sposobem ambulatoryjnym, jest niemożliwym. Świadek później dopiero przejrzał, że morfinizm jest rzeczą niebezpieczną i dla tego zerwał z dr. G.

Prof. Horoszkiewicz stwierdził, że dr. Gęsikowski zaledwie rok po otrzymaniu dyplomu lekarskiego, nie posia-

dając specjalnych kwalifikacji z psychiatriki i neurologii, podejmował się leczenia narkomanów.

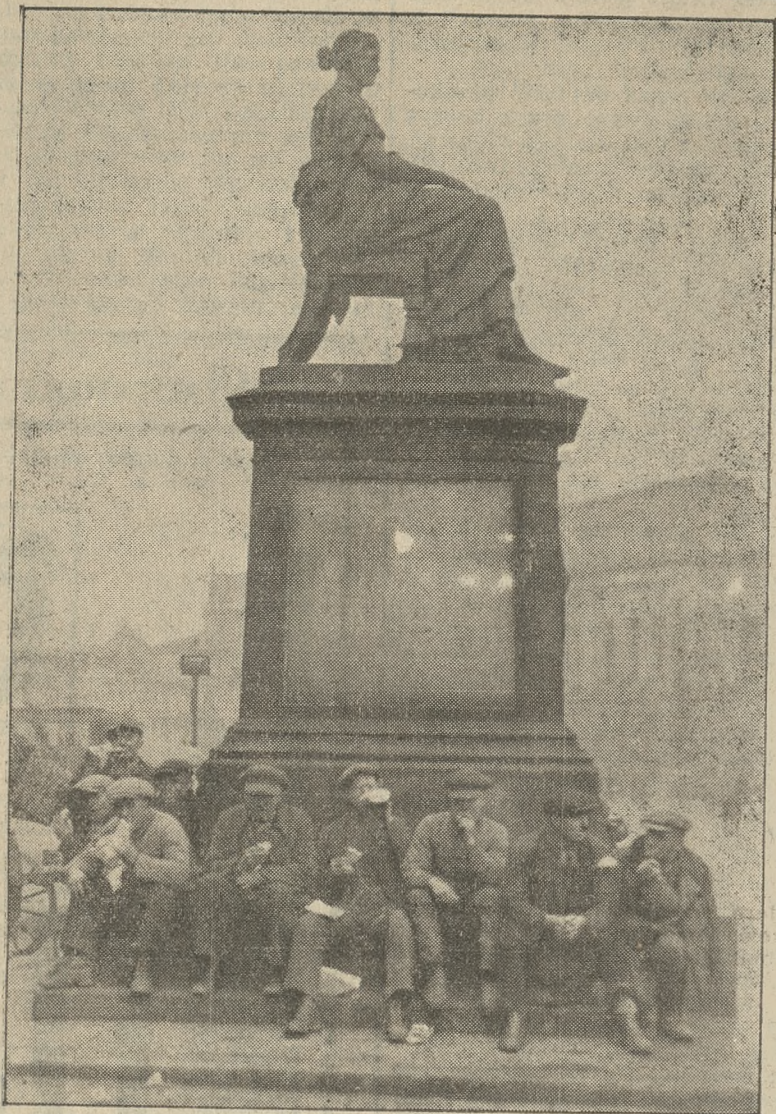
Następnie świadkowie, lekarze psychiatrii oraz obrońca osk. adw. dr. Szurlej zadawali cały szereg pytań. Pytania obrońcy szły w kierunku osłabienia zeznań świadka.

Dalszy świadek, również morfinista, nie wiadomo, z jakich powodów, chciał się wyczołgać z zeznań, w końcu jednak, upomniany po ojcowsku przez przewodniczącego, składa je: 29-letni Z. M. dotąd przebywa w zakładzie w Kościanie. Również i on chodził do dr. Gęsikowskiego po morfinę. Za receptę na gram morfiny płacił 10 zł.

Przy zwapnieniu naczyń krwionośnych mózgu i serca, używając codziennie małą ilość naturalnej wody gorzkiej „Franciszka Józefa” osiąga się łatwe wypróżnienie. Zadać w aptekach i drogeriach. nr 8228

Świadek Henryk L. był nauczycielem dzieci dr. Gęsikowskiego i przy tej okazji, cierpiąc na bezsenność zapoznał się z działaniem morfiny. Za 0,2 gr. płacił 40 zł, przyczem dr. Gęsikowski mu mówił, że nie leczy, lecz sprzedaje tylko truciznę. Za lekcje świadek nie otrzymywał wynagrodzenia.

Proces odroczone do 12 listopada b. r. godz 9 rano. (z)

Pod pomnikiem Hygiei przy Al. Marcinkowskiego posilają się ludziska. — Niewiadomo, czy mają czy też czekają na pracę.

Pielgrzymka śląskiej Ligi Katolickiej do Lourdes i Padwy

W ub. miesiącu zorganizowała śląska Liga Katolicka kilkunastodniową pielgrzymkę do Francji i Włoch. Pielgrzymka wyruszyła z Katowic 16. ub. m. pod duchowym przewodnictwem ks. red. Siemienika z Katowic, a pod kierownictwem technicznym p. dyr. Michała Kliksa z biura podróży „Francopol”.

W Kolonii zwiedzono słynną katedrę, poczem udano się w dalszą drogę do Paryża. W czasie dwudniowego pobytu tamże zwiedzono autokarami wszystkie ważniejsze zabytki historyczne, a przedewszystkiem wspaniałe kościoły. W Lisieux zwiedzono w nabożnym skupieniu bazylikę św. Teresy od Dż. Jezus i pozostałe po Niej pamiątki, poczem udano się w dalszą drogę do Lourdes, właściwego celu pielgrzymki. Prawie trzydniowy pobyt w tym świętym miejscu, a szczególnie uroczystości religijne przy grocie i w bazylice wy-

warły na uczestnikach niezatarte wrażenia.

Przez Tuluzę i Marsylję udano się następnie do Nicei, odpoczywając parę dni przy pięknej pogodzie na Lazurówym Wybrzeżu i zwiedzając w tym czasie przepiękne okolice i miejscowości: jak Grand Cornich, Mentone, Monte Carlo, Monaco i Beaulieu. Następny etap prowadził przez Genewę i Mediolan do Padwy, gdzie zwiedzono również bazylikę św. Antoniego. Na zakończenie wycieczki zwiedzono szczegółowo Wenecję, której urok wprost oczarował wszystkich. Tu też dokonano pamiątkowego zdjęcia na przepięknym placu św. Marka.

Uczestnicy wynieśli z pielgrzymki moc emocjonujących wrażeń — Organizacja techniczna wycieczki była sprawna i bez zarzutu. (z)

Pielgrzymka na Placu św. Marka w Wenecji.

KALENDARZYK

Sobota, 5 listopada 1932.

Słońce: wschód 6.56; — zachód 16.17
długość dnia 9 godz. 21 min
Księżyc: wschód 13.57; — zachód 22.57;
pierwsza kwadra.
Stan pogody według spostrzeżeń Stacji
Stacji Meteorologicznej przy U. P.
Sobota, godz. 7 rano: Temperatura
powietrza wysoka + 8 st. C, pogod-
nie, wiatr południowo-zachodni, ci-
śnienie atmosferyczne umiarkowane
757 mm. — W ubiegłej dobie tempe-
ratura najwyższa + 16 st. C, naj-
niższa + 8 st. C.
Kal. rzek.: Zacharyasz Pr.; jutro Leonard
Kal. słow.: Sławomir Bi.; jutro Wszech
wład.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka pod Białym Orłem
St Rynek 41. — Apteka św. Piotra
ul. Półwiejska 1. — Apteka św. Mar-
cyna ul. Ratajczaka 12. — Apteki
Śródecka Rynek Śródecki 1
Wilda: Apteka „Fortuna” Górna Wilda
96. — Apteka przy Bramie Wildec-
kiej, Górna Wilda 3.
Lazarz: Apteka p. Plucifńskiego, ulica
Marsz Focha 72.
Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ul. Mickie-
wicza 22. — Apteka pod Opactwem
noćcią, ul. Dąbrowskiego 76.
W innych dzielnicach apteki tam się znaj-
dują.

KRONIKA KOŚCIELNA

— Msza św. recytowana odbędzie się
w niedzielę, 6 bm. o godz. 8.30 w kaplicy
Domu Akademickiego. Wały Leszczyń-
skiego 6.

OSOBISTE

— Zwolnienie sędziów. Z dniem 31
października r. b. zostali zwolnieni ze swych
stanowisk naczelnik sądu grodzkiego w
Witkowie p. Cerkawski, sędzia grodzki w
Strzelnie p. Madry, oraz sędzia grodzki
we Wrześni p. Lusławicki. (br.)

ZEBRANIA, ZJAZDY

— Sołalicia Marjańska Urzędników.
Zebranie plenarne odbędzie się 7 bm. o
godz. 19 w sali Marianum w klasztorze
OO. Jezuitów wejście ul. Szewska
— Towarzystwo Młodych Przemys-
łowców. Plenarne zebranie odbędzie się
w poniedziałek, 7 bm. o godz. 20 na sali
Domu Rzemieślniczego. Referat wygłosi
ks. dyr. Ludwiczak na temat: „Co ongiś
uratowało Danję przed kryzysem”. Zgło-
szenia pisemne o przydział gwiazdki dla
dzieci po zmarłych członkach Towarzy-
stwa przyjmuje do 30 bm. prezes, p. Jan
Zabłocki, ul. Wodna 2.
— Zjazd przedstawicieli organizacji
pracowników samorządowych. W zwi-
zku z zwolnieniem na niedzielę, 6 bm. do
sali sejmikowej Starostwa Krajowego w
Poznaniu (Aleje Marcinkowskiego 29) zja-
wiedzą się członkowie, którzy zamierzają
uczestniczyć w zjeździe w drodze po-
wrotnej z 50 proc. zniżki kolejowej. Za-
świadczenia wydawać się będzie w dniu
zjazdu.

— Stow. Polskich Kupców Papier-
niczych. Zebranie miesięczne odbędzie się
w poniedziałek, 7 bm. o godz. 20.15 w Do-
mu Kupiectwa Polskiego, ul. Zwierzyniec-
ka 12. Na porządku obrad m. in. wykład
dyr. Zw. Tow. Kup. p. B. Sikorskiego n. t.
„Etatyzm w handlu”, sprawa handlu w
niedzielę i święta.

WYKŁADY

— Podróż bezpłatna do Rzymu. Dziś,
w sobotę, 5 bm. o godz. 20.15 w sali Śnia-
deckich (Coll. Medicum) ul. Fredry 10, wy-
głosi prof. dr. St. Dedio nader zajmujący
wykład historyczno-krajoznawczy, ilustro-
wany przezroczkami na temat: „Rzym w
krajobrazie i zabytkach”. Bezrobotni oraz
członkowie Ch. U. R. wstęp wolny, wszyscy
inni placą 30 gr.
— „Basic English”. Celem zazna-
mienia ogółu z nową, uproszczoną metodą
nauczania języka angielskiego odbędzie
się powtórnie w ramieniu Koła Anglistów
U. P. wykład wicekonsula brytyjskiego p.
prof. Massey’a p. t. „Basic English” — w
środe, 9 bm. o godz. 20 w sali 22 Coll. Mi-
nus.

— Koło Naukowe Towarzystwa Stu-
dentów i Dyplomowanych W. S. H. w Po-
znaniu organizuje w dniu 7 bm. dzień o-
szczędności. Z okazji tej odbędzie się o
godz. 18 na sali 38 W. S. H. obchód, na któ-
ry złoży się: przemówienie prezesa Koła
przemówienie prof. dr. Edmunda Piechoc-
kiego i odczyt o „oszczędności” — wygło-
szony przez p. J. Węclawskiego, dypl. W.
S. H.

WYSTAWY

— Z Towarzystwa Przyjaciół Sztuk
Pięknych (przy placu Wolności 18). Wy-
stawa obrazów najwybitniejszych malar-
zy francuskich 19 i 20 wieku kończy się
we wtorek, 8 bm. — Niedziela jutrzejsza
jest ostatnią, w której dzieła te jeszcze o-
glądać można. Wstępne 1 zł, dla młodzie-
ży kształcącej się 50 gr. — Salon otwarty
w dniu powszednie od godz. 11—17, w nie-
dzielę od godz. 12—15.

WIECZORY, KONCERTY

— Koncert na rzecz fundacji ku cze-
ść por. Żwirki i inż. Wigury. Znała or-
kiestra mandolinistów przy Zw. Zaw. Dr.
karzy w Poznaniu urządza ze współudzia-
łem p. Sławy Gogojewiczowej artystki o-
pery poznańskiej, w niedzielę, 6 bm. o go-

dzinie 12 w sali kina „Metropolis” koncert,
którego czysty dochód przeznaczają się na
rzecz powyższego komitetu. Przedprze-
daj biletów w firmie E. Bamber, ul. Pół-
wiejska 38.

— Chór mieszany im. Chopina Po-
znań-Wilda przygotował na niedzielę, 6
bm. wielki wieczór artystyczny, który od-
będzie się w sali „Boulevard” przy placu
Nowomiejskim 5 o godz. 19.30. — Chór im.
Chopina pod dyrekcją p. Józefa Herrmana
odśpiewa pieśni Chopina, Moniuszki,
Nowowiejskiego i Herrmanna. Znała
skrzypaczka p. Kaulfussówna odegra kom-
pozycje Chopina, Wieniawskiego i Herr-
manna a orkiestra handolinistów im. Cho-
pina odegra utwory klasyczne.

— Chór i orkiestra Państwowej Szko-
ły Budownictwa i M. M. w Poznaniu urza-
dza dziś, w sobotę, 5 bm. o godz. 20 kon-
cert ku czci Stanisława Moniuszki. Kon-
cert odbędzie się w auli Państwowej Szko-
ły Budownictwa przy ul. Łakowej 11.

— Kolejarze w hołdzie Moniuszki! —
Z okazji 60 rocznicy zgonu wielkiego mu-
zyka odbędzie się w niedzielę, 6 bm. o go-
dzinie 12 w pał. akademii na wielkiej sali
Domu Rzemieślniczego przy ul. Fr. Rataj-
czaka Udział biorą: p. Gogojewiczowa
mezzo-sopran prof. Heising, baryton p.
Kurowski, akomp. Tow. Muzyczne Koleja-
rzy i Chór męski Kolejarczy „Moniuszko”
dyrygent orkiestry p. Kazimierz Łuczak,
dyrygent chóru p. prof. Heising. O liczne
przybycie proszą Tow. Muzyczne Koleja-
rzy w Poznaniu oraz Chór męski Koleja-
rzy „Moniuszko” w Poznaniu. — Wstęp
wolny.

DZIENNIK KUJAWSKI

CENTRALNY ORGAN ZIEMI KUJAWSKIEJ

zaleca się do

reklamy ogłoszeniowej,

gdyż czytelnicy jego są zasobni i należą
do dobrej klienteli. ss 16 179 80

KOMUNIKATY RÓŻNE

— Czy byłeś już na wystawie dobrej
książki? Otwarta jeszcze w niedzielę od
godz. 12—20, Wstęp wolny. Pisma różne,
katalogi i ulotki darmo. Wystawa mieści
się w lokalu byłej Cukierni Ziemlańskiej
przy ul. 27 Grudnia 17.

— Baczność Hallerczycy! W niedzielę,
6 bm. o godz. 9 odbędzie się w kościele
św. Marcina msza św. za zmarłych człon-
ków Związku. Obecność wszystkich człon-
ków, a zwłaszcza umundurowanych ko-
nieczna. Zbiórka św. Marcina 65 godz. 8.45.
Bezpośrednio po mszy św. odbędzie się
strzelanie o nagrody na strzelnicy ma-
lokalibrowej.

— Biblioteka T. C. L. im. J. L. Kra-
szewskiego, ul. Wrocławskiej 17 — otwarta
codziennie od godz. 12—13 i od 16—19; w
soboty od godz. 12—15. Kaucja 3 zł, abo-
nament 1.50 zł, wpis 50 gr.

KRONIKA MIEJSCOWA

— Ceny detaliczne nabiału, notowane
w mieście Poznaniu w dniu 2 bm.: mle-
ko niezbierane 1 litr 0.24 zł, jaja 1 sztuka
0.13 zł, twaróg 1 kg. 0.80 zł, masło solone
1 kg. 3.40 zł, masło mleczarskie 1 kg. 3.60
do 3.80 zł.

KRONIKA WYPADKÓW

— Spłoszone konie. Ubiegłej nocy
woźnica majątku Piotrowo pod Pozna-
niem, 23-letni Ignacy Chodyniak, wyje-
chał na dworzec w Krzesinach, aby przy-
wieźć rzadce. Krótko przed godz. 3 gdy
Chodyniak dojeżdżał powózką, zaprzęzo-
ną w parę młodych koni do stacji kolejowej
w Krzesinach przejechał pociąg ku-
rjerski. Konie przestraszyły się świateł
pociągu i poniosły. Woźnica starał się
powstrzymać konie, jednak lejące pękły i
biegły człowiek utracił równowagę,
wpadł pod wóz. Konie zatrzymano nieba-
wem, jednak woźnica odniósł bardzo do-
kliwe obrażenia, gdyż złamał lewą rękę
i odniósł ogólne potłuczenia. Opatrzył
go Pogotowie Lekarskie (55-55) i przewio-
zło do szpitala miejskiego w stanie bar-
dzo poważnym. (k)

— Z miejskiej straży pożarnej. Ja-
kiś głupiec zaalarmował wczoraj przed-
południem niepotrzebnie miejską straż po-
żarną. W godzinach południowych inter-
wenjowała miejska straż pożarna na Ry-
nku Śródeckim 15 z powodu skłębienia dy-
nu. (kl.)

KRONIKA POLICYJNA

— Podrabiać proszku mydłanego. —
W tych dniach ujęła policja pod zarzu-

tem podrabiania proszku do prania mar-
ki „Radion” 30-letniego Walerego Rem-
bowski, mieszkającego przy Wierzbic-
ciach 43. Opakowania podobne do ory-
ginalnych, czy też oryginalne, miał Rem-
bowski napieniać innym proszkiem, mniej
wartościowym i sprzedawać je w skła-
dach. (kl.)

Z Poznańskiego

— Gniezno. (Zderzenie samochodów.)
Dnia 3 bm. przy zbiegu ulic Warszawskiej
i Mickiewicza nastąpiło zderzenie samo-
chodu ciężarowego p. Mierziwa z Gniez-
na z dorozką samochodową p. Starnow-
y z Obórki. Oba pojazdy doznały lekkich
uszkodzeń, natomiast z ludzi nikt nie od-
niósł szwanku.

— (Włamanie.) Dotychczas nieznan-
i sprawcy włamali się do składu kolonial-
nego p. Sęczkowskiego przy ulicy 3 Maja
nr. 6, skąd skradziono różne towary ko-
lonialne wartości 800 zł.

— (Osobiste.) Sędzia Głowacki z Gniez-
na zgłosił swoją rezygnację z stanowiska
sędziego grodzkiego w Gnieźnie i osiedla
się jako adwokat w Wągrowcu. P. sędzia
Głowacki należy do tych sędziów, którzy
mieli być przesiedleni do Małopolski
wschodniej (br.)

— Koźmin. (Wszyscy na „herbatkę”
Czerwonego Krzyża!) Z Czerwonego Krzy-
ża informują, że komitetowi udało się po-
zyskać kilku artystów (miejscowych i
zamiejscowych, którzy przyczynić się ma-
ją do uświetnienia „Herbatki” mającej się
odbyć w niedzielę, dnia 6 bm. Wiele u-
rozmaicony program wywoła niezawodnie
powszechne zainteresowanie i dlatego tej
części wieczorku nikt nie omissza opu-
ścić. — Początek o godz. 6 wieczorem.

— Mielżyń. (Wypadek autobusowy)
Autobus p. Albrechta, kursujący pomiędzy
Słupcą a Gnieznem, doznał w Mielżynie
defektu w kierownicy. Autobus wpadł do
przydrożnego rowu, przyczem wszystkie
szyby wypadły. Pasażerowie wyszli bez
szwanku. (br.)

— Mogilno. (Zebranie Powstańców i
Wojaków.) W dniu 30 października od-
było się w lokalu p. Szczepaniaka zebra-
nie Tow. Powstańców i Wojaków, na któ-
rem omawiano sprawę wzięcia udziału w
obchodzie 14 rocznicy wskrzeszenia pań-
stwa polskiego. W celu ułożenia progra-
mu obchodu styczniowego wybrano komi-
tet z pośród członków. (mm.)

Z Kaliskiego

— Kalisz. (Nowy prezes sądu okrę-
gowego.) W dniu 2 listopada r. b. objął u-
rządowanie nowo mianowany prezes są-
du okręgowego w Kaliszu, p. Bronisław
Sawicki.

— (Rozbita taksówka.) Jadąc z Opa-
towa do Kalisza rozbiła się o przydrożne
drzewo taksówka z Kalisza nr. 19. Szofer
doznał potłuczenia żebra i ręk, natomiast
pasażerowie wyszli bez szwanku.

— (Zabójstwo.) Na polach wsi Nadziej-
gm. Strzałków, pow. kaliskiego, znalezio-
no ciało rannego w głowę pękaczą Mi-
kołaja, lat 62, mieszkańca wymienionej
wsi. Rannego przewieziono do mieszka-
nia zięcia, gdzie nie odzyskawszy przytom-
ności, wkrótce zmarł.

— (Na mocy amnestji.) Na mocy amne-
stji zwolniono z więzienia kaliskiego 83
więźniów. (mk.)

Więzienia opróżniają się, a mimo to są jeszcze pełne

Wskutek amnestji zwolniono w Poznaniu 87 a w Bydgoszczy
115 więźniów

W związku z amnestją dla osób
zasadzonych karami do 6 miesięcy, z
poznańskiego więzienia karnego przy
ulicy Młyńskiej zwolniono ogółem 87
osób.

Z Bydgoszczy donosi (kk.):

W związku z wprowadzeniem w ży-
cie nowego kodeksu karnego, ogłoszo-
no w Polsce amnestję. Na mocy jej
otworzyły się żelazne bramy więzień w
całej Polsce i setki aresztantów zna-
lazło się na wolności.

Z więzienia bydgoskiego zwolniono
również szereg aresztantów.

Na mocy amnestji prokurator sądu

Strzelno wobec wyborów do sejmiku powiatowego

Ze Strzelna donosi (mm):
W „Orędowniku” pow. mogileńskie-
go ukazało się zarządzenie o wybo-
rach do sejmiku powiatowego pow.
mogileńskiego. Miasto Strzelno wy-
biera 4 członków przez radę miejską.
Teren wiejski podzielony został na 9
okręgów. Powiatową komisję wybor-
czą tworzą pp.: Kazim. Jaczyński, Wit
Kitkowski, Józef Krawczak, Stan. Kon-
czal, Stan. Gutorski.

Stosownie do zarządzenia rada
miejська na ostatnim posiedzeniu wy-
brała jako członków do sejmiku po-
wiatowego pp.: Radomskiego Albina,
Postusznego Leona, Tomasza Kazmier-
czaka i Andrzeja Wyborskiego —
wszyscy radni miejscy. Wybrani wy-
bór przyjęli.

Łososie w Welnie

Nasz korespondent obornicki (kko)
donosi:

W dniu 2 bm. złowił właściciel
młyna p. dr. Klaus Dahlman z Obor-
nik w rzece Welnie 2 łososie wagi 28
i 30 funtów. Łososie spotyka się u nas
b. rzadko zwłaszcza w tej porze, gdyż
wędrują one rzekami zwykle na wio-
snę.

J. E. ks. kardynał Hlond w Odolanowie

Kępno, 4 11. (PAT).

Dzisiaj popołudniu przybył do Odo-
lanowa J. Em. ks. kardynał Prymas dr.
Hlond, witany na granicy powiatu
przez starostę. W dniu 5 bm. ksiądz
Prymas dokona aktu poświęcenia no-
wego kościoła w Odolanowie, a na-
stępnie w Sadowiu i Bógdaju.

Drugi obywatel honorowy m. Gniezna

Z Gniezna donosi (br.):

Dnia 3 bm. odbyło się posiedze-
nie rady miejskiej; między innymi
sprawami bieżącymi rada miejska
przyjęła do wiadomości rezygnację
prezydenta miasta Gniezna p. Leona
Barciszewskiego, który, jak wiadomo,
w tych dniach zostanie wprowadzony
w urzędowanie jako prezydent miasta
Bydgoszczy.

Poza porządkiem obrad wpłynął
wniosek nagły o nadanie obywatel-
stwa honorowego miastu Gniezna p.
prezesowi Antoniemu Karpińskiemu z
racji 50-lecia zamieszkania jego w
Gnieźnie. Wniosek przeszedł jedno-
głośnie. Obecnie więc gród Lecha ma
dwóch obywateli honorowych, a mia-
nowicie: ks. biskupa Laubitzę i b.
prezesa Antoniego Karpińskiego.

Wstrząsający wypadek na ulicach Bydgoszczy

Nieludzki szofer najechał staruszkę i włókł ją przez 2 km.

Bydgoszcz, 5. 11. (Tel. wł.) —
Niezwykły wypadek samochodowy
niał miejsce wczoraj w Bydgoszczy.
W najwyższym stopniu niesumien-
ny szofer prowadzący wóz pasażerski na-
jechał na ulicy Rinkowskiej na 65-let-
nią staruszkę, poczem nie zauważy-
w, że ofiara wypadku zapłatała się
suknią w koła, zgasił momentalnie
światło latarni i reflektora oraz lamp-

ki tylnej, oświecającej numer rejestra-
cyjny samochodu i usiłował zbiec.
Zwiększając tempo jazdy ujechał nie-
sumienny szofer około 2 km przez uli-
ce miasta poczem zatrzymał się na
jednej z ulic, położonej tuż za centrum
miasta. Następnie wyciągnął z kół
strasznie zmasakrowane zwłoki sta-
ruszki z rozbitą głową.

Zaznaczyć należy, że niesumienny

szofer mimo uwag, zwracanych mu
przez przechodniów, w czasie ucieczki
nie zatrzymał w drodze swego samo-
chodu.

Jak się dowiadujemy w dniu dzi-
siejszym policja aresztowała podejrza-
nego o współjazdę z niesumiennym
szoferem pasażera, wobec czego istnie-
je możliwość, że władze odnajdą ślad
ukrywającego się dotąd szofera.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

PLASTYKA W POZNANIU

OTWIERAMY WYSTAWĘ GRAFIKI LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO

W miesiącu kwietniu uczcił Poznań jubileusz Leona Wyczółkowskiego dużą zbiorową wystawą w Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych, która zgromadziła w 100 przeszło eksponatach dzieła artysty od epoki monarchijskiej aż do doby współczesnej. Obecnie w Muzeum Wielkopolskim urządzono wystawę prac wyłącznie graficznych, która od jutra jest otwarta dla publiczności. Będzie ona zawierała znowu przegląd twórczości Wyczółkowskiego, bo od r. 1903 aż do litografii, wykonanych w roku ubiegłym w Poznaniu.

Zobaczmy więc pierwsze prace graficzne, robione różnymi technikami, które artysta później zupełnie zarzucił aby pozostać wyłącznie przy litografii, a więc: akwafortę, akwatintę i vernis-mou; następnie rzadkie okazy litografii barwnej jak sławną „Orkę na Ukrainie”, znakomity portret F. Jasieńskiego i inne. Wyczółkowski, jak wiemy, wydawał swoje litografie przeważnie w tekach, z których 6 znajdziemy na wystawie w komplecie — między innymi majsterskie „Wrażenia z Białowieży” — z innych zaś tek np. z „huculskiej” lub „ukraińskiej” lub z innych niektóre tylko plansze, dostatecznie jednak charakteryzujące całość. Zupełną nowością natomiast są kapitalne „Cisy z puszczy tucholskiej”, wykonane w Poznaniu u Kuglina, które poza swoją wyjątkową wartością artystyczną uderzają jeszcze wielkością planszy. Ciekawą niespodzianką będą również portrety sławnych muzyków jak Casals i Corti, pochodzące z przedwojennych krakowskich czasów.

Na zmontowanie tej pięknej wystawy złożyły się prywatne zbiory p. Wyczółkowskiej, prof. Borowieckiego z Poznania, który ma pokazywać komplet grafik Wyczółkowskiego, m. in. najdawniejsze akwatinty i akwaforty, dzisiaj białe kruki, następnie zbiory Muzeum Wielkopolskiego, prof. Kleczkowskiego i innych. Całość, którą zebrał dr. Brosig, jest tak ułożoną, że daje widzom dokładne wyobrażenie o całokształcie twórczości Wyczółkowskiego w tej gałęzi sztuki. J. M.

We Lwowie wystawa Stryeńskiej. Piszą nam ze Lwowa: W Muzeum przemysłu artystycznego otwarto wystawę zbiorową prac Zofii Stryeńskiej. Mieści ona przeszło sto obrazów z ostatnich lat twórczości artystki, oraz słynne kartony dekoracyjne, które były atrakcją pawilonu polskiego na wystawie Sztuk Dekoracyjnych w Paryżu w r. 1925. Otwarcie odbyło się w obecności licznych widzów, którzy reprezentowali sfery kulturalne naszego miasta. Przemowę zagajając, wygłosił dyrektor Muzeum, p. K. Hartleb. (lk)

Pisma nadesłane

„Przegląd Pedagogiczny”. Nr. 29. Treść: „W sprawie programów szkolnych”. — M. Tazbir: „Aktualna książka”. — Z.: „Szkolnictwo prywatne na nowych podstawach prawnych”. — Czyżby nowe zmiany Pragmatyki? — Mt.: „Z orzecznictwa N. T. A.” — Komunikaty Zarządu Głównego T. N. S. W. — W sprawie „Przeglądu Pedagogicznego”. — Z życia Koła Warszawskiego T. N. S. W. — Gamma: „Światła i cienie”. — Kronika. — Nowe książki. — Adres Red. Warszawa, Bracka 18.

„Oświata Polska”. Nr. 4. Treść: A. Reiterowa: „O ideowości bibliotek oświatowych”. — J. Kordecki: „Niepokojące objawy kryzysu wydawniczego w Polsce”. — Dr. L. Bochenek: „Rola i zadanie Uniwersytetów Ludowych”. — „O instytucjach oświatowych w Polsce”. — K. Hrabini: „Nieco o powinnościach bibliotekarzy”. — Materiały. — Kronika oświatowa. — Ś. p. Piotr Rutkowski. — Bibliografia. — Dodatek: „Poradnik Biblioteczny”. — Adres Red. Warszawa, Marszałkowska 153 m. 6.

„Filomata”. Nr. 42. Treść: Do Filomatów. — Sternbach H.: „Goethe a Polska”. — Żygulski Zdz.: „Hellenizm Goethego”. — Ganszyniec R.: „Faust i jego epoka”. — Bibliografia. — Własne drogi. — Kronika aktualna. — Satura lanx. — Adres redakcji i administracji: R. Ganszyniec, Lwów, ul. Potockiego 20

ŻYCIE KULTURALNE

„KTOBĄDZ” PRZEZ RADJO

Chciałem pójść w środę po raz trzeci na „Ktobądź” do teatru Polskiego, aby posmakować znowu scenę ucztę w drugiej „sprawie” czyli akcie tego uroczego widowiska. Powstrzymał mnie program radiowy. Na godzinę 20-ą zapowiadał Wiedeń (i Koenigswusterhausen) transmisję „Jedermann” w salzburskiej obsadzie. Ciekawe zestawienie! Trzeba zostać w domu. Pokręciłem guzik — zasypiało. gwizdnęło, wyklarowało się i po krótkim prologu odezwał się „Głos Pana”.

Nie znając wersji Hoffmannstahla, nie mogę ocenić, czy uległa skróceniu przy zamianie na słuchowisko. Trwało to mniej więcej godzinę, ale szło bez przerwy. Nasza, polska wersja, jest w każdym razie bogatsza o parę scen, których tam nie było. Naszego biednego dłużnika zastąpił „biedny sąsiad” (mocno sfaddingowany), robotnicy się nie zjawili, tak samo zabrakło Bellony w scenie uczt. Na te ucztę byłem najbardziej ciekaw i najbardziej się zawiadłem. Może na przedstawieniu salzburskim grano ją mimicznie dość żywo, aby wynagrodzić to, że wypracowanie głosowe jest tak mało urozmaicone. Nasz obraz sceniczny mam dokładnie w oku mógłbym być sobie odwzorzyć wyobraźnią obraz tamten, gdybym jego ruchome kontury wyraźnie słyszał. Ale było ich zamalowało. U nas rosnącemu strachowi Ktobądza towarzyszy zespół delikatnie wycienionym akompaniamentem, który ma różne tonacje i różne nateżenia siły. Słyszemy pomrukiwania, szmery, rozmowy, śpiewy, śmiechy i krzyki — wszystko dostrojone do słów Ktobądza. Tam było tła dźwiękowego o wiele mniej i bez porównania mniej artystycznej subtelności w zestroju. Kończąc panika gości zawiadła: nie było jej na tyle, aby stała się punktem kulminacyjnym aktu i sztuki.

Co do poszczególnych ról, to grali aktorzy albo wybitni, albo doskonale rutynowani sposobem Burgtheatru lub rejnardtowskim, a są to sposoby artystyczne szalone i w dobrym gatunku. Obsada była „salzburska” tegoroczna, t. j. taka, jaką

oglądali goście festiwalu mozartowskiego. „Ktobądza” grał więc nie Moissi, jak dawniej, lecz Paul Hartmann (wcale nie najświetniejszy, chociaż w ekspresji silny), jego matkę Frieda Richard, ubogiego sąsiada Fritz Richard, Kochankę p. Dagny Servaes, Śmierć L. Rainer, Mammon był niewymieniony; Dobre Czyni Grete Wiener, Wiarę Jadwiga Bleibtreu, Głos Pana mówił G. Siegel. Muzykę napisał Einar Nilson, reżyserował R. Metzl.

Wyraziście mówiła Kochanka, jeden ze Swatów, oraz bożek Mammon (przejmujący ironią i wyrazistością szyderczego śmiechu): Intonację mieli charakterystyczną i trafną, ale nasi im nie ustępują. Zawiodła mnie Matka Ktobądza, oschła i sztywna, podczas gdy tutaj trzeba cierpieć. Śmierć, Djabek, Dobre Czyni — poprawni w lepszym guście. Ekspresji „wokalne” było u nas więcej i miała liczniejsze odcienia. Może ogólne wrażenie byłoby w radju silniejsze, gdyby nie kompletny ale to najkompletniejszy zawód z powodu muzyki. Od jej nastroju mnóstwo w „Ktobądziu” zależy, tej zaś nieda się określić inaczej, jak: zupełnie banał. U nas mamy dzięki prof. dr. Jachimeckiemu, muzykę staropolską o wysokim artystycznym nastroju i wartości twórczej. Tam np. podczas uczt główną pieśnią jest oklepany kanon czterogłosowy, który dzieci śpiewają ze słowami „Jak to miło wieczór był”. Organy również odzwierciedlają się słabymi przegrywkami, chóry banalne.

Biorąc całość, można naszego „Ktobądza” uznać w części słuchowej za dzieło sztuki wyższe, bo artystyczniej przekomponowane, w nastrojach urozmaicone i w kontrastach nieporównanie silniejsze. A że część wzrokowa była u nas postawiona wysoko co do artystycznych oświeśleń, układu grup w obrazie i ruchu na scenie — przeto musiałoby tam działać się istne cuda, gdyby „Jedermann” miał w ogólnym bilansie artystycznym znaleźć się na jednej linii z naszym „Ktobądziem”.

Zamknąłem głośnik bez żalu, że się już skończyło. W. N.

NAUKA

„Studi Baltici”. Z Rzymu donoszą nam: Istnieje w Rzymie Instytut Wschodnioeuropejski, który posiada osobną sekcję bałtycką. Wydała ona dwa tomy prac zatyłowanych „Studi Baltici”, które powinny zainteresować i polską opinię. Redaguje te tomy profesor padewski Jakób Devoto. Pierwszy tom jest wydany tylko po włosku i po... niemiecku. Uderzającą jest ilość artykułów, poświęconych Litwie i litewszczyźnie, jest ich kilka. Jak o początkach litewskiej lingwistyki (M. Niedermann), o dzisiejszej literaturze litewskiej (G. Salviator), prace poświęcone litewskiemu pisarzowi Vincas Krewe Mickewiczusowi, o języku Litwinów w Ameryce (A. Senn) itd. Lingwistyka i literatura lotewska jest również obszernie uwzględniona. Tak samo język Niemców nadbałtyckich O Polakach, sądząc z przeglądu treści obu tomów, niema wogóle wzmianki. (rn)

Z Pol. Tow. Przyjaciół Astronomii. Oddział lwowski odbył posiedzenie z odczytem prof. dr. E. Rybki pt. „Budowa i promieniowanie słońca”.

Z Pol. Tow. Filozoficznego. Oddział wileński odbył posiedzenie z odczytem dr. Dickstein-Wielżyńskiej nt. „O idei nieskończoności u Giordana Bruna”.

TEATR

Dramat o emigracji rosyjskiej. Michał Rulhakow, autor znanej „Białej Gwardii”, napisał dramat p. t. „Bieg”. Sztuka jest osnuta na życiu emigracji rosyjskiej i przedstawia jej moralny rozkład.

OCHRONA PRZYRODY

Koryto na hali Pisanej. Jeden z współwłaścicieli hali Pisanej w Tatrach rozbudował znajdujący się na niej kiosk i doprowadził doń wielkie koryto z desek. Hala została w ten sposób zszerepczona. Rada Ochrony Przyrody zwróciła się do starostwa w Nowym Targu, prosząc o nakaz usunięcia tej niespodziewanej ozdoby. (op)

KRAJOZNAWSTWO

Przez Karpaty autobusem na szynach. Piszą nam ze Lwowa: Amatorzy wycieczek w Karpaty wschodnie nierzaz korzystali z t. zw. kolejek drzewnych. W górach tych eksploatuje się, jak wiadomo, na wielką skalę lasy, któreami są one pokryte, i drzewo zwozi się kolejkami do tartaków i do stacji kolei. Acz dyrekcje kolejek robiły trudności, kazaly podpisywać jakieś rewersy, że nie biorą odpowiedzialności w razie wykołowania się itp. — jednak turyści mieli środek lokomocji, aby dotrzeć w sam głąb leśnistych Karpat. Obecnie kolejkę tę przeważnie się unieruchamia, albo też kursują one rzadko. Lwowski i stanisławowski oddział Polskiego Tow. Tatrzańskiego stara się temu zaradzić. Między innymi powstała myśl, aby jako przedsięwzięcie po torach tych kolejek puszczal wozy motorowe, idące po szynach. Myśl jest dobra i wzmogłaby turystykę w tej części naszych gór. (lkt)

OPIEKA NAD ZABYTKAMI

NA POMORZU ZNÓW ODKRYTO CIEKAWY WYKOPALISKA

Toruń, 2 listopada.

Mamy znowu nowe odkrycia archeologiczne na Pomorzu. Podczas kopania fundamentów pod domy ZUPU w Toruniu na Bydgoskiem Przedmieściu natrafiono na liczne szczątki dawnej ceramiki. Badania, przeprowadzone przez kustosa działu prehistorycznego w Muzeum Miejskim p. dr. Tadeusza Wągę, oraz przez kustosa tegoż muzeum p. Gw. Chmarzyńskiego, wykazały, że we wspomnianym miejscu (przy zbiegu ulic Derdowskiego i Mickiewicza) natrafiono na szczątki średniowiecznej osady przedmiejskiej, okalającej nieistniejącą już dzisiaj górę Piekarską. Znalezione ułamki ceramiki, mianowicie szarych i brunatnych naczyń glinianych z geometrycznymi zdobami jako też polerowanych kafli z nadwyczaż ciekawą ornamentacją z epoki renesansu, są — jak stwierdzają badania — pochodzenia toruńskiego. Do okresu baroku należą szczątki fajansów z Delft, znalezione w tem miejscu obok zabytków gotyku i odrodzenia.

Na ślady średniowiecznego osiedla natrafiono również podczas robót polnych w Rzęczkowie (na polu położonym przy szosie Rzęczkowo-Łążyń, gdzie dr. Waga znalazł szczątki ceramiki czernionej, naczyń z nóżkami, jako też ułamki kafli. Tam także na głębokości około 1 metra znaleziono groby szkieletowe (z epoki bliżej jeszcze nieokreślonej), których zbadanie wobec wyczerpania funduszy oddłożono do przyszłego roku. Znależiska rzęczkowskie pomnożą bogatą kolekcję zabytków przedhistorycznych Muzeum Miejskiego, pochodzących z tej miejscowości, a które należą do wszystkich niemal epok, od kamiennej, aż do średniowiecza.

Wreszcie podczas robót polnych na gruntach p. Ratkego w Mirotkach w pow. starogardzkim znaleziono groby skrzynkowe z szeregiem zabytków kultury z okresu halsztackiego względnie lateńskiego, jak kilkanaście urn, miseczek, talerzy itp. Ich dokładne zbadanie rzuci niewątpliwie nowe światło na pochodzenie tej kultury a pośrednio na zagadnienie pierwotnego osadnictwa na ziemi pomorskiej, którego niemieckość broni uporczywie tendencyjna archeologia niemiecka.

Adam Münnich

Odnawianie Stosowskiego ołtarza. Z Krakowa donoszą nam: W muzeum techniczno-przemysłowym na Smoleńsku pracują obecnie prof. Jan Rutkowski (Wielkopoleanin, znakomity restaurator zabytków) oraz prof. Juljusz Makarewicz nad odnowieniem słynnego ołtarza Wita Stosza z kościoła Marjackiego. Donosiliśmy już o ogólnym planie restauracji. Teraz odmywa się ołtarz z kurzu i z nieudolnych przemalowań docierając do pierwotnych warstw polichromji i złocen. Pochodzą one z XV, a niektóre z XVII wieku i przynoszą, w miarę odkrywania, coraz to nowe niespodzianki. Ziażd konserwatorów, który odbędzie się w naszym mieście w dniach 4 i 5 listopada, będzie miał nieładną ciekawość do oglądania. Pisaliśmy już, że polichromja przedstawia się bogato i wspaniale i mieści mnóstwo drobnych szczegółów przedziwnej piękności. Np. w górnej części płaskorzeźby, która wyobraża złożenie Chrystusa do grobu, znajduje się na małym odcinku tła, mającym wielkość karty pocztowej, kompletny widok Krakowa z wieku XV wykonany z precyzją miniatury. Są tam baszty, pas miejskich obronnych murów, wieże kościołów, ozdobne attyki domów itd. itd. Tak samo są szczegółowo wykonane drobne stroje, przybory itd., dzięki czemu uzyskujemy najautentyczniejszy obraz kultury średniowiecza na tym odcinku. (kt)

Książki nadesłane

Dr. Józef Horszowski i mgr. Romuald Galster: „Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych. — Teksty i objaśnienia. — Przedzł przedmowa prof. Władysława Zawadzki, minister. Warszawa 1932. Wydawnictwa ministerstwa sprawiedliwości. Warszawa, drukarnia państwowa, ulica Miodowa nr. 12.

Bogdan Karpicki: „Marsz na próchnię”. Poezji tom I. Nakładem księgarńi Marjana Hasklera. Skład główny: Dom Książki Polskiej, Warszawa, 1932.

Kazimierz Witkiewicz: „Kunszt intro-ligatorski Bonawentury Lenarta” Kraków 1932. Nakładem Miejskiego Muzeum Przemysłowego imienia dr. Adrijana Baranieckiego w Krakowie. Wydano z zasilku Ministerstwa Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego,

JUTRZEJSZY KONCERT ODWOŁANY

Z porządku koncertów symfonicznych przypadał na jutro normalny wieczór niedzielny, którego dyrygentem był p. Z. Latoszewski, solistą zaś słynny skrzypek p. Dahmen. Z dzieł kompozytorów polskich znajdowała się na programie nowość, i to poznańska: „Malowanki na szkło” Z. Kasserna.

Wczoraj późnym wieczorem nadeszła od p. Dahmena z Wiednia depesza, że zachorował i przybyć na termin nie może. Niemogliwem było wyszukać i sprowadzić w czasie tak krótkim solistę innego, a równoważnego poziomem i treścią artystyczną produkcji. Wobec tego koncert musiał ulec odwołaniu. Z niezadowolaniem przyjmą tę wiadomość miłośnicy sztuki, którzy są stałymi bywalcami koncertów symfonicznych i wieczór niedzielny niejako już sobie raz na zawsze „odłożyli”. Weszła tu jednak w grę istotnie siła wyższa, przeciw której nic się uczynić nie dało i nawet sprężysta organizacja naszych koncertów musiała dać tym razem za wygraną.

„Pinocchio” i Palester. Ze Lwowa piszą nam: „Pinocchio”, znana bajkę włoską dla dzieci pióra J. Colodiego, wystawił nasz teatr. Chociaż ciekawa, bajeczka ta zajmie dorosłych może jeszcze więcej niż dzieci, a to z powodu że muzycznie zilustrował ją jeden z najmłodszych, a bardzo zdolnych naszych muzyków, mianowicie Roman Palester, kierownik muzyczny lwowskiej komedji i dramatu. Teatr dramatyczny nie obędzie się dzisiaj bez takiego „specja”, skoro tyle muzyki potrzebuje i stosuje. P. Palester postanowił sobie napisać taką muzykę, jakaby dzieciom najlepiej do gustu przypadła i najlepiej przez nie byłaby zrozumiana — więc prosta, cała w rytmie, w perkusji i w nieartykułowanych szmerach, które zwłaszcza w scenie teatru marionetek doskonale zostały zastosowane. Niektóre akty są atonalne, niektóre tonalne i jazzowo-rewiowe. Roman Palester ma już dobre imię u nas i zagranicą (festiwal Tow. Muzyki Współczesnej w Londynie). Muzyka do „Pinocchia” opinię tę utrwała. (lk)

SZKOLNICTWO

Młodzież urządza obchód Wyspiańskiego. Z Warszawy piszą nam: We wszystkich szkołach naszego miasta odbędą się oczywiście obchody ku czci Wyspiańskiego. Nowość w ich organizowaniu polega na tem, że nie urządzają ich ani komitety nauczycielskie w poszczególnych zakładach, ani wogóle „starsi”. Inicjatywa i organizacja została w zupełności powierzona młodzieży. Wszystkie szkoły warszawskie wybrały jeden komitet, złożony z szesnastu uczniów i uczennic — i ten zorganizuje wszystkie obchody we wszystkich zakładach. Idzie o to, aby t. zw. samorząd szkolny, będący przygotowaniem do pracy obywatelskiej, rozszerzył się i na tę dziedzinę i zdał na niej egzamin. (tw)

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

Witamy Sokolice na dorocznym zjeździe

Z radością i żywym zaciekawieniem witamy niedzielny Zjazd Druhen-Sokolic! Już to prawdą jest, że gdy na ulicach Poznania pojawiają się mundury sokole, gdy w zwartym szeregu wmaszerują na stadion gromady dziewczęce, gdy na salach zbiorą się ramie przy ramieniu i z najszybszą dobrą wolą i zapałem radzą, naradzają się, głosują i przemawiają, odczuwa się w otaczającej zjawy i zbiórki atmosferze moralne i fizyczne zdrowie, czystość intencji i starą, tradycyjną ideowość pełną zawsze otuchy i wiary w skuteczność dobrego, zbiorowego czynu.

Ideologia sokola, bowiem, sięgając głęboko przeszłością swoją duchową, w najszlachetniejsze tradycje rycerskie, jest przecież zarazem rzeczą w najlepszym słowa tego znaczeniu współczesną. Świat zrozumiał przecież, że tylko zdrowe, dzielne, gimnastycznie wyćwiczone i karne kobiety stanowią podstawę zdrowia i sprężystości całych pokoleń, całych narodów. W miejsce niewiasty kapryśnej, słabowitej i niezdeterminowanej, modnej jeszcze w ubiegłym stuleciu wkroczyła dziś w historię dzieł kobieta rozumna i silna, odpowiedzialna za zdrowie moralne i fizyczne swojego społeczeństwa! Jeżeli jednakże zarzucamy niekiedy kobiecie nowoczesnej przeroszt zainteresowań natury sportowej, pewien nadmiar wyczynów rekordowych, to w ideologii sokolej spotykamy się z rozumnym umiarem i choć związek sam jest wyłączenie stowarzyszeniem gimnastycznym, to jednak wykształcenie fizyczne nie dokonuje się tutaj nigdy ze szkoda wyrobienia duchowego, nie stanowi szkodliwej supremacji dla czynników duchowych.

Czemże bowiem jest dla nas głoszona w sokolstwie tradycja rycerska? Jest to dla kobiety polskiej podporządkowanie się pod wspólny regulamin i żelazne karby organizacyjne tak bardzo ważne dla opanowania wybujałego z natury indywidualizmu polskiego. Jest to sprężenie się fizyczne, zwalczające „ospałych i gnuśnych i zgrzybiących” jest to skupienie wspólnej myśli i wspólnego uczucia w służbie Ojczyzny, której sokolice nasze noszą w dani zdrowie i siły ciała i gorące, ofiarne serce. Dziś stajemy w karnym szyku do wspólnych ćwiczeń gimnastycznych, do wysłuchania mądrego wykładu, do dobicia pouczającej pogadanki. Jutro, gdy trąbka zagra na „potrzebę” niemiecką, czy bolszewicką, staniami w szyku bojowym,

silne, wyćwiczone, karne i pełne odwagi, żeby z radością krew przelać w obronie granic naszych, ziemi świętej, a własnej. Jutro, które w chmurach grozy nadciągnąć może od zachodu, lub wschodu, albo i ze stron obu, nie przerazi żadnej sokolicy, przeciwnie wskrzeszone z martwych, wolne państwo polskie liczyć może na wszystkie te kobiety, które gromadzą się dziś pod sztandarem sokolim. Tak jak wczoraj, czasu niewoli ostaliśmy się i przetrwali w oparciu między innymi o ideologię sokola, jak dziś trwamy dzielnie i konsekwentnie, nie poddając się demoralizującej fizycznie i moralnie propagandzie obcej, tak jutro zastanie nas gotowych i ze wszelkim miar pożytecznych dla kraju.

Sokolice polskie były i są wierne Bogu i jego ziemskiej reprezentacji: Kościołowi katolickiemu! Nigdy haśta bezbożnictwa i racjonalizmu nie znajdą drogi do dusz sokolich, tak jak nie znalazły do nich drogi indyferentyzm szerszony w wieku ubiegłym. Przeciw zgubnym wpływom tarczą obronną staje ideologia sokola, która potrafiła wychować już tyle kolejnych pokoleń w rozumnie i czynnie pojętej religijności, bez kompromisu, bez zastrzeżeń.

A zdać sobie trzeba sprawę i z tego, że polskie szeregi sokole nie stoją odosobnione w granicach naszego państwa. Od Północy bowiem, od siwych granic naszego morza, skrzydła sokole poszumem noszą się aż na Południe do pobraża błękitnego Adriatyku. Lot sokoli, kręgiem szerokim unoszący się nad Karpatami i Beskidami sięga daleko ku górcom bałkańskim. Jeden jest mur piersi, jeden szereg ramie przy ramieniu i sztandar łopoczący przy sztandarze na całej Słowiańszczyźnie. Jest nas tysiące tysięcy płatków ogromnych o mocnych szponach i bystrem oku sokolim, złączonych wspólnym zawołaniem, wspólnym hasłem i ideą wspólną w Polsce, w Czechach, w Jugosławii, na całym pasie zachodnim, pasie słowiańskim. I tu odżywa, nieopierzana, nigdy choć tłumiona zawsze idea rycerska — wspólnota rasowa, myśl obronna, uczucie serdeczne łączące serca i dłonie tych, których język, obyczaj i przeszłość są wspólne i jedne. Siostry i bracia Słowianie rozumieją się najlepiej i łączą najsilniej pod wspólnym sztandarem sokolim.

Z radością należy więc odnosić się do faktu, że w latach ostatnich słowiańskie szeregi sokole nie pomnie-

żyły się, lecz rosły wciąż w liczbę i scalały się silną więzią organizacyjną. Kobiety, których ilość ogromna współdziała w związkach innych państw słowiańskich mnoży i w Polsce również szeregi sokole. Niemcy, za czasów niewoli doskonale rozumieli niebezpieczeństwo, jakie dla sprawy niemieckiej tkwi w tym właśnie czynnym współudziale kobiety. Niemcy nie dopuszczali kobiet do wspólnych ćwiczeń, uniemożliwiali im, jak tylko mogli udział w szeregach sokolich. Dziś w wolnej Ojczyźnie naszej sokolice tym gorliwiej i tłumniej rzuciły się do pracy, chcąc razem z braćmi-sokolami współdziałać w wielkim, zbiorowym czynie narodowym. Tylko wówczas bowiem idea sokola może objąć całokształt życia, jeśli współdziałają w niej zgodnie i świadomie zarówno kobiety, jak i mężczyźni. W nowoczesnej wojnie bowiem kobiety nie będą już miały przywileju bezczynności, wręcz odwrotnie przygotowanie kobiety, broniącej poza frontem bojowym ludzkich osiedli i ludzkiego dobytku w czasie ataków lotniczych przesądzać może o zwycięstwie. Nie tylko jednak o obronę fizyczną będzie szła gra. Raczej znaczyć będzie większą odporność psychiczną, dzielność osobista każdej kobiety, uniemożliwiająca nieprzyjacielowi sianie postrachu, popłochu i rozpacz.

Nie wiemy przecież co nam przyniesie przyszłość. Czy przedkąd wojnę, czy dłuższy pokój. Jednakże wiemy doskonale, że już dziś walczyć nam trzeba z niejednym złem, które przemycając nieprzyjaciela ukryci. Już dziś trzeba nam walczyć z niemocą fizyczną, z upadkiem moralnym z kryzysem gospodarczym, z licznymi i skomplikowanymi trudnościami współczesnego dnia. Dziś więc społeczeństwo ogląda się już za swoją dzielną gromadą sokola, woła o pomoc w przetrwaniu. Niechże więc sokolice nasze wiedzą, że ćwiczeniom ich, zebraniom, naradom zjazdowym towarzyszy na każdym kroku serdeczna życzliwość wszystkich, bez wyjątku. Niech wiedzą i pamiętają, że są ostoją narodu. Wielka, bohaterka idea narodowa wszystkich sokolic słowiańskich stanowi dziś i jutro bastion obronny wobec którego rozbije się w puch agresywność germańska. Czysty, jasny i górny sztandar sokoli niechże nas prowadzi ku szczęśliwej, zwycięskiej przyszłości!

Z Tow. Ziemianek Wlkp.

Spełniony został widomy znak wdzięczności narodu naszego za odzyskaną wol-

ność... Uroczyste odsłonięcie pomnika Najświętszego Serca P. Jezusa w Poznaniu odbyło się w święto Chrystusa-Króla, ub. niedzieli.

Wystawa „Dobrej książki”

urządzona staraniem Towarzystw organizujących tegoroczny Dzień Katolicki, wypadła b. dodatnio i ufamy, że ktokolwiek mógł, podałby ją zwiedzić.

Z kół powiatowych donoszą nam co następuje:

Wrześniowe powakacyjne zebranie wrześniowskiego Koła Ziemianek pod przewodnictwem p. majorowej Szyfterowej z Gutowa Wielkiego zgromadziło bardzo liczny zespół członkiń. Sprawozdanie kasowe zdawała skarbniczka p. Zenkterowa, poczem p. Wilkoszewska referowała sprawę biblioteki okręgowej. Wyczerpujące sprawozdanie z kolonii wakacyjnej, urządzonej przez Koło we Wrześni dla 21 dzieci, wygłosiła p. Szyfterowa, dziękując serdecznie tym paniom, które się specjalnie koloniją zajmowały. P. Wyganowska z Gozdowa w referacji swym „O bylinach” podała w b. interesujący sposób wskazówki co do rozmnażania różnych bylin ich pielęgnacji. Z kolei o działalności pracy w Kółkach Włościanek referowała p. Szyfterowa, o sprawach działu gospodarstwa domowego p. Maria Leitgebrowa, a o selekcjonowaniu drobiu do chowu p. Karłowska. Na zakończenie zebrania p. przewodnicząca proponuje urządzenie herbatki z tańcami na cele Tow. św. Wincentego 6 listopada, który to projekt zostaje przyjęty.

Ostatnie zebranie Koła szamotulskomiedzychodzkiego odbyło się 10 października i połączone było ze zwiedzeniem Targu na owoce w Poznaniu, dlatego też same obrady trwały b. krótko i poświęcone były załatwieniu spraw bieżących.

Dowiadujemy się, że w Bydgoszczy odbyła się niedawno wystawa ogrodnicza. Nader okazałe przedstawiały się eksponaty nadesłane przez przewodniczącą Koła bydgosko-wyrzyskiego p. hr. Grabowską z Kamieńca.

Również odbył się w Bydgoszczy pierwszy b. udany pokaz produktów wiejskich, i jarmark. Urządzony staraniem p. Alkiewiczowej, wicepatronki Kółek Włościanek tamtejszego powiatu.

Dziś już zawiadamiamy nasze członkinie, że zebranie pp. przewodniczących Kół powiatowych Ziemianek z udziałem delegatów Sekcji Ekonomicznej wszystkich czterech działów — odbędzie się w poniedziałek 28. b. m. o godzinie 14.30 w sali gmachu Wlkp. Izby Rolniczej.

Sekcja towarzyska Wlkp. Klubu Młodych Ziemianek organizuje w salach „Adrii” 10. b. m. o godz. 20.30 — herbatkę z tańcami na cel ochronki, utrzymywanej przez Młode Ziemianki. O jaknajliczniejszej przybyciu członkiń serdecznie prosi zarząd.

W środę, 9. b. m. p. Wanda Chłapowska z Kopaszewa wygłosi w Radio o godz. 14.15 „Pokłosie sekcji organizacyjnej”

Z więzienia pruskiego

Rodzina śp. Anieli Tułodzieckiej ze czią przechowuje listy pisane Jej ręką z więzienia pruskiego. Drogie te pamiątki nabierają tem większego znaczenia, odkąd przestało być to gorące serce Polki. I są one dziś nietylko własnością rodziny. Należą do całego społeczeństwa, stały się dokumentem historycznym.

„Co Polska Tobie Czcigodna Pani winna, o to niech zapyta dzieci Poznania” — pisała przed rokiem do śp. Anieli Tułodzieckiej jedna z Poznańskich, niegdyś dziecko „warciane”. Za te dzieci „Warty”, za przyszłość młodego pokolenia przesiadła śp. Tułodziecka w więzieniu pruskiem, w 1913 roku, od 2 do 14 czerwca.

Na drugi dzień po uwięzieniu pisze list, datowany 3. 6. 1913, do siostry, Zofji:

Kochana Zosi! Myślałam, że odwiedzisz mnie dzisiaj, czyś zrobiła jakie wnioski o to? — Co za straszna burza, a tym straszniejsza, że się niczego nie widzi — dopiero 5-ta a nie bardzo mi widno do pisania, widać, że się jeszcze nie wyjaśniło, więc pewnie się jeszcze się nawróci. Otóż zapowiedź, że znowu zagrzmiło. — Ciepło mam dużą o dwóch oknach zakratowanych z matowymi szybami — zdaje się, że to izba lazaretowa, bo stoja 4 łóżka itd. Światło wieczorem dają tylko zimową porą, od 8-jej już nie można prawie czytać — można sfiłkować. Wczoraj przekarwcałam na „dumanie” do 12-jej godziny, a mimo to i tak nie spałam — łóżeczko też po temu. — Do roboty przyniesli mi 10 „deczek” do wyszywania — mogę mieć swoją — mogłabym Zosce³⁾ pomagać w jej robocie, zdaje mi się, że ją rozdzieliła na dwie części. Jeśli Zochna przyjdzie do mnie, to mi przyniesie serwetkę do nakrycia i kilka

bibułkowych, o gazety także proszę — poważnych książek, raczej broszur, mam dosyć. Do pisania nie mam myśli i ochoty. — Torebkę i kuferkę zrezygnowałam, lecz oprócz kapelusza i parasola wszystko do celi mi wzięść pozwolili. Co się u Was dzieje? jakie wyniki wczorajszego zebrania, mówiła Ci p. M. S²⁾ a co z Jasiem? Moja dozorczyni objaśniła mi, że listów nie trzeba zalepiać, bo muszą przejść przez cenzurę, więc jak tak, to nie wiem co pisać — Zośki proszę, aby zobaczyła się z p. Jadwigą⁴⁾ i powiedziała jej, że te 12 m. które wpłynęły z Wildy ze sprzedaży stołu i ławki na maję, niech napisze, że mi je dała „na wydatki” na czerwiec. Z tych wydałam w maju dla domowej 1 m., więc na czerwiec pozostało tylko 11 m. — Przed wyjściem do ciupy, zapomniałam porozumieć się z nią. — Była Ew⁵⁾ co powiedziała na tę młłą niespodziankę? żeby już tylko owo małżeństwo przyszło do skutku.

Ściskam Was Wszystkich, jak najserdeczniej — nieocenioną p. Teresę⁶⁾ także.

Wesołość mi nie jest, ale jakżeż inaczej byłoby mogło? więzienie nie mor-

¹⁾ Zofja T. także zasłużona działaczka społeczna, pionierka ruchu kobiecego w Wielkopolsce, zmarła przed 8 laty. ²⁾ p. Zofja z Długolek Michalkiewiczowa, siostrzenica śp. Anieli i Zofji T. W jej posiadaniu jest też serwetka wyszywana przez A. T. w więzieniu. ³⁾ Maria Szczaniecka długoleńska przewodnicząca Tow. Pomocy nauk dla dziewcząt pol⁴⁾ p. Jadwiga Niedzielska gorliwa współpracownica tow. „Warta”. ⁵⁾ Ewaldowa Wiktoria, włościanka, znana z patriotycznych przemówień na wiecach, za co również odpokutowała więzieniem pruskiem: owo małżeństwo miała zawrzeć jej córka ⁶⁾ śp. Teresa Gantkowska, również długoleńska i zasłużona współpracowniczka „Warty”.

że być rajem, a siedzenie „pod kłuczem” rozkoszą. — Bądźcie zdrowi!

A. T.

Drugi list, pisany w dwa dni później, zaopatrzony w następujący nagłówek:

Więzienie poznańskie d. 5. 6. 13 r.

Kochane Siostry! Obawiam się, że po wczorajszej bytności Helenki, za bardzo kłopotacie się o mnie — dajcie spokój! niema o co się już truć — tego, co się powinno było stać i stało się, nic tak nie zmieni, a hart tylko się osłabia, na którym wszystkim zbywa. Wczorajszej paczki, której mi Helenka wręczyć nie mogła, jeszcze nie mam, a już jest, dzięki Bogu, 4-ta godzina — za pół będą całe trzy dni odsiedzianej kary. Wczorajszy dzień był pewnie najgorszy, bo dziś jakoś się z położeniem zaczynam oswajać i rozumieć, że odwiedzanie kochanych osób w taki sposób, jak było wczoraj nie radość, ale zupełnie coś przeciwnego wywrzeć może — wolę nie widzieć nikogo. Nie wiem, czy przybycie Helenki i paczka, były odpowiedzią na mój list wtorkowy? Dozorczyni mówiła, że paczkę muszę pokazać doktorowi, więc to pewnie z powodu owych pastylek i proszków, o które Cię prosiłam — z winem tak samo było. — Jakbyście do mnie napisały list i przysłały książki, to bym prędzej odebrała. Trzeba pewnie zaadresować do administracji więzienia „Inspection Justizgefängnis zu Posen”, Zelle 96 i dla mnie. Hela mówiła, że przeczytawszy Leonarda, powinnam czytać Savanarolę — proszę niech się postara o niego. — Taka jestem wszystkiego ciekawa, a nie wiem — konieczność mi napiszcie. Nie było znowu jakich przykrych niespodzianek? Miejmy nadzieję, jak pisze Kurjer⁷⁾

zwykle, że zło raz się skończy, boć przecież wszystko się wyczerpuje, więc niepowodzenia także. — Mówiła mi dozorczyni, że mogę odbierać pisma codzienne — wielka to dla mnie przyjemność, bądź więc tak dobra kochana Zochno, zaraz mi je przysłać, poczynawszy od numeru na ubiegły wtorek⁸⁾ — gdybyś Zośka, moja kochana, poprosiła w redakcji, to by mi, chętnie myślę, wprost przysłała oddzielne numery, tj. oprócz tego, co do domu posłają. — Boże kochany! znowu robi się ciemno i grzmi — będzie burza nie mniejsza od wtorkowej. — Wzięłam sobie Quo Vadis i bardzo dobrze zrobiłam, bo mnie jakoś uspokaja i czas skraca. — W niedzielę przyjdzie siostra Barbara⁹⁾, to się z nią też zobaczę. — Ściskam Was wszystkich po stokroć razy. — Wasza Aniela T. Nie była u Was Zosia S²⁾ pozdrówcie ją serdecznie. Kartę do p. G³⁾ może Zośka⁴⁾ wręczy? Wszystkim, którzy mnie zegnali w domu i przed bramą stokrotnie dziękuję i pozdrawiam ich!

Jakież wymowne te dwa skromne arkusze papieru, opatrzone znakiem cenzury więziennej! Biję z nich duch silny i niezłomny, choć w duszy uwięzionej toczy się walka i żywo odczuwa utratę wolności. Listy te pozostaną też na zawsze cenną kartą przeżyć osobistych tej czi godnej Polki, a zarazem dokumentem z czasów walki o najświętsze ideały narodowe.

Aniela Koehlerówna.

¹⁾ Zofja i Helena zam. Leitgebrowa. ²⁾ Kurjer Poznański. ³⁾ T. j. od dnia uwięzienia. ⁴⁾ Barbara Zambra z Zgromadzenia św. Wincentego à Paulo, znana z swej dobroczynnej działalności. ⁵⁾ Zofja Sokolnicka, zasłużona działaczka narodowa polska na sejm. ⁶⁾ Teresy Gantkowskiej. ⁷⁾ p. Z. Michalkiewiczowa.

Berlin pod znakiem strajku. Barykady na ulicach Berlina, wzniesione przez strajkujących tramwajarzy.

Awanturnik południowo-amerykański

Diwnem jest to życie republik południowo-amerykańskich. Rewolucja, wojny i awantury wszelkiego rodzaju są tam na porządku dziennym. Gorący klimat podnieca widocznie temperamenty i sprządza często ludzi na manowce. Walki społeczne, podsypane często zzewnątrz, komplikują jeszcze bardziej życie południowo-amerykańskie.

Na takim burzliwym podłożu wystają rzadko gdzieindziej spotykane typy awanturników z zamilowania. — Jedną z tych niezwyklej osobistości, osobnikiem, który może być najtypowszym przedstawicielem stosunków południowo-amerykańskich, jest stracony niedawno Juan Pablo Wainwright.

Awanturnik ten, urodzony w 1894 roku, z ojca Anglika, bogatego plantatora tytoniu, i matki Hiszpanki, od najmłodszej młodości zdradzał wybitną niechęć do jakichkolwiek węzłów społecznych, politycznych czy rodzinnych. Mając wrodzone anarchistyczne skłonności, przez całe życie dawał dowody nienawiści do wszelkiej władzy. Bardzo zdolny z natury, posiadał świetnie liczne języki, odznaczał się żywą inteligencją, silną wolą i niezwykłą odwagą.

W ciągu swego życia korzystał z każdej sposobności, by wziąć udział w jakiejś rewolucji czy awanturze, przyczem wszędzie staje po stronie słabszych i dlatego z trudem tylko uchodzi swoim wrogom. Staje przy słabszych z zasady — z przekonania. Każda krzywdą oburza go. Pomaga wszystkim uciśnionym, ale pod warunkiem, że nie poddadzą się prześladowcom i będą się buntować.

Dlatego też bierze udział w rewolucjach w Hondurasie, w Salwadorze (republik w Ameryce Poł.), w strajkach w Stanach Zjednoczonych, w awanturach rewolucyjnych w Meksyku, gdzie wobec sądziów wyznaje: „Wprost fizycznie cierpię z powodu wszystkich ograniczeń, które ktokolwiek pragnie mi stawiać. Może umrę

nareszcie w której rewolucji, ale jeszcze snadniej umarłbym, gdybym się poddał”.

Wojna światowa zastała go w Kanadzie. Korzysta naturalnie z tej świetnej okazji i jedzie na front francuski. Bije się walecznie, zostaje sierżantem za zasługi na polu bitwy pod Vimy. Zwolniony po wojnie wraca do Hondurasu gdzie wyjątkowo spędza w spokoju aż sześć lat. Zdawałoby się, że ma dosyć i że teraz odpocznie. Widać jednak było mu przeznaczonym zginąć tragiczną śmiercią. Oto w Hondurasie wybucha rewolucja, do której naturalnie Wainwright przyłącza się. Musi niebawem ratować się ucieczką.

Odtąd dawny demon trzyma go w swych szponach aż do śmierci. Umiera w Gwatemali, rozstrzelany przez oddział żołnierzy.

W czasie egzekucji zaszła niezwykła rzecz. Po salwie pluton egzekucyjny oddał mu honory wojskowe, a oficer zaszalutował szpady. Gdy na drugi dzień dowódcy pytali o powód uhonorowania awanturnika, oficer ów odpowiedział:

„Wykonałem wpraw, co mi kazano państwo, a potem co mi kazano sumienie. Dlaczego wypełniwszy rozkaz moich dowódców nie miałbym być w porządku ze sobą samym?” (i. n.)

Ciekawostki medyczne

Narkomania benzynowa. — Cudowny środek leczniczy. — Fatalne wdmuchiwanie powietrza. — Leczenie pewnych chorób bez operacji. — Ceglasta kobieta.

Mało kto wie o tem, że istnieje narkomania benzynowa. Podobnie jak koka, morfina, opium i eter, działa na niektórych ludzi i benzyna, która wywołuje stan upojny. „Benzynista” skrapla sobie chusteczkę benzyną i wacha ją stale, skutkiem czego popada w stan pożądanego odurzenia. Nawet dzieci ulegają tej słabości. Skutki upajania się benzyną są tak

Reumatycy

i cierpiący na bóle nerwowe

powinni we własnym interesie wypróbować tabletki Tegal. Tegal usmierza ból. Nieszkodliwy dla serca, żołądka i innych organów. Spróbujcie i przekonacie się sami, lecz zadajcie we własnym interesie tylko oryginalnych tabletek Tegal. Do nabycia we wszystkich aptekach.

samo niebezpieczne, ja skutki wszelkich innych narkotyków. Następstwem tego może być „delirium tremens” i wiele innych niebezpiecznych zachorowań.

Miód jako środek na rany

Ostatnio okazał się miód nadzwyczajnym wprost środkiem opatrunkowym na wszelkiego rodzaju rany. Tępi i zabija bakterie. Stwierdzili to lekarze, którzy przekonali się, że najniebezpieczniejsze rany, przechodzące już w stan ropny, goiły się pod wpływem miodu bardzo szybko, niekiedy w 24 godzinach. Miód rozcieńczony, wpuszczony do rany, oczyszcza zakażenie. Jak widać, nowoczesna medycyna powraca do prastarego środka medycyny ludowej. Już starzy Egipcjanie znali miód jako nadzwyczajny środek gojący, aczkolwiek nie mieli najmniejszego pojęcia o bakterjach i ich niebezpieczeństwie. W starym Egipcie używano miodu również do balsamowania.

Fatalne skutki wdmuchiwania powietrza
Pewien alzaccki lekarz opowiada, że w jego okręgu zdarzały się coraz częstsze zachorowania noworodków na zapalenie mózgu na tle tuberkulicznym. Początkowo nie mógł dojść przyczyny tej tak niebezpiecznej choroby. Wreszcie po dłuższych dochodzeniach doszedł do sedna sprawy. Dowiedział się mianowicie, że akuszerka miejscowa była przyczyną rozszerzenia zarazki tuberkulicznej. Miała bowiem zwyczaj wdmuchiwania noworodkom powietrza do płuc maleństwa. Akuszerka miała tuberkulę i w ten sposób zarażała już przy urodzeniu noworodków. Epidemia skończyła się z chwilą, gdy lekarz zakazał jej stosowania tak niemądrego sposobu wdmuchiwania powietrza.

Leczenie bez operacji

„Wiener Medizinische Wochenschrift” donosi, że lekarz szpitala Sióstr Miłosierdzia w Lincu dr. Mescheda wynalazł nowy sposób wprowadzania do wnętrza chorego organizmu promieni leczniczych, a mianowicie przez umieszczanie sztabki kwarcu w ośrodku choroby. W ten sposób zdolano osiągnąć zdumiewające rezultaty w różnych chorobach, zwłaszcza pochodzenia gruźliczego. Kierownik oddziału okulistycznego tego samego szpitala dr. Amon zastosował tę samą metodę wypadku oderwania się siatkówki i osiągnął również niezwykle rezultaty. Dzięki zastosowaniu tej metody będzie można leczyć choroby też bez operacji.

Ceglasta kobieta

O ciekawym wypadku medycznym opowiada dr. Tokay w miesięczniku psychiatrycznym i neurologicznym. Pewna nerwowa kobieta zjadła się słodka papryką. Spożywała takie porcje, że odbiło się to w ciekawy sposób na jej organizmie. Stała się na całe ciele czerwona, a właściwie ceglasta. Czerwień papryki zabarwiła całą jej skórę na ten sam kolor. Poza tem czuła się owa osoba dobrze i nie skarżyła się na żadne dolegliwości. Jednakże irytował ją oryginalny jej wygląd, który zwracał na siebie uwagę wszystkich wobec czego odmówiła sobie siłą woli ulubionej papryki. Dzięki temu skóra jej powróciła po pewnym czasie do normalnego stanu, zgubiwszy krzyzący kolor cegły. (bezet)

Ile osób przelatuje przez La Manche?

Komunikacja lotnicza pasażerska między Anglią a kontynentem jest bardzo ożywiona. Dowodzi tego fakt, iż 7500 osób miesięcznie przewożą aeroplany kursujące między Anglią a kontynentem; co daje to dziennie cyfrę 260 pasażerów.

Najmłodsza redaktorka na świecie

Tatjana ks. Wiaziemska, trzynastoletnia wnuczka znanego w Londynie bogacza, Gordona Selfridge, pełni funkcję najmłodszej w Anglii, a nawet na świecie, redaktorki. Redaguje ona czasopismo „The Will of the Wisp” („Błądny Ognik”). Miesięcznik ks. Wiaziemskiej kosztuje tylko jeden penny i rozchodzi się w dużej ilości wśród młodzieży w Anglii. Ameryce i kolonjach angielskich. Miesięcznik zawiera poezję, dzieła mody, rozrywki umysłowe, wych. pedagogiki, powieści etc. Artykuły wstępne na rozmaite tematy wychodzą z pod pióra samej redaktorki.

Młodej księżniczce-redaktorce nie brak odwagi: pisze ona o wszystkim, ba, zapuszcza się nawet w gąszcz skomplikowanych kwestyj finansowych i udziela rad p. Montague Norman, gubernatorowi „Bank of England”.

„Wskazywaliśmy — pisze księżniczka — w poprzednim artykule na to, że dyskonto bankowe jest zbyt wysokie. Cieszy nas, że dyrekcja Banku Angielskiego poszła za naszą radą i obniżyła stopę dyskontową”.

Moda stoi dziś w Ameryce również pod znakiem wyborów. Na lewo mamy uczesanie zwolenniczkę Roosevelta, na prawo zwolenniczkę Hoovera.

Nowy rodzaj szkła

które daje możność oglądania otaczających nas przedmiotów tylko w pewnym określonym kierunku. Na lewo mamy uczesanie zwolenniczkę Roosevelta, na prawo zwolenniczkę Hoovera.

Mierzenie promieni słonecznych

W obserwatorium Mount Wilson znajduje się najmniejszy na świecie przrząd do wymiaru. Lilipuci ten przrząd służy do mierzenia stopnia ciepłoty i przekroju promieni słonecznych. Cały aparat waży niespełna 1/10 miligramu, czyli tysiączną część kropli wody. Przy jego pomocy ustalono, że z gwiazdy trzynastej wielkości promieniuje na cały teren St. Ziedn nie więcej ciepła, niż ze słofica na kwadrantowy centymetr kuli ziemskiej.

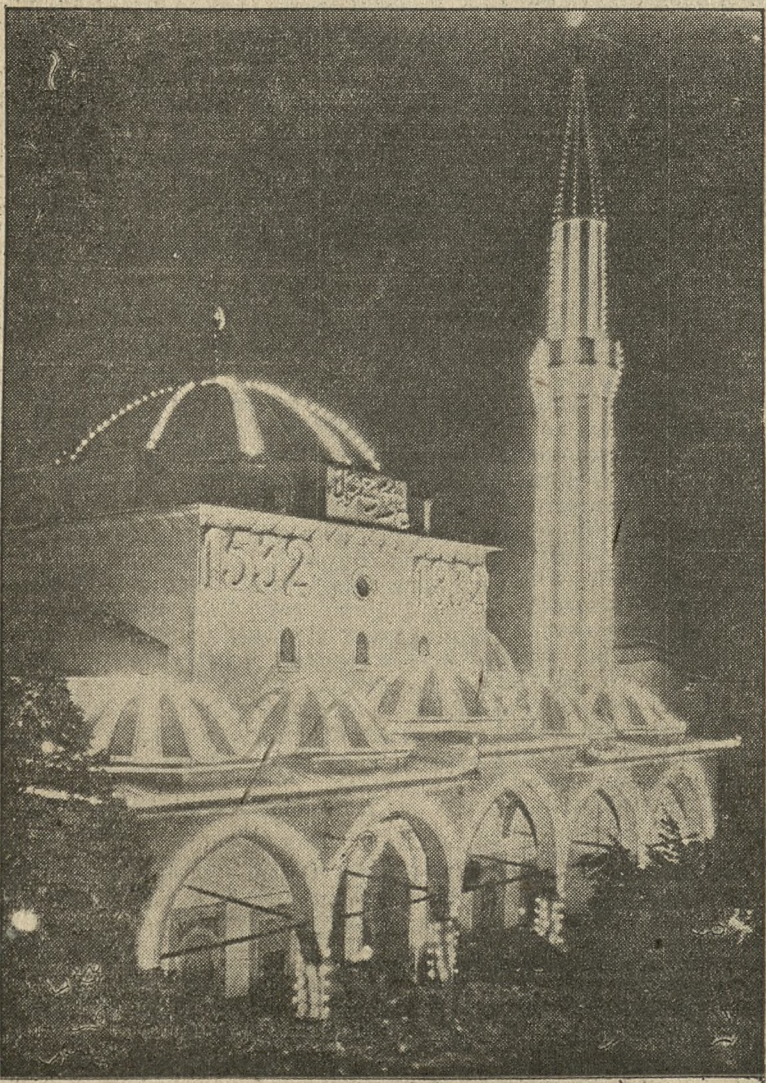
P. Irena Carnero

primadonna Operetki poznańskiej, występująca z dużym powodzeniem w „Dolly” w Teatrze Wielkim.

PETROLE HAHN

na najlepszy środek przeciw łupieżowi i wypadaniu włosów. Flakon duży 11 zł, mały 7.50. Do nabycia wszędzie. Skład Główny PERFECTION, Warszawa, ng 6248.

400-lecie Sarajewa ku uczczeniu tureckiego gubernatora Bośni Gazi-Husrew Beja, który rządził w latach 1521 do 1541 i miasto doprowadził do największego rozkwitu. On też wybudował meczet Beja, najcenniejszy zabytek sztuki. Zdjęcie nasze przedstawia meczet Beja wspanialej iluminacji.

„Opłakiwanie” z Gościeszyna

Opłakiwanie Chrystusa z Gościeszyna w pow. żnińskim, obecnie w katedrze gnieźnieńskiej. Rzeźba gotycka w drzewie, pochodząca z lat 1420 do 1430. Wybitne i dojrzałe dzieło rzeźbiarza śląskiego t. zw. „Dumlose-Meister”.

Bogata jest Wielkopolska w dzieła snycerstwa gotyckiego. W toku moich kilkuletnich badań w tej dziedzinie udało mi się zwrócić uwagę na niejedną rzeźbę. Kohtemu zupełnie nieznaną, i właśnie to przeświadczenie, że Kohte w swym dziele inwentaryzacyjnym p. t. „Verzeichnis der Kunstdenkmäler in der Prov. Posen” (1896 — 1898) dużo, bardzo dużo zabytków gotyckich w naszych kościołach wielkopolskich „przeoczył” wzmogło starania o odnalezienie dalszych rzeźb gotyckich. Nie tylko moje! Odkryto w ten sposób „ołtarz z Zieleńca”, piękną figurę Matki Boskiej Bolesnej w Domachowie i inne. Dużo nowego materiału zabytkowego, w postaci fotografii i opisów inwentaryzacyjnych, zebrałem podczas mej ostatniej kilkutygodniowej podróży po Wielkopolsce. I coraz to nowe zabytki przybywają.

Dla historii sztuki stanowi ten materiał zabytkowy wobec braku wszelkich lub wobec bardzo nielicznych i niepewnych źródeł archiwalnych często jedyne źródło badań, a wtedy posiada dla nauki wielkie znaczenie nie tylko sama ilość zabytków, lecz przede wszystkim ich jakość artystyczna. Do takiego materiału pierwszorzędno zaliczyć możemy nowo odnalezioną rzeźbę: „Opłakiwanie Chrystusa”.

Rzeźba ta — długość jej wynosi 140 cm., wysokość 115 cm., a głębokość reliefowa ca. 20 cm. — znajdowała się dotąd w Gościeszynie, w pow. żnińskim, w ołtarzu tamtejszego kościoła, gdzie zwróciła na siebie uwagę ks. biskupa Laubitz, gorliwego opiekuna naszych zabytków kościelnych. Podczas mego ostatniego pobytu w Gnieźnie miałem dzięki uprzejmości ks. biskupa możliwość sfotografowania tego dzieła.

Zabytek, o którym tu mowa (zob. rycinę) posiada dla nauki wyjątkowe znaczenie, a to zarówno jako temat jak też jako dzieło jednego z najwybitniejszych w owym czasie rzeźbiarzy śląskich, t. zw. „Dumlose-Meister”. (Nazwisko to zawdzięcza artysta wielkiej grupie „Ukrzyżowania” w kaplicy Dumlosego we wrocławskim kościele św. Elżbiety).

Dzieła tego anonimowego artysty wzgl. jego warsztatu rozchodziły się bardzo daleko w kierunku północnym, aż do Meklemburgii i do Prus. Na terenie Wielkopolski znamy już kilka rzeźb stojących w jakiejś łączności z tym warsztatem, bądź dzieła, które są kopiami rzeźb śląskich, bądź też dzieła, wykazujące te same znamiona formalne, ten sam wysoki poziom artystyczny i techniki co autentyczne rzeźby tego mistrza na Śląsku. Wystarczy wymienić przepiękną rzeźbę kamienną, Matkę Boską Bolesną we Wągrowcu (w kościele poklasztornym), lub figurę Matki Boskiej w Skulsku lub figurę Matki Boskiej z sceny „Ukrzyżowania” w kościele parafialnym w Słupcy i inne nie mniej wyraźnie nacechowane wpływami owego warsztatu śląskiego. Działalność tego anonimowego artysty, który dla rozwoju sztuki śląskiej w okresie „śląsko-praskim”, to jest około r. 1400, posiada ogromne znaczenie, zaczyna się od niedawna coraz jaśniej zarysowywać, i może nie jesteśmy już daleko od tego dnia, w którym ukaże się monografia o nim, wydana przez badacza śląskiego, dr. Ericha Wiesego, dyrektora muzeum wrocławskiego. W tej publikacji rzeźba nasza, „Opłakiwanie Chrystusa” zajmować będzie miejsce zaszczytne. Nietylko w spu-

ściźnie tego mistrza, lecz w całej twórczości artystycznej tej epoki sztuki „śląsko-praskiej” niema żadnej rzeźby wyobrażającej „Opłakiwanie Chrystusa” w tak bogatym ujęciu. Znamy na terenie Wielkopolski tylko dwie lub trzy rzeźby, zresztą późnogotyckie, które mają ten sam temat, a mianowicie „Opłakiwanie Chrystusa”, grupa złożona z trzech figur, znajdująca się w Poznaniu, w kościele Pana Jezusa przy ul. Żydowskiej i płaskorzeźba w kościele parafialnym w Gębicach, umieszczona tam w jednym z bocznych ołtarzy jako antependium, kompozycyjnie podobna do poprzedniej rzeźby, może nawet pochodząca z pod dłuta tego samego wielkopolskiego snycerza. W ostatniej płaskorzeźbie widzimy oprócz św. Jana i Matki Boskiej jeszcze dwie dalsze kobiety, z których jedna, u nog Chrystusa klęcząca, wyobraża bezwzruszenia św. Marię Magdalę. Jakaś rzeźba przedstawiająca „Opłakiwanie Chrystusa” znajdowała się dawniej w kościele parafialnym w Słupcy. Posiadamy tylko rysunek tej rzeźby, reprodukowany w leśczyńskim „Przyjaciełku Ludu” w r. 1848, lecz tak nieudolnie odtworzył ten zabytek nieznany rysownik (Karol Ney?), że nie jesteśmy nawet w stanie na podstawie tego szkicu ustalić, czy był to zabytek pochodzący z czasu „miękkiego” stylu lub też z okresu o 100 lat późniejszego, wreszcie można tu jeszcze nadmienić płaskorzeźby w Chwałkowie i Jaraczewie, obydwa nie mniej bogate w osobę niż rzeźba słupska (oprócz ciała Chrystusowego trzech mężczyzn i czterech niewiast), lecz tu nie mamy przed sobą właściwego tematu „Opłakiwania”, raczej scenę „Złożenia ciała Chrystusowego do grobu”.

O ile chodzi o genezę „Opłakiwania” z punktu widzenia ikonograficznego — ewangelicści nie mówią nic o scenie opłakiwania, — to można powiedzieć, że temat jako taki, stojący pomiędzy „Zdjęciem z krzyża” a „Złożeniem do grobu”, wyrósł dopiero z sceny Zdjęcia z krzyża. Zasadniczym momentem tej kompozycji jest ciało Chrystusa leżące na łonie Matki Boskiej, poza tem zaś obecne są wszystkie inne osoby, jak przy „Złożeniu do grobu”, a mianowicie Józef z Arymatei, Nikodem, św. Jan Ewangelista, kobiety z Galilei i zazwyczaj u nog Chrystusa św. Marija Magdalena (Cimabue Giotto). W sztuce krajów północnych pojawiają się grupy „Opłakiwania” stosunkowo późno (Mistrz śmierci N. P. Marji, Rogiera van der Weiden).

W dalszym rozwoju tego tematu występują dwie zupełnie odrębne koncepcje formalne, obydwa typowe dla twórczego ducha wczesnej epoki gotyckiej na północy. Jedna rozwija się w łączności z tematem „Chrystusa Bolesnego” („Erbärmd Christus”), a druga w bliższym kontakcie z typem figur Matki Boskiej Bolesnej t. zw. pieta, które rozpowszechniały się właśnie w owym czasie bardzo licznie jako dzieła specjalnego kultu (por. wyraz niemiec. „Vesperbild” dla figur Matki Boskiej Bolesnej).

Kompozycja naszej rzeźby „Opłakiwania” wskazuje niewątpliwie na zależność od typu figur Matki Boskiej Bolesnej, od piety. Występuje ona już w samej proporcji figur tego ensemblu: Matka Boska, trzymająca na łonie martwe ciało Chrystusowe, ujęta jest w innej skali wielkości niż reszta figur. Grupa ta, nie będąca osią kompozycji, tworzy jednak jądro całości, tak pod względem tematowym jak kompozycyjnym. W mniejszej skali

ujęte postacie św. Jana, który unosi obie ręce, lewą rękę Chrystusa, i niewiasty stojące tuż za nim, dalej dwóch mężczyzn po bokach, wreszcie owe dwie kobiety, z których jedna, klęcząca przed Chrystusem, całuje jego rękę i druga, podtrzymująca nogi Chrystusa, wszystkie te figurki, które biorą udział w akcji tego lamentu, mają również dla całości kompozycji wielkie znaczenie formalne. Nie Matka Boska, lecz ciało Chrystusa tworzy środek kompozycji, — linia skośnie przecinająca całość. Tej linii, tej osi kompozycyjnej podporządkowana jest reszta figur. (Por. paralelizm linii dwóch klęczących małych figur niewieści oraz równy kierunek trzech głów pochylonych nad Chrystusem).

Jak wyżej już powiedziałem, nie znam wśród rzeźb śląskich i wielkopolskich żadnej podobnej kompozycji. A jednak istniały takie dzieła gotyckie bardzo zbliżone pod względem kompozycji do naszej rzeźby, może od niej nawet jeszcze wspanialsze. Dowodem tego jest bardzo późna, może nawet z XVII wieku pochodząca kopia takiej rzeźby, wykonana przez jakiegoś domorosłego „ludowego” artystę na Pomorzu, mianowicie mała grupa „Opłakiwania” z Parchowa, znajdująca się do niedawna w Muzeum Kaszubskim w Wdzydzach. (Por. Brosig, A., Plastyka Gotycka na Pomorzu — w „Zapiskach” toruńskiego Tow. Naukowego (1930), tabl. XV). Widzimy tu nawet pewne ściślejsze analogie w kompozycji, które nie wykluczają możliwości, iż grupa we Wdzydzach stoi w bardzo bliskim stosunku do naszego zabytku.

Niech mi wolno będzie na zakończenie podać kilka uwag co do stanu zachowania tej rzeźby, a to ze względu na projektowane odnowienie tego zabytku. Rzeźba ta, dziś pokryta grubą warstwą jasno-różowej farby olejnej, posiada może jeszcze starą polichromję, którą należałoby, o ile nie w całości, to przynajmniej częściowo uratować, choćby tylko dla uzyskania wskazówek dla nowej polichromji, — o ile taka wogóle okaże się konieczną ze względu na przyszłe przeznaczenie tego zabytku (dla celów kultu). Ładne części rzeźby jak ręce, palce, należy przynocować, używając do tego minimum nowego drzewa, części zaś spróchniałe lub tożzone przez robaki należy tylko wzmocnić (sposobem chemicznym) w żadnym zaś wypadku nie powinien przyszyły restaurator tej rzeźby dążyć do zrekonstruowania zasadniczych części tej kompozycji, do dodania figury brakującej po prawej stronie. To, co jeszcze ujdzie przy rekonstruowaniu wielofigurality ołtarza jak np. „ołtarza z Zieleńca”, gdzie figurki apostołów lub proroków pełnią funkcję wyłącznie dekoracyjną, byłoby tu, gdzie chodzi o dzieło z skoncentrowaną kompozycją i o wyłączną własność duchową średniowiecznego artysty, błędem nie do przebaczenia — wprost zbrodnią.

DR. ALFRED BROSIG.

Dziwy Oceanu

Niedawno ukazało się sprawozdanie ekspedycji angielskiej, która w liczbie 20 członków pod kierownictwem dr. Yonge przez cały rok badała rafy koralowe na północ od Australji. T. zw. Rapy Baryerowe stanowią prawdziwy cud świata i ciągną się w odległości 20 do 200 km od brzoza na długości 2000 km. Potężna ta, z głębi morza wyrastająca ściana wapienna jest dziełem drobnych, najwyżej 1 cm dużych polipów, które w przezroczystych wodach tropikalnych budują jej konstrukcję z białego jak śnieg wapienia. Nie troszcząc się o obniżanie się dna morskiego, jedna generacja po drugiej składa tam masy wapienne, tak iż ekspedycja angielska przy wierceniu do głębokości 200 m stwierdziła zdołała tylko samo wapienie.

Ponieważ zwierzątka koralowe ze względu na potrzebę im ciepła, chowają się nie głębiej, niż 40 m pod powierzchnią, udowodniony jest tem samem ważny z punktu geologicznego fakt, że północne wy-

P. Jadwiga Lachowska

znakomita śpiewaczka polska, fenomenalna wręcz interpretatorka Carmeny o światowej sławie, bawi obecnie w Poznaniu. Artystka od szeregu lat zamieszkała w Singapurze, przybyła przed kilku tygodniami do Polski i, jak się dowiadujemy, w przyszłym tygodniu wystąpi w Operze poznańskiej w swej roli popisowej w „Carmen”. Na zdjęciu powyższym artystka odbywa „flirt z kamiennym olbrzymem” w świątyni w Angkor w Indochinach.

brzeże Australji stale się obniża. Poza bogatymi zbiorami roślinnymi i zwierzęcymi raf barierowych uczeni angielscy zdolali zebrać bardzo interesujące szczegóły o życiu tych ciekawych polipów koralowych. Poszczególne polipy nie są więcej jak mięsistym, czującym, żującym, oddychającym i trawiącym woreczkiem o 6 cienkich mackach spiralnych. Z nich strzelają na upatrzoną ofiarę tysiące trujących strzał, ubiegających ją. Wciąż głodny polip polyka swą ofiarę w całości, części niestrawne wydzieła z siebie tą samą drogą. Ponieważ polipy jednej kondygnacji koralowej połączone są ze sobą wszystkie cienkimi rurkami, przylegając do siebie nie udziela się jednostce, lecz całemu zespółowi, są oni zatem komunistami w najczystszej słowa znaczeniu. Poza tem zawarły one dziwną spółkę z pewnym gatunkiem alg (wodorostu) jak rozmaite inne zwierzęta wód morskich i lądowych. Chowają w swym wnętrzu mikroskopijne drobne ziareneczka alg, które widocznie zasilają zawierającymi azot odpadkami swej przemiany materji i zaopatrują ofiary w kwas węglowy przez oddychanie. Algi rozwijają się znakomicie i dostarczają przez przetwarzanie kwasu węglowego gospodarzowi potrzebnego tlenu, którego brak jest w gorącej i pełnej życia wodzie tropikalnej. Jest to zatem bardzo wyrafinowany sposób samopomocy wzajemnej ta spółka polip koralowy — alga.

Najdziwniejsze odkrycie uczyniono jednakże w dziedzinie rozmnażania się polipów, które dokonuje się enie w drodze zapłodnienia płciowego. Z zwierzęcia młodziutkiego wyrasta odnoga, a z tej dalsza itd. Poza tem tworzą się w wnętrzu polipa jajka, które zapłodnione rozwijają się w drobne poczwarki, których celem jest poszukiwanie nowych miejsc pod osiedlenie i rozpowszechnianie gatunku. Larwy te, co jest najciekawsze, wyrzuane bywają przez otwór uszny w czasie lata, w regularnych odstępach czasu, i to zawsze w czasie pełni księżyca. Ta zależność od światła księżyca zachodzi także u rozmaitych innych żyjątek morskich. Najbardziej znana jest ta właściwość u robaczka Palolo, żyjącego w rafach koralowych Morza Południowego, który swe produkty płciowe wydziela regularnie w październiku i listopadzie, i to zawsze w dniu poprzedzającym ostatnią kwadrę księżycową. Staje się to dla krajozwojców okazją hucznych uroczystości, którzy pożywnego tego robaka zjadają w olbrzymich ilościach prawdopodobnie jako podmiot miłosny.

Wpływ księżyca na życie zdaje się zatem być silniejszy, niż się przypuszcza.

W. i P.

Walka o prezydenturę w Stanach Zjednoczonych przybiera z dniem każdym na zawziętości. Oto autobus propagandowy demokratów, który wyruszył w tych dniach w podróż agitacyjną. Na autobusie znajdują się portrety Roosevelta i wicepr. Carnera. Autolus obwozi kilku najdzielniejszych mówców wieców, od miasta do miasta, od wsi do wsi.

bu, jak tylko przez konsulat polski w Chicago lub przez ogłoszenia w pismach amerykańskich. Obydwa sposoby są oczywiście połączone z kosztami. (K.)

Z naszej przyrody

Staw i nasze owady wodne — Z życia owadów — Przeważają tu instynkty drapieżne — Najgroźniejszy dla ryb owad jest żółtorzeźek — Mały pirat pluskowiec i jego praktyki — Pajak wodny topnik — Sporożenie nartnik i jego popisy — Pomysłowość chruszcika

Do niedawna był nasz staw miejscem schadzek wieczornych ptaków, gdzie rozlegały się piski, świergotanie i nawoływania. Tu zlatywały się jaskółki, które uwijały się po wsi, aby noc spędzić na świeżym powietrzu w usposabiającej tak miło do snu trzciny i sitowiu. Na noc zlatują się w dużej ilości nasze szpaki, opuściwszy lasy i ogrody. Szpak jest ptakiem bardzo towarzyskim a przytem bardzo gadatliwym.

W powietrzu nie ustawała jeszcze do niedawna gędzba muszek i komarów. Dziś zapanowała nad stawem cisza, ale życie w nim nie ustało i nie ustanie, dopóki mróz wód nie zetnie. Wówczas pozostaną w nim ryby, które ciszy stawu nie mogą.

Atoli dziś jeszcze z zainteresowaniem przyglądać się będziemy nad brzegiem stawu rozwijającemu się u stóp naszych życia owadów wodnych, mniej nam znanych.

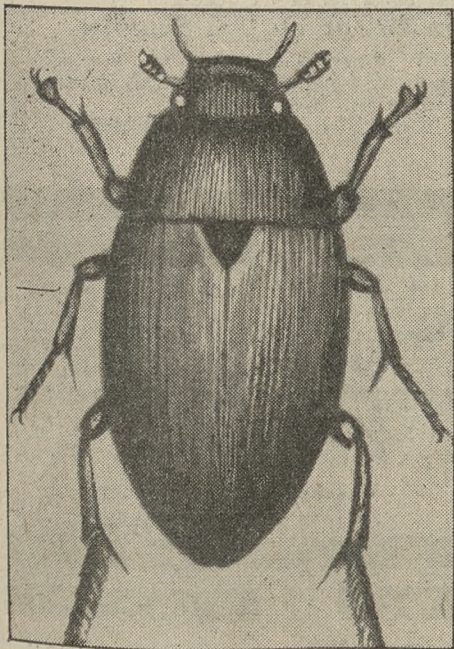
Pamiętnym jest nam staw z pory wiosennej i pory lata. Stroił się wiosną i latem w najpiękniejsze kwiaty, jak białe królewskie buńczewie, złociste grzele, śliczne z różowymi centkami roświt, fioletowe żabienice i t. d. i t. d.

Nad kwiatami temi w stawie unosiły się na srebrzystych skrzydłach ważki, świtezianki, w mialkiej wodzie uwijało się kilka drobnych rybek, pokrytych świecącymi łuskami. Mogłoby wydawać się, że tutaj panowała niczem nie zmącona swoboda i bezpieczeństwo! Tymczasem w rzeczywistości wyglądało tu inaczej... Dziś jak wówczas na rybki polowały szczupaki i okonie i względnie dla nich bezpieczeństwo stanowiła miała woda. Nie było tu jednak rady na owady wodne: nartniki, pluskolce, płaszczyce, owady należące do gatunku pluskiew wodnych, wpijające się rykiem w ich ciała i wysysające soki żywotne.

Do najniebezpieczniejszych należy wszakże pływak żółtorzeźek, owad duży, barwy ciemnooliwkowej z żółtą obwódką. Posiada on wszystkie cechy drapieżnego rozbójnika morskiego.

Oto w tej chwili rzucił się na jedną z małych rybek i żywcem począł ją pożerać. Żółtorzeźek niebezpieczny jest i dużym rybom, w których ciało się wżera i wyjada kawały mięsa. Ryba, choćby duży szczupak, jest wobec niego bezbronna.

Żółtorzeźek ma kształt ciała podobny do łódki, tylko nogi spłaszczone nadające się do wiosłowania.

Kaluźnica

Jego konkurentem w wodzie jest kaluźnica czarna, większa od niego, atoli nie tak drapieżna. Kaluźnica nie żywi się owadami, lecz roślinami i tylko jej larwa ma obyczaje drapieżne.

Łatwo spotkać we wodzie małego drapieżcę wodnego, pluskolca, pływającego na grzbiecie i chwytającego łapkami ofiarę, z której, jak pluskwa, krew wysysa.

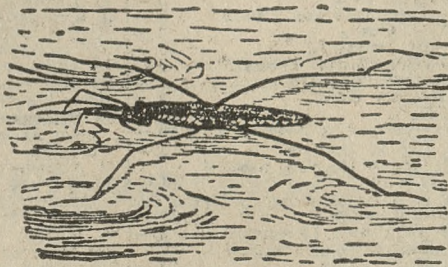
Umie on ukąsić boleśnie człowieka, gdy go chwytą nieostrożnie. Pluskowiec tak samo jak żółtorzeźek i kaluźnica hasają w głębi wody, ale muszą one od czasu do czasu wypłynąć na brzeg, aby zaczerpnąć powietrza. Pluskowiec ma na końcu odwłoka

sporo włosów, w które nabiera powietrza i niem w wodzie oddycha.

Podobnie postępuje sobie wodny pajak, topnik, barwy polyskującej. Zakłada on sieci pod wodą i łowi owady. Jego mieszkanie ma kształt dzwonu z wejściem u dołu i jest napelnione powietrzem, którym je topnik napelnia, przynosząc je we włoskach odwłoka do wody. Tutaj czatuje na owady i pożera je zaraz, lub też zawiesza je na nitkach, aby później później.

Nawet teraz jeszcze topnik nie opuszcza swej willi podwodnej. Zimą chowa się w niej, zamyka szczelnie i popada w sen przez całą zimę. Nie zawsze doczeka się wiosny, ponieważ często pada ofiarą płaszczyce, pływacza lub drapieżnej ryby.

Przypatrując się owadom wodnym, musimy zauważyć szybującego po powierzchni nartnika. Na cienkich nogach ślizga się tak szybko po wodzie, jak wprawny sportowiec na nartach po śniegu. Nie czyni tego dla sportu, tylko dla łowów na owady. Gdy schwyci mniejszego, wysysa z niego soki żywotne i pozbawia życia. Nartnik należy także do gatunku pluskiew.

Nartnik

Wprawiają nas w zdumienie swą ruchliwością małe czarne owady krętaki, których nie sposób chwycić, kształtem dziwnym zwraca na siebie uwagę dość duży kielz zdrojowy. Pomysłowym jest chruszcik, który wybudował sobie mieszkanko z cienkich łyżek, wiórków i drzewek i w nim pływa. W ten sposób w mieszkanku swem ukryty, uchodzi często napaści drapieżników. Ruch tych piratów wodnych ustanie, gdy woda pokryje się lodem. Zimują one w mule, w koryzianach roślin i czekają swego wybawienia: wiosennego słońca. Poniżej podajemy ryciny naszych „piratów“.

EREL.

Z RÓŻNYCH STRON POLSKI

Praca nad wynikami powszechnego spisu ludności

W Biurze Powszechnych Spisów odbywa się obecnie dalsza rewizja materiałów drugiego powszechnego spisu ludności. Wszystkie teczki okręgowe w liczbie około 150.000 sprawdzane są dokładnie, przy czym bada się, czy nagromadzone materiały są kompletne.

Po dokonaniu tych prac zacznie się t. zw. wyznaczanie arkuszy t. j. zastępowanie poszczególnych cech, uwidocznionych na arkuszach, symbolami cyfrowymi według ustalonego klucza. Wyznaczenie arkuszy umożliwi opracowanie danych spisowych przy pomocy specjalnych maszyn statystycznych.

Ogólnopolski zjazd przeciwrakowy w Łodzi

W dniach 30 i 31 października br. odbył się ogólnopolski zjazd przeciwrakowy w Łodzi. Ogółem brało udział 200 lekarzy i specjalistów z całej Polski, między innymi minister pracy i opieki społecznej dr. Hubicki i wiceminister pracy i opieki społecznej dr. Piestrzyński. Wygłoszono szereg wykładów, rzucających nowe światło na tę tak straszną chorobę społeczną. Z Wielkopolski brali udział w zjeździe pp.: prof. Kowalski, prof. Mayer, dr. Jagielski z Poznania; dr. Wałczyński ze Środy; dr. Błażek z Inowrocławia; dr. Miłoszewski z Wągrowca; dr. Pawlicki z Wrześni i dr. Nowicki z Szamotuł.

„Grube ryby” w więzieniu warszawskim.

W związku z ostatnimi aresztowaniami w Warszawie zwracają uwagę, że w więzieniu śledczym na Dzielnej przesiaduje obecnie dwóch sędziów, czterech adwokatów, jeden rejent, dwóch pisarzy hipotecznych, jeden b. podprokurator, pięciu wyższych urzędników, czterech lekarzy, sześciu znanych i wielkich przemysłowców, pięciu arystokratów z tytułami. Poza tem przesiaduje na „Pawiaku” dwięciu bardzo znanych kupców, jeden b. komisarz policji, trzech bankierów oraz czterech właścicieli dużych rentownych kamienic. Wszyscy osadzeni są za udział w aferach kryminalnych i odpowiadać będą przed sądem.

Zwolnieni — przez pomyłkę

Na podstawie dekretu o amnestji wypuszczono z więzienia łowoskiego w Brygidkach około 200 więźniów. Po sprawdzeniu listy zwolnionych okazało się że wśród aresztantów 17 zostało wypuszczonych na wolność bezprawnie.

Racjonalne odżywianie się!

W ostatnich dziesiątkach lat zrozumiano doniosłe znaczenie i wpływ jakie higiena życia wywiera na nasze zdrowie. To też coraz więcej poświęca się uwagi higienie; nie wolno jednak zapominać o tem, że równie ważnym, bo podstawowym warunkiem zdrowia, jest racjonalne odżywianie się! Szczególnie w ciężkiej sytuacji materialnej, w jakiej obecnie większość społeczeństwa żyje, kiedy to niejedna pozycja budżetu domowego musi być zmniejszona lub wogóle zniesiona, należy starać się, ażeby przyjmowany przez nas pokarm po-

siadał dużą wartość odżywczą. Preparat, zawierający wszystkie podstawowe składniki odżywcze: siodu, jaj, mleka i kakao, spreparowany specjalnym sposobem przy niskiej temperaturze dla zachowania witamin, dżastazy i lecytyny, to Ovomaltyna. Ovomaltyna czyni każdy napój pełnowartościowym, łatwostrawnym, wpływa dodatnio na system nerwowy, wzmacnia organizm, zaopatrując go w bogaty zapas zdrowia i energii. Próbkę i broszurę wysła bezpłatnie fabryka chemiczno-farmaceutyczna Dr. A. Wander, Sp. Akc. Kraków.

KRONIKA TOWARZYSKA

Tow. Przemysł. „Jedność” pod wezw. św. Antoniego w Poznaniu urządzi w sobotę, 12 listopada br., o godz. 20 wieczorek rodzinny z tańcami w lokalu p. Wiśniewskiego, przy ulicy Ślusarskiej 6. Życzliwych i sympatyków Tow. zaprasza Zarząd. zg 16 600

Komitet Pań Śródmieścia urządzi na rzecz ubogich podwieczorek z tańcami jutro, w niedzielę, o godz. 5 po poł. na sali Bazarowej. Panie gospodynie dokładają wszelkich starań, aby gościom pobyt u przyjemnie. Łaskawy współudział przyrzekli artyści p. Pieprzówna i p. Klichowski. Orkiestra najlepsza, towarzystwo doborowe, oraz smaczny podwieczorek objęty ceną wstępu, wynoszącą 2 zł. 50 gr. dla pp. studentów 2 zł. zg 16 607

Władze sądowe zawiadomiły natychmiast policję, która poszukuje tych, którzy przez pomyłkę odzyskali wolność.

Marjawiata Kowalski zabiega o ulaskawienie

Obrońcy „biskupa” marjawiackiego Kowalskiego, skazanego prawomocnym wyrokiem sądowym na 3 lata ciężkiego więzienia za czyny lubieżne, zgłosili ponownie podanie o odroczenie mu wykonania kary.

Jak wiadomo, Kowalski już raz uzyskał 6-miesięczne odroczenie wykonania wyroku, a odroczenie to motywowane było złym stanem zdrowia. W bieżącym tygodniu jednak termin odroczonej upłynął. Tym razem Kowalski powołuje się na podanie o ulaskawienie, jakie złożył p. Prezydentowi Rzplitej.

Nowy typ pospiesznego parowozu

Minister komunikacji inż. Butkiewicz w towarzystwie wicemin. Czapskiego oraz dyrektorów kolei, dokonał obejrzenia nowego typu parowozu pospiesznego „P. U. 29”, który opracowany został specjalnie dla pociągów o dużym składzie z obciążeniem do 600 tonn. Dotychczasowe próby wykazały, że parowóz ten przy obciążeniu 600-tonnowym osiąga szybkość 100 km na godzinę, na wzniesieniach zaś szybkość 45 km. Obecnie gotowe już są trzy parowozy typu „P. U. 29“.

Więzień wygrał na loterii

W więzieniu karnym przy ul. Długiej w Warszawie zaszedł niezwykle wypadek. Czterech aresztantów, odsiadujących wspólnie karę za podrabianie losów Loterii Państwowej, posiadało jednak jeden los tej loterii prawdziwy. I oto doszła ich wiadomość, że w czasie ostatniego ciągnięcia prawdziwy los wygrał 10.000 zł. Los ten nabyli więźniowie już w czasie odsiadki kary.

Naczelnik więzienia zezwolił im na to w nagrodę za poprawne zachowanie się. Obecnie aresztanci wnieśli podanie, aby im umożliwiono podjęcie wygranej, choćby bowiem sumy tej użyć częściowo na obronę w procesie przed drugą instancją.

Nowe futro

Moryc chwali się nowym futrem:

— Hipek, co ty mówisz do tego futra? Na to Hipek:

— „Futro, futro, ty jesteś na kredyt...”

Ten oto szympan jest bardzo ponoć muzyczny i stanowi atrakcję nielada dla zwiedzających ogród zoologiczny w Nowym Jorku, gra bowiem na fortepianie z dużą podobno wprawą.

Podwieczorek towarzyski

z tańcami i bridgem

odbędzie się w salach Bazaru w niedzielę, 6 listopada o godz. 5 popoł. urządzony na cel dobroczynny przez Komitet Pań śródmieścia. Mimo ciężkich czasów, każdemu należy się rozrywka po pracy, niech więc zabawi się miło, tanio i na cel szlachetny. Świętą okazję daje „podwieczorek towarzyski” obfitujący w urozmaicenia, gdzie orkiestra będzie najlepsza, towarzystwo doborowe, sale piękne, a smaczny podwieczorek kosztuje wraz z ceną wejścia 2 zł 50 gr. dla pp. studentów 2 zł.

Jutrzejszy koncert symfoniczny nie odbędzie się

Z powodu nagłej choroby znanego skrzypka - wirtuoza Jana Dahmena, który miał w jutrzejszym koncercie wystąpić, koncert ten niniejszem odwołuje się.

Następny koncert Orkiestry Symfonicznej odbędzie się w następną niedzielę dnia 13 bm. z współudziałem znanego pianisty Henryka Sztompki, ucznia Paderewskiego. Dyryguje p. Zygmunt Latoszewski.

Pamiętajcie i wspierajcie

Towarzystwo Pomocy dla Inteligencji

Konto bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych nr. 25 173.

Ofiary na cel powyższy składać można także w administracji pisma naszego.

W ostatniej chwili!

Ciężkie nastały czasy i każdy ścieśnia i ogranicza swe wydatki w miarę możliwości. Istotnie oszczędzanie jest słuszną rzeczą i przyczyni się w wysokiej mierze do przezwyciężenia obecnego kryzysu: chodzi tylko o to, by unikano oszczędności na fałszywym miejscu.

Pomówimy tutaj o oszczędzaniu szkolnym i niebezpiecznym. o takim, które dać może straty przewyższające wielokrotnie wydatek, jakiegoś ktoś chciał sobie nieogłębnie zaoszczędzić. Chodzi nam mianowicie o ubezpieczenie od ognia i to szczególnie na wsi.

Otóż kryzys gospodarczy wnosi dużo złości i gniewu między ludzi. Niezadowolonych, pokrzywdzonych, żądnych zemsty jest więcej niż zwykle. wzrosła siła i ilość tarć społecznych, szerzy się bezrobocie, bezbractwo, włoścogostwo. Wszystko to sprawia, że mienie gospodarza jest bardziej niż w normalnych czasach narażone na niebezpieczeństwo pożaru, na podpalenie przez ludzi złej woli. Często zaś w razie podpalenia jednej posiadłości pożar przenosi się na inne i niszczy dobytek wielu sąsiadów. Sądźmy więc, że dobrze czynimy radząc właśnie obecnie każdemu ubezpieczenie od ognia. Kto zaś już jest ubezpieczony, ten niech nie zwalnia zakładu ubezpieczeniowego od obowiązku płacenia odszkodowania! A czyniąc to gospodarze niestety bardzo często przez niepłacenie składki ubezpieczeniowych. Samo posiadanie polisy ubezpieczeniowej bowiem nie wystarczy, nie wiele ona warta, gdy się składki nie płaci. Dopiero uiszczając składkę zmusza się zakład ubezpieczeniowy do ochrony, t. j. do zapłacenia odszkodowania w razie pożaru. Już niejednego rolnika zniszczył nie kryzys, którym zastąpił swoje niepowodzenie, lecz lekkomyślność, z jaką traktował płacenie składki ogniowych. Myła się też ci, którzy sądzą, że ustawa o ulgach dla rolnictwa odnosi się także do składki ubezpieczeniowych.

Coraz częściej się więc zdarza, że zakłady ubezpieczeniowe odmawiają wypłaty odszkodowania za pożar, ponieważ ubezpieczony nie płacił składki. Często nawet, chcąc uniknąć kosztów i sporów towarzystwa wypowiadają ubezpieczenie nieplacącym klientom, którzy tym sposobem pozostają bez ochrony. Dodać jeszcze wypada, że wierzyciele hipoteczni mają zazwyczaj prawo wypowiedzenia udzielonej pożyczki w razie niepłacenia składki ogniowych, co oczywiście podkopuje kredyt danego gospodarza.

Wszystkie podkreślone przez nas okoliczności przemawiają zatem, że składki ubezpieczeniowe w obecnym okresie winne należeć do wydatków nieodzownych, do takich, gdzie oszczędność byłaby nie na miejscu.

nr 16 567/8

Dnia 12 listopada b. r. Bal Reprezentacyjny W. S. H.

Składki i pokwitowania

Na pomnik Serca Jezusowego: Marja Sobczakowa z podziękowaniem N. S. Jezusowemu za zwrócone zdrowie i wszystkie łaski i prośba o błogosławieństwo dla całej rodziny, 3 zł. — S. Komendziński z prośbą o błogosławieństwo dla domu, 10 zł. — Józefa Plutówna 5 zł. — Adam Wize 5 zł. — Ig. Kurarzowie, Pobiedziska, 10 zł. — S. P. 2 zł. — J. M. o zdrowie dla córki, 1 zł. — M. M. z prośbą o pomoc, 2 zł. — L. N., Krotoszyn, 5 zł. — Włoczyński, Borek, 5 zł. — Ks. Rafał Szalkowski, Dzierżno, od parafjan 96 zł. — Karpiński wygrane w prefansu, 6 zł. — Domański, Chodzież z pokornym podziękowaniem N. S. J., ku uczczeniu św. Antoniego, św. Józefa i św. Tereski, za otrzymane łaski z prośbą o nowe, 2 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 2182,87 zł.

Na chleb św. Antoniego: S. H. procent od pensji 5 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 20 zł.

Na rodzinę uczciwego bezrobotnego: J. M. 0,50 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 11,50 zł.

Na tablicę pamiątkową śp. Anieli Talczyckiej: Stanisław Radziejewski 1 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 176 zł.

PROSZEK KOGUTEK
DLA DOROSŁYCH
USUWA NAJUPORCZYWSZY
BÓL GŁOWY

OSTRZEŻENIE! Chcąc nabyć proszki naszego wyrobu, należy przy kupnie AKCENTOWAĆ i wyraźnie żądać ORYGINALNYCH proszków z „KOGUTKIEM” Gaseckiego, znanych od lat trzydziestu. Komu sprawa przykrość przyjmowanie proszka, niech żąda „Kogutek” w postaci tabletek.
ng 6245

Za ogłoszenia i reklamy ogłasza administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

EMKA
już nie potrzebuje reklamy —
bo dobroć towaru jej wszyscy znamy!
Prz. 6 663/4-42.156/155

POPIERAJCIE TANIE KUCHNIE BO ONE KARMIA WSZYSTKICH GŁODNYCH!

Ciepło daje zdrowie, przeto kupujcie tylko termofory gumowe marki Wimpas sing-Semperit, do nabycia we wszystkich właściwych sklepach.
ng 6248

Usługa **ZMARSZCZKI**, zapobiega tworzeniu się nowych, utrzymuje czystą, gładką cerę i nadaje jej świeży młodzieńczy wygląd

KREM ABARID PERFECTION.
Sprzedają pierwszorzędne perfumery i sklepy apteczne.
ng 6249

Dalszy ciąg listy współfundatorów Pomnika Wdzięczności Narodu

wobec Boga za odzyskaną wolność

wpłacono do kasy komitetu Budowy Pomnika Najśw. Serca Pana Jezusa do dnia 22 października 1932 r.

259	St. Kukfiusz, Poznań 10.—	H Urbankówna Krotoszyn 2.—	I W. Wróblewski Mierze 2.—
J. Kukfiusz, Poznań 10.—	Az. Ziwińska, Kępno 3.—	St. K. z prośbą o pomoc Boża 2.—	St. K. z prośbą o pomoc Boża 2.—
Z. Kukfiusz, Poznań 10.—	P. Lorenc, Kępno 10.—	J. Sowiński Grodzisk 5.—	J. Sowiński Grodzisk 5.—
Nowakowsky, Poznań na uproszenie zdrowia 2.—	L. Konieczny Gostyn 2.—	W. Trąwiński Poznań 20.—	W. Trąwiński Poznań 20.—
Sypniewska, Poznań 3.—	K. Napieralska Gorzyce z prośbą o opiekę 3.50	Dyon. i Konst. Perlińscy Ostrów 30.—	Dyon. i Konst. Perlińscy Ostrów 30.—
Narzęczy z posz. za odebr. łaski z prośbą o dalsze i błogosławieństwo 10.—	M. H. Ostrowite z posz. prośbą o zmianę losu i błog. Boże dla całego domu 10.—	W. J. A. Hanka Łódź 6.—	W. J. A. Hanka Łódź 6.—
Br. i Józef Zimny Poznań 20.—	N. N. zamiast kwiatów na grób brata Wacława 10.—	J. Tepperówna Ostrów 1.—	J. Tepperówna Ostrów 1.—
Jan Dolata, Poznań 10.—	St. Piatek Kamienik 2.—	J. Neumannowa Ostrów 5.—	J. Neumannowa Ostrów 5.—
J. Mikolajczakowa, Poznań z wdzięczn. za uodr. dziecka 10.—	V. kurs P. Sem. Naucz. Wa. 4.94	B. Górski Ostrów 10.—	B. Górski Ostrów 10.—
Maria K., Poznań 5.—	F. Kalczyńska, Kraków 5.—	Br. Jaranowski Nowemiset 2.—	Br. Jaranowski Nowemiset 2.—
Parafia Jezyczna 500.—	T. Kleparakówna Łódź 5.—	X. Dziek. J. Chrzan Zerków 5.—	X. Dziek. J. Chrzan Zerków 5.—
Świątynia Poznań 10.—	J. Niegoszowa Kraków za odebrane łaski 5.—	Kaczmarzowie Biedzadowo 2.—	Kaczmarzowie Biedzadowo 2.—
Andrutówna Poznań 16.—	R. Olkiewicz, Noworocław 5.—	X. St. Tracewski Landwa. 5.—	X. St. Tracewski Landwa. 5.—
Fr. Rzepka, Poznań 5.—	R. R. Rościak Łódź 3.—	J. Najewski Herby Nowe 10.—	J. Najewski Herby Nowe 10.—
N. N. Poznań 10.—	A. Derechowa, Znam 10.—	J. i St. Laufercy Wyrzeczka 4.—	J. i St. Laufercy Wyrzeczka 4.—
K. S. o stałą pracę 8.—	H. Łazowa Tarn. Góry 5.—	Uczniowie Gim. i Konwik. Arcybiskup. Wągrowiec 20.—	Uczniowie Gim. i Konwik. Arcybiskup. Wągrowiec 20.—
Maria S. o zdrowie 10.—	X. Kraczkówna Gniezno 25.—	M. Wawrzyniak Buk 2.—	M. Wawrzyniak Buk 2.—
Świątynia, Poznań 40.—	J. Trzebuckowska Lublin 2.20	X. L. Figarski Łągow 2.—	X. L. Figarski Łągow 2.—
W. P. Czacz 5.—	M. Blachowa Leszno 1.—	J. Matusewska Postopol 2.—	J. Matusewska Postopol 2.—
St. Bednarkówna, Czacz 5.—	St. Kostalska Leszno 5.—	M. Kawówna Łów 2.—	M. Kawówna Łów 2.—
P. D. Czacz 3.—	Rom. Lisowsky, Kowalew 2.—	Fr. Oszczecka, Skiermiewice 2.—	Fr. Oszczecka, Skiermiewice 2.—
Wawrzyniak L. 50.—	M. Szleszkowski, Koźmin z podz. za odebr. łaski z prośbą o dalsze 5.—	T. Wojciechowska Skiermiewice 2.—	T. Wojciechowska Skiermiewice 2.—
Z. Brasseówna, Poznań 5.—	N. Abramowicz Środa 5.—	K. Wojcikowa Skiermiewice 3.—	K. Wojcikowa Skiermiewice 3.—
Patrzykówna, Gollna 5.—	St. Kryszan Toruń 20.—	Wyższe Sem. Duchowne Janów Podl. XX. Prof. i XX. Kler. 29.61	Wyższe Sem. Duchowne Janów Podl. XX. Prof. i XX. Kler. 29.61
Kropacz Bnin 3.—	J. Witecka, Dobrzyca 5.—	M. Puchalska, Emilanowo 0.50	M. Puchalska, Emilanowo 0.50
J. F. 5.—	J. May Przemęt 5.—	J. Perek, Leszno 15.—	J. Perek, Leszno 15.—
Br. Radomska, Nieprusze 20.—	A. Dirska Białki 20.—	A. Tuligowska, Uściecice 5.—	A. Tuligowska, Uściecice 5.—
Kiara, Wromawy 5.—	Fr. Paterek Szymonki zebr. Franciszkanie, Łagiewniki 5.—	J. Bubasz, Uściecice z prośbą o opiekę Bożą dla cał. rodziny 5.—	J. Bubasz, Uściecice z prośbą o opiekę Bożą dla cał. rodziny 5.—
Helena — Borek w pewnej intencji 15.—	J. Hoffmann, Warszawa 5.—	J. Grabowski, Supraśl 3.—	J. Grabowski, Supraśl 3.—
N. N. o szczęśl. przeb. w pew. nej sprawie 10.—	J. Patrykus, Węlnowice 1.—	A. Winarzowa, Malinowo 2.50	A. Winarzowa, Malinowo 2.50
W. Szlakowa, Drzonowo 3.—	E. Dziekońska, Żyrardów zebrane 5.—	Janke Szamotyły z prośbą o nom. wynik w ważnej sprawie i błogosławieństwo 3.—	Janke Szamotyły z prośbą o nom. wynik w ważnej sprawie i błogosławieństwo 3.—
J. Ewertowski, Rogoźno 2.—	N. Roszkowska, Łódź 3.—	M. Małewicz, Wrocław 10.—	M. Małewicz, Wrocław 10.—
L. K. Kobylin 30.—	X. Prob. Gluth Kolnicki od Bractwa Matek różanc. 5.—	N. W. Mokilno 3.—	N. W. Mokilno 3.—
N. N. Wolsztyn w pewnej intencji 2.50	St. Guchalska, Toruń 1.—	Fr. Jaworski Jarocin 20.—	Fr. Jaworski Jarocin 20.—
X. St. Zagner Skórkowice 15.—	H. Rolira, Klecko 2.—	J. Stalowska, Chodzież o błog. sławieństwo 10.50	J. Stalowska, Chodzież o błog. sławieństwo 10.50
Fr. Doraz, Wolsztyn 5.—	M. Danemann, Przygodz. 5.—	Kl. Prosiwiczowa, Łów 7.—	Kl. Prosiwiczowa, Łów 7.—
A. Jankowiakowie, Edmun. 5.—	Kat. Kolo Abstr. Gostyn 11.50	J. Pogorzelski, Ciechanów z podziękowaniem 25.—	J. Pogorzelski, Ciechanów z podziękowaniem 25.—
St. Pawlicki, Bydgoszcz 5.—	X. M. W. Szczekowski, Półka 5.—	R. Barękowski, Popowo o zdrowie 6.—	R. Barękowski, Popowo o zdrowie 6.—
Fr. Grabowski, Buk 3.—	J. Dembowska, Jarocin 2.—		
K. Pempera, Brzoza 10.—			
Bank Ludowy, Wilkowo od p. Komieczńskiego 5.—			
Niemierowie, Międzychód 5.—			
W. Polzakiewicz, Krotoszyn 5.—			

Konto P. K. O. 207 470 — Sekretariat św. Marcin 69.

W piątek, dnia 4 listopada 1932 r. zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., nasza ukochana matka, babka i siostra, ś. p.

z Czajewskich

Ludwika Janowa Jeleńska

wdowa po ś. p. Redaktorze „Roli”

Nabożeństwo żałobne odprawione zostanie w poniedziałek, dnia 7 listopada rb., o godzinie 8,30 rano, w kościele parafjalnym na Solaczu. Ekspozycja zwłok nastąpi w tymże dniu o godz. 9,30 z kaplicy przedpogrzebowej przy Watach Jana III. Pogrzeb odbędzie się w Warszawie. O tych żałobnych obrzędach powiadamia

w głębokim smutku pogrążona
rodzina.

zg 16 597

W piątek, dnia 4 listopada 1932 r., o godz. 15,30 zasnął w Bogu w Korzkwach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy i nigdy nieodżałowany mąż, nasz kochany ojciec, brat, dziadek i wuj, ś. p.

Artur Szenic

radca Ziemstwa Kredytowego, pierwszy starosta pow. pleszewskiego odznaczony Krzyżem Niepodległości i Złotym Krzyżem Zasługi

przeżywszy lat 64. Ekspozycja zwłok odbędzie się z domu żałoby we wtorek, dnia 8 bm., o godz. 9,30 do kościoła parafjalnego w Czerminie, poczem nabożeństwo i złożenie zwłok do grobu rodzinnego, o czym donoszą Krewnym i Znajomym

w ciężkim smutku pogrążeni

żona, dzieci, siostra, zięć, siostrzenica i wnuki.

Osobnych uwiedomień nie wysyła się. Powoży czekać będą w Pleszewie dworzec główny, o godz. 7,14 i 8,11.

Korzkwy, Głogowiniec, Pleszew.

zg 16 601/2

Dnia 3 listopada 1932 r., podobno się Bogu zabrać z padołu leż. po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św. naszą najukochańszą córkę, drogą siostrę, kuzynkę i ciocię, ś. p.

Władysławę Chojnacką

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 6 b. m., o godz. 3, z domu żałoby, przy ulicy Marsz. Focha 119. O czym donoszą

w ciężkim smutku pogrążeni
rodzice i rodzina
Osobnych uwiedomień nie wysyła się.

zg 16 606

ng 6257

Dnia 3 listopada br. zmarła nagle moja najdroższa żona, nasza ukochana, troskliwa matka, teściowa, babcia, siostra szwagierka i ciotka

Klara Hoedt z domu Schatto

w 61 roku życia Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 6 bm., o godz. 3 po poł., z kościoła cmentarza św. Łukasza, przy ul. Grunwaldzkiej

Poznań, ul. Mylna 4, dnia 5 listopada 1932.

W ciężkim smutku pogrążona
rodzina.

ng 6257

W czwartek, 3 listopada, o godz. 9,45 wieczorem, rozstała się z tym światem, po długich i ciężkich cierpieniach, moja żona, nasza najdroższa matka, ś. p.

Anna z Cyganiaków Nowacka

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 7 b. m., o godz. 15-tej, z kościoła cmentarnej św. Krzyża w Szlagu.

W ciężkim smutku pogrążeni
mąż z dziećmi i rodzina.

zg 16 605

Dnia 3 listopada 1932 r., zmarła żona członka-jubilate Towarzystwa naszego, ś. p.

Anna Nowacka

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 b. m., o godz. 15, z kościoła cmentarnej św. Krzyża w Szlagu.

O liczny udział członków w pogrzebie prosi
Towarzystwo Młodych Przemysłowców
Wpadek 264

RESTAURACJA WINIARNIA

„ZŁOTA RYBKA”

Kwiatowa 12 Telefon 40-89

poleca po całkowitej reorganizacji lokalu, miły pobyt przy bardzo niskich cenach. Zapewniam skora i przede wszystkim nawskroś rzetelną obsługę.

dg 1631 w.aśc. St. Orlikowski.

OSTATNIA CHWILA!

Z dniem 15. listopada r. b. upływa ostateczny termin płatności II. półrocznej raty składek od ubezpieczeń ogniowych w K. U. O.

ZAPŁAĆ

składkę ogniową

PUNKTUALNIE

➡ Poborcy już rozpoczęli inkaso składek ogniowych. ➡

Krajowe Ubezpieczenie Ogniowe

w Poznaniu — Plac Nowomiejski 8.

dg 1 593/4

Ja gram tylko

KOLEKTURA
J. LANGERA

w szczęśliwej kolekturze

JULJANA LANGERA

POZNAŃ: Wielka 5
Sew. Mielżyńskiego 21
w Hotelu „Monopol”.
Warszawa, Marszałkowska 121.
Na prowincję wysyłamy niezwłocznie po otrzymaniu zamówienia.
Konto w P. K. O. 212 475.

Główna wygrana 1.000.000 zł

DYWIDENDE

w wysokości 10% rocznej składki
wypłaca ubezpieczonym od szeregu lat

„VESTA” BANK WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ

w Poznaniu

jedno z najstarszych i najpoważniejszych towarzystw ubezpieczeń w Polsce. Założone w roku 1873 fundusze gwarancyjne i rezerwy w/g stanu za rok 1931 przeszły zł 14.000.000.— Ubezpieczenia na życie, od nieszczęśliwych wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, samochodowej

ODDZIAŁY: Bydgoszcz, ul. Dworcowa 67; Grudziądz, plac 23-go Stycznia 20; Katowice, 3-go Maja 36a; Kraków, Straszewskiego 28; Łódź, Piotrkowska 81; Lublin, Krakowskie Przedmieście 20; Lwów, Akademicka 4; Poznań, Rzeczypospolitej 9; Warszawa, Chmielna 2.

„Vesta” Bank wzajemnych ubezpieczeń należy do wspólnego koncernu z „Vestą” T-wem wzajemnych ubezpieczeń od ognia i gradobicia w Poznaniu oraz z Poznańsko-Warszawskim T-wem Ubezpieczeń Ska Akc. w Poznaniu. Koncern wymienionych poznańskich towarzystw ubezpieczeń jest czystopolski, jest oparty wyłącznie o kapitały krajowe a posiadając umowy reasekuracyjne z najpoważniejszymi zagranicznymi towarzystwami zapewnia ubezpieczonym jak najdalej idące gwarancje.

C Z E K O S

znak ochronny

Marcepan, Masę do pieczenia (persipan), Marmelady: owocowa, truskawkowa i wiśniowa, Powidła śliwkowe oraz artykuły piekarsko-cukiernicze poleca po cenach konkurencyjnych

CZESŁAW KOSTAŃSKI

Wytwórnia Cukra Podrównego, Masy Marcepanowej i Marmelady

POZNAŃ Fabryka:
Biuro i skład: pl. Sapińskiego 2 tel. 38-61. ul. św. Michała tel. 37-61.

Podaję niniejszem do łaskawej wiadomości, że z dniem 1 listopada 1932 r. otworzyłem przejęty od **ty Gerlach**

warsztat naprawy wszelkich maszyn biurowych.

Naprawę maszyn gwarancyjnych, zakupionych w firmie **G. Gerlach**, uskuteczniam bezpłatnie. Długoletnie doświadczenie zawodowe zapewnia rzetelną i sumienną obsługę. Nowe m. je przedsiębiorstwo polecam łaskawym względem, zainteresowanych kół.

A KOZAK, Poznań ul. Gwarna 15, telefon 52-3

MEBLE
Fabryka mebli nowoczesnych **W. KALISKI**,
Poznań ul. 27 Grudnia 14.
poleca po cenach konkurencyjnych jadalnie, sypialnie, gabinety, salony oraz meble pojedyncze. zg 16 523

BRACIA BORKOWSCY Sp. Akc.
Oddział w Poznaniu
Aleje Marcinkowskiego 23 Telefon 21-20
polecają gustowne i tanie:
ZYRANDOLE, ZELAZKA, CZAJNIKI, LAMPKI NOCNE I BIURKOWE.

Recho pat. zam. To jest **najlepsza rzecz**

Ochrona krawatów

przed pogniaceniem.
Łatwy montaż do szafy.
„Recho” do nabycia we wszystkich lepszych sklepach artykułów męskich i galanteryjnych za cenę 5,— zł.
zg 16 604

Poszukuje się

magazyn hurtowny

wraz z biurem, ewtl. połączony ze sklepem detalicznym. Reflektujemy na kupno przedsiębiorstwa handlowego wzgl. fabrycznego branży kolonialnej. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zg 16 589

Technik laboratoryjny

(laborant)

z kilkoletnią praktyką w laboratorium chemicznym szuka posady. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zg 16 609

*Krzywickie
gruźlice
wycienienie
leczymy witaminowo
wapniowo
Biocalcol
Klawe*

PIECE — OKUCIA BUDOWLANE
teraz najtaniej. Piece przenośne, iryjskie kwintowe już od zł. 6,80. Kuchenki od zł. 9,80. Kuchnie westfalskie, Czeskie piecownice i drut garncarski. Narzędzia, metale, gwoździe hurtownie i detalicznie. Pg 6599-43.130

„PRZEWODNIK”, św. Marcin 30. Tel. 15-71.
Magazyny wszelkich towarów żelaznych i technicznych.

Racjonalno-indywidualna kosmetyka
Sposób Paryskiego Uniwersytetu de Beauté i amerykański
Środki leczniczo-kosmetyczne i upiększające
wyłącznie wytwórni „DEVA”
„IRNIS”
Instytut Hygieniczno-Kosmetyczny
Poznań, Piekary 5. Tel. 25-91.
dg 1629

*Żdrowy
sen
przedłuża
życie!*

Spanie w świeżej i czystej
bieliznie jest najlepszym
odpoczynkiem dla ciała

I ducha. Jak łatwo i tanio można to osiągnąć prając w Persilu. Persil zapewni bieliznie higieniczną czystość, przyjemny zapach oraz nadzwyczajną świeżość. Pamiętajmy zatem, że bielizna prana w Persilu, chroni nasze zdrowie.

Pranie Persilem jest bardzo łatwe.

Persil rozpuszczaj w zimnej. Na 3 wiadra wody i paczkę Persilu. Bielisz gotując przez 15 minut, poczem dobrze wypłucz w gorącej i następnie w zimnej wodzie.

Persil to Persil

Do zmiękczenia wody i zamoczenia bielizny używajcie „Henko”, „Henkel’a Sody do prania i bielenia.”

ng 0 249 50

BLEDNICE, niedokrwiłość nawet długotrwała, która odbiera choremu wszelką energię i radość życia — leczą nadzwyczaj skutecznie

ZIOŁA Dra BREYERA Nr. 6 rozpowszechnione w kraju i zagranicą, polecane przez niezliczone rzesze wyleczonych.

NERKI i PECHERZ moczowy schorzał z powodu przeziębienia, nadużycia mięsa, alkoholu, ostrych środków, zatrzymania moczu itp., leczą z nadzwyczajnym skutkiem

ZIOŁA Dra BREYERA Nr. 7 usuwając dreszcze, gorączkę, bóle krzyżów i in.

Zadać w oryginalnym opakowaniu w aptekach i — składowiach, lub w wytwórni „POLHERBA”, Kraków, Podgórze Skr. 43.

Zainteresowani otrzymają na żądanie darmo z wytwórni broszurkę „Jak odzyskać zdrowie”.

Zagraniczna firma (oddział w Warszawie) branży kolonialnej (herbata, kawa, kakao) odda

przedstawicielstwo

na Poznań i okolice poważnej firmie, posiadającej już przedstawicielstwa tejże branży Referencje pierwszorzędną, jak również gwarancję są konieczne. Oferty pod: „Ceylon” do Tow. Rekl. Międzyn. J. R. Rudolf Mosse, Warszawa, Marszałkowska 124

Tg 426

HOTEL EUROPEJSKI

z restauracją, salą koncertową i umeblowaniem, położony w Gnieźnie w centrum miasta przy ulicy Dąbrówki nr. 19 jest od 1 kwietnia 1933 r.

do WYDZIERŻAWIENIA.

Kwalifikowani hoteliści, posiadający odpowiednią gotówkę na złożenie kaucji i ewentualne przejęcie umeblowania, zechcą zgłoszenia swoje kierować pod adresem: **Bank Pożyczkowy Spółdzielczy** z odpowiedzialnością ograniczoną w Gnieźnie.

ng 6 238

SNIEGOWCE

DAMSKIE I DZIECIENNE

NAJNOWSZE FASONY
NAJWIĘKSZY WYBÓR
ŚWIATOWEJ FABRYKI GUMY

NOKIA

NOKIA

ng 6 231

NOKIA

W KAŻDEJ ILOŚCI
MOŻNA NABYĆ
W SKŁADZIE FABR.
DOM HANDLOWY

BERG & BERGSTRÖM

WARSZAWA
WIERZBOWA 8 tel. 225-08

ADRES TELEGRAFICZNY:
„NORFIN”

**Deszcze
jesienne**

przypominają właści-
cielowi domu obowiązek
naprawy dachu i rynien

Wszelkie prace dekarskie i blacharskie, także roboty wodociągowe, kanalizacyjne i t. p. wykonuje fachowo i rzetelnie po cenach najniższych.

Ig. Mandowski, blacharsko-dekarski
Poznań, Grobla 3. Telefon 34-69.
Pg 6 701-57-444

Zdumiewające horoskopy

dla **KAŻDEGO**

Przepowiemy Wam teraz Wasz
rzeczywisty horoskop życiowy!

Kto pragnie dowiedzieć się nie placąc za to nic, co mogą powiedzieć gwiazdy o jego losach, czy czeka go powodzenie, bogactwo i szczęście, o interesach, miłości, małżeństwie, przyjaźni i nieprzyjaźni, podróżach, chorobach, szczęśliwych i nieszczęśliwych okresach życia, czego należy unikać, jakie okazje wykorzystać oraz szeregu innych cennych informacji, może otrzymać horoskop życiowy według gwiazd i to zupełnie bezpłatnie.

BEZPŁATNIE otrzymacie natychmiast Wasz horoskop według gwiazd, sporządzony przez tego wielkiego astrologa, którego przepowiednie wprawdy w podziw najpoważniejszych ludzi obu półkul. Należy tylko przesłać nazwisko i adres własnoręcznie wyrażonym pismem, wskazując czy mężczyzna czy kobieta (zamekna, żonaty, pan na lub kawaler) lub podać tytuł Wasz z dokładną datą urodzenia. Pieniądzy nie trzeba. Kto chce, może załączyć zł 0.50 znaczkami pocztowymi (nie przesyłać monet) na pokrycie kosztów porta i biura. Nadzwyczajny szczegółowy horoskop wprawdy Was w zdumienie. Nie zwlekajcie zatem i piszcie natychmiast pod adresem **ROXROY STUDIOS**, Dept 3530 B, Emmastraat 42, Den Haag, Holandia. Porto na list do Holandji wynosi zł 0.60. Tg 424

N. B. Prof. Roxroy nie zna języka polskiego i dlatego odpowiadać może tylko po niemiecku (na życzenie po angielsku).

OTYLI ŻYJĄ KRÓCEJ...

Ich serca, obłożone wata tłuszczu, pracują z wysiłkiem, wyczerpują się i odmawiają posłuszeństwa. Otyłość spowodowana jest złą przemianą materii oraz zaburzeniem czynności gruczołów dokrewnych.

Tylko zioła Magistra Wolskiego „DEGROSA” zawierają jod organiczny w postaci rośliny morskiej Yahanga, który wprowadzony do organizmu pobudza gruczoły tarczowy do należytej pracy powodując szybkie spalanie nadmiernego tłuszczu. Są one skutecznym środkiem przeciwko otyłości i nie wymagają specjalnej diety.

Zioła ze znakiem ochr. „DEGROSA” cena pud. zł. 4.—
Do nabycia w aptekach, drogeriach (skład apt.) lub w wytwórni: Magister Wolski, Warszawa, Ziota 14. Objasniające broszury wysyłamy bezpłatnie. ng 5 898

Na wniosek firmy Georges Geiling & Cie Spółki Akcyjnej w Poznaniu, ul. Grunwaldzka 18, o udzielenie odroczenia wypłat, wyznacza się termin na 23 listopada 1932, godz. 11, pokój 29, tut. Sądu do rozpoznania sprawy. Wierzycieli wzywa się, by przybyli na powyższy termin celem udzielenia Sądowi wyjaśnień. Poznań, dnia 2 listopada 1932 r. Sąd Grodzki ng 6 111

Podłogowe deski

szpundowane i heblowane, listwy podłogowe, wyłogi, listwy profilowe, belki, kantówkę, szalówkę i taty oraz deski obrzynane i nieobryznane po cenach konkurencyjnych poleca

Leon Żurowski,
skład drzewa i obróbka.

POZNAN, Raczynskich 5/8.
przy pl. Bernardyńskim.
Telefon nr 10-87.

Pg 4 779 40 84

PIECE

kuchnie westfalskie, rury, kolana, płyty z kragami, kucharki naftowo-gazowe, żelazka elektryczne, gazowe i okowiciane, wagi i ciężarki tanio

A. KOSZEWSKI
Poznań, St. Rynek 61.
Pg 6 395-447

Poważna instytucja

ubezpieczeniowa poszukuje na Gnieźno i okoliczne powiaty dzielnych zastępców i akwizytorów na prowizję i pewne wynagrodzenie. Łaskawe zgłoszenia kierować do „PAR” pod 57,439

Pg 6 683-57,439

Polecam urzędnika gospodarczego

kaw., który jest u mnie trzy lata w posadzie na 3000 mrg. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. pod zg 16 603

Przedstawicielstwo

oddajemy na artykuł solidny, tani i praktyczny. Preżaoze utrzymujące fason spodni

„Tip-Top”

Patent nr. 3175. — Nowość! Cena dla konsumenta tylko zł 3,00 za parę, dlatego zbyt masowy zapewniony.

DEIMERT I JANČAK

Biurowo Techniczno-Handlowe
Poznań, pl. Wolności 3. Tel. 53-71
zg 16 603

PRZETARG PRZYMUSOWY

W poniedziałek, 7. 11. 32, o godz. 12, ul. Towarowa C. Hartwig, sprzedam publicznie najwięcej dajacemu:

materiały, resztki flaneli, flauszu i innych, 2 ubrania męskie, maszynę do pisania i zegarek męski.

ng 6143

Wl. Trzeciak, komornik sądowy obwodu 4, ul. Miłyńska 3.

PRZETARG OFERTOWY

Magistrat stol. miasta Poznania zamierza sprzedać z rozbiórka w drodze przetargu publicznego pawilon Organizacji Rolniczych znajdujący się na terenie P. W. K. Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem „Oferta na rozbiórka pawilonu Organizacji Rolniczych”, najpóźniej do godz. 12-tej, dnia 12. 11. 1932, w pokoju 18-tym naszego biura.

Wzory ofert z planem sytuacyjnym wydaje się za opłatą w pokoju 16-tym podpisanego Urzędu w godzinach od 8—13.

Bliższych informacji udziela się w pokoju 21-ym naszego biura. nw 6244

Miejski Urząd Budownictwa Nazlewnego

Poznań, ul. Nowa 10, III p.

(—) Ratajski (—) Inż. Pohman

Uchwała. W sprawie upadłościowej nad majątkiem firmy Zygmunt Wiza w Poznaniu, 27 Grudnia 5, na wniosek zawiadowcy masy zwołuje się zebranie wierzycieli na dzień 19 listopada 1932, godz. 10, w gmachu tutejszego Sądu, pokój 29, celem złożenia sprawozdania przez zawiadowcę masy z dotychczasowego zarządu masą, celem powzięcia uchwały zebrania wierzycieli co do spieniężenia zastawu towarowego udzielonego przez firmę Wiza i Matuszek na zabezpieczenie pretensji powstałej z tytułu kupna, sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego dłużnika, ustalenia wynagrodzenia dla członków wydziału wierzycieli oraz dodatkowego badania wierzycieli. Poznań, 28 października 1932. Sąd Grodzki ng 6110

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-lamowy milimetr 50 groszyZnak oferty (na przykład: n 2395, s 21205, d 1811
i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 11.

1 SPRZEDAŻE

Swetry — Pullovery
najtaniej

w Składzie Fabrycznym Władysław Trojanowski, Wielkie Garbary 36. — Męskie 2,40, zamknięte 3,75, welniane 7,50, Damskie 4,50, 6,50. — Rekawiczki welniane 0,95. Nappa flanela 3,90. Berety 0,90. Getry od 1,50. Ponczochoy. — Trykotaż. — Krawaty za bezcen. Pg 6 682-57,434

Dom

piętrowy, składem Pniewach — sprzedam, skład, urządzeniem — mieszkaniem wydzierżawie. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 462

Kolonjalkę - restaurację wyszynkiem, mieszkaniem Inowrocławiu sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 461

Pokój męski

debowy dobrze utrzymany sprzedam Różana 5, m. 8. zdg 44 459

Studebaker

nowoczesna limuzyna pięciosobowa sprzedam tani — przyjeżdżającym wplatę mały samochód. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 392

Futro

szerebne jak nowe sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 396

Pokoje

sympialne i stołowe polerowane, najnowsze modele polecą po cenach bezkonkurencyjnych Maciejewski Kolejowa 48, tel. 73-98. zdg 44 398

Kiosk

w Puszczykowie sprzedam. Złoty — do agentury Kurjera Poznańskiego. Puszczykowie. zdg 44 400

Sympialnia

debowy do sprzedania za 300 zł. Kolejowa 47, w podwórzu lewo. zdg 44 401

Płaszcz damski
dziewczęcy

polecą gotowe, wykonuje miarowo pierwszorzędnie najtaniej Józef Szuster, Stary Rynek 76 piętro. Przyjmuje asygnaty „Kredytu”. zdg 44 362

Szklanki szlifowane
Kieliszki szlifowane
Porcelanę — Alpakę najtaniej tylko wprost Wroniecka 24, podwórce. Hurt. Porcelany. zdg 44 453

Benenowski
Półwiejska 3
Obrączki zegarków najtaniej. Naprawa zegarków rok gwarancji. zdg 44 054/55

Meble

używane, garderoba, obuwie rozmaitego rodzaju, z powodu likwidacji, Skład komisowy, Staszica 14. zdg 44 020/21

Formy

do rur średnicy 40 i 60 cm tani sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 122/3

Magie

na zapęd elektryczny i ręczny do starca M. Jankowiak, Fabryka magi, Poznań-Starejka. zdg 44 012

Restauracja

przy przynajmniej ulicy Poznańska, z pełnym wyposażeniem, z powodu stosunków rodzinnych do sprzedania. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdg 44 262

Kapelusze
damskie

skórki na obsady
płaszczki jesienno-
zimowe, piękne
modele

po cenach najniższych
polecą P. Szczawińska
Ska, Wodna 1. —
Przyjmujemy asygnaty
„Kredytu”.
Pg 6 600/01-44,23/4

Rower

tanio sprzedam. Szewska 6, m. 6. zdg 44 201

Okazja! Morwy

3 i 4 letnie bardzo korzystnie sprzedam. Machowicz, Przemysłowa 37. zdg 44 983/4

Specjalny skład
cukierków

kawy, herbaty, czekolady, w rynku. bardzo dobrze zaprowadzony. sprzedam korzystnie. Mindler, Krotoszyński, Piastowska 12. zdg 44 297

Skład kolonialny

przy rynku, bardzo dobrze zaprowadzony, sprzedam korzystnie. Mindler, Krotoszyński, Piastowska 12. zdg 44 298

Salon Ludwika XVI
bogato złocony

witryna, lustrem ozdobiony. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3, telefon 24-42. Pg 6 696-44,77

Motocykl

zylet — 400 motocykl. Balcer, Dąbrowskiego 37. zdg 44 377

Sztuciec

srebrny, serwis obiadowy, dobra porcelana, 12 osób, kupię gotówką. Podać ostateczną cenę Kurjer Poznański zdg 44 300

Złoto - srebro - brylanty
bardzo tanio

kupisz i możesz oddać do sprzedaży komisowej tylko Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 692-44,69

Śniegowce - kalosze

damskie, męskie, dziecięce, wielki wybór, ceny najniższe. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 691-44,68

Pianina zagraniczne

dobry ton, płyta metalowa, okazujmie, Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 690-44,71

Najlepsze sympialnie
kupisz najtaniej

tylko w firmie Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 689-44,72

Futerko

damskie, modne karakul, korzystnie sprzedam. Stary Rynek nr. 40, II. rg 4 038

Fortepian

stołowy, cena 350. Wielkie Garbary 13, m. 12, od godz. 7. rg 4 037

Okucia

budowlane meblowe najtaniej Stanisław Wewiór — Poznań, św. Marcin 34. Specjalny skład okuć, telefon 34-31. dg 542/3

Dom

półtoręj morgi ogrodu owocowego, Poznaniu za 15 000 sprzedam. Dudek, Wielkie Garbary 34. rg 4 032

Skład

rzeźnicki, kompletnie urządzony z warsztatami centrum sprzedam. Wroniecka 3, skład. rg 4 031

Wóz

handlarski, lekki, wózki 4-kołowe. Żurawia 12, m. 9. zdg 44 435

Samochód

limuzyna „Essex”, jak nowa 3 900. — Oferty Kurjer Poznański zdg 44 412

Sympialka

jasna, 9 części, okazujmie tani. Adres Kurjer Pozn. zdg 44 184

Orzechy włoskie

złoty 10, łuszczone 25 miód kuracynowy jasny 14,50 pięćokilowe opakowanie franko zaliczka. Bracia Bałtuch Zaleszczyki. zdg 44 239

Afrykańskie wyroby
ludowe

oryginalne ładne okazy maty, kos słoniowe, tylko dla znawców, lubowników. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3, tel. 2442. Pg 6 694-44,70

Najlepszym i najtańszym
aparatem ogrzew-
niczym

jest szamotowo-kafłowy piec firmy M. Perkiwicz Ludwikowo p. Mosina. Fabryka ceramiczna, ta dostarcza takowe w doskonałej jakości marki „Standard” po cenach najniższych. Pg 6 693-44,79

Piękne jadalnie dębowe
za darmo!

nie oddaje, lecz bardzo tani, najnowsze modele, praca solidna. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 638-44,73

Okazyjnie
gabinety męskie

najlepsze wykonanie, modele nowoczesne, pisemna gwarancja. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 687-44,74

Wyparowywacze wodne
z glinki

specjalnej konstrukcji dla ulepszenia powietrza przy ogrzewaniu centralnych wyrobów i dostarcza: Fabryka Ceramiczna firmy: M. Perkiwicz w Ludwikowie p. Mosina. Pg 6 695-44,78

Skład

przy Gwarnej dobrze zaprowadzony wraz zapasami towarów, z powodu stosunków rodzinnych — spiesznie sprzedam. Warunki korzystne. Oferty Kurjer Poznański rg 4 044

Dom

kolonialna, maglem, ogród warzywno-owocowy sprzedam spiesznie. Cena 16 000 zł. Poznań-Starejka. Bystra 42, Polkowice. zdg 44 351

Urządzenie

składowe, tani. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 248

Czapki, getry, szale,
skarpetki

Olszewski. Półwiejska 11. zdg 44 223

Majątek

450 morgi ziemi buraczanej, drenowanej, pięknie zabudowanymi, bogate inwentarze żywe martwe, pełne zbiory żywności, wydzierżawia do objęcia 20 000 zł. tani 125 funtów. Wiadomość: Pałuch, Poznań, Kantaka 89. zdg 44 076

Nowy

budynek. Nowe Krośno pod Mosiną na sprzedaż. Piotr Leśniak. ng 6 262

Wyżły

dobrej tresury sprzedam. Przyjmuje w tresurę. Bańka, Jeśnik — Obrzycko, pow. Szamotuły. zdg 44 378

Futro

silowe, ładne, damskie, bardzo dobrym stanie, korzystnie. Adres wskazuje telefon 76-20 tylko 9-11, po południu 3-5. zdg 44 350

Radjo

czterolampkowe mahoniowe — komplet — tani. Oferty Kurjer Poznański zdg 4 352

Plac

przy Sienkiewicza sprzedam. — Słowackiego 34, I. lewo. zdg 44 431

Parceli

kilka w najładniejszej części Poznania, korzystnie sprzedam właścicieli. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 425

Radjoamator

transformatory na super, kondensatory zagraniczne, lampa A 415 sprzedam Fałk Przecznicza 6, II. zdg 44 347

Samochód

Ford limuzyna 1930, luksusowy oryginalny, stan dobry sprzedam, zamieniam na ciężarówkę. Oferty Kurjer Pozn. rg 4010

Gospodarstwo

268 morgi ziemi buraczanej, drenowanej, pięknie zabudowanymi dom 7 pokoi, elektryczne oświetlenie, wodociąg, bogate inwentarze, żywe, martwe, cena 100 000, wpłaty 60 000 zł. reszta amortyzacja sprzedam, wiadomość: Pałuch, Poznań, Kantaka 89. zdg 44 077

Głośnik

oraz głośnica nowoczesna za bezcen. Łakowa 14, m. 22. zdg 44 140

Kolonjalkę

2 pokoje kuchnia, towarem magiel, dzierżawa 135 zł za gotówkę sprzedam. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdg 44 137

Skład

spożywczy, mały pokójek zaraz sprzedam. Adres Kurjer Poznański zdg 44 129

Motocykl

z przyczepką Triumph — Motocochę sprzedam okazujmie tani — Koszyczki Ogródowa 15. zdg 44 118

Karete

czterosobowa, piękna sprzedam. Klimek Szkolna 9. zdg 44 111

Gospodarstwo

55 morgi prywatne blisko Poznania od Niemca sprzedam, cena 16 000 zł. Wiadomość: Pałuch, Poznań, Kantaka 89. zdg 44 076

Wille

Poznaniu 6 pokojowa komfortowa centralnym ogrzewaniem, pięknym ogrodem przy tramwaju sprzedam, cena 45 000 zł. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 074

Skład

z towarem sprzedam tani z powodu choroby. Adres Kurjer Poznański zdg 44 017

Starożytnie meble

obrazy, zegary, rzymskie i perskie dywaniki na sprzedaż Skarbowa 4, m. 8. zdg 44 176

Ziemi

ok. 6 morgi w Poznaniu, przy torze kolejowym sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 179

Brama

żelazna na 300x270 tani. Garaże Drużbackiej 2. zdg 44 190

Łóżecko

dziecięce, serwis obiadowy, prima porcelana lampy brzoza tani Wyspiańskiego 15, skład sprzętów zdg 44 191

Maszynę

siłową Singer (tani) popołudniu, Degorski Dąbrowskiego 88. zdg 44 195

Dom z piekarnią

ogrodem w mieście 2 interesy — przy przynajmniej ulicy posiadłość położona z trzech ulic bez długu hipotecznego w pow. Nowo Tomyskim jest od zaraz na sprzedaż. Agenci wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 141

Pianino

zagraniczne sprzedam okazujmie, godzinny 8-10 i 2-4, tel. 77-16. Berwińskiego 1, m. 5. zdg 44 273

Skład rzeźnicki

z całkowitem urządzieniem tani do nabycia. Ul. Wielka 13. zdg 44 272

Jadalnia

tani na sprzedaż. Rynek Śródecki 15, Kłockiewicz. zdg 44 259

Serwis

empiryczny sprzedam. Skarbowa 4, m. 15. zdg 44 258

Futro

sealowe nowe 250. Półwiejska 37, m. 4. zdg 44 047

Jadalnię

półpolerowane 800 sympialnie polerowane 1 250, smiennem wykonaniu Julian Weclawski ul. św. Rocha 8. Objeżdżać można również niedziela. zdg 44 050

Skład

papierni sprzedam tani 1 200. — Oferty Kurjer Poznański zdg 44 063

Sympialnię

pierwszorzędnie wykonana okazujmie sprzedam. Stolarnia Górna Wilda 93, podwórce. zdg 44 052

Gabinet męski

pierwszorzędny tani sprzedam. Piotra Wawrzyniaka 12, mieszkanie 15. zdg 44 145

Szczęście

przynosią słubne obrączki z firmy Chwiłkowskiów św. Marcin 40, ceny w oknie. zdg 44 149

Warsztat

mechaniczny. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdg 44 150

Jadalnię

kompletna, komfortowa, ciężko rzeźbiona zaraz sprzedam od godziny 10-12. Pocztowa 2, m. 5. zdg 44 154

Piec

kafłowy przenośny jak nowy — Strzelecka 3 a m. 6. zdg 44 161

Kołnierz

Oposon oficerski nowy sprzedam. Wielkie Garbary 48, m. 21. zdg 44 162

Skrzypce

mistrzowskie, oryginalne 1790 okazujmie. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 163

Parceli

ulica Grodzka Marcelińska, Bukowska, Dąbrowskiego tani „Osadopol”. Rzeczypospolitej 9. zdg 44 166

Kiosk

centrum Bydgoszczy, obrót 4 000 sprzedam za 3 500. Bydgoszcz, Gdańska 37. zdg 6 255

Aptekę

w Poznaniu sprzedam. Potrzeba 30 tysięcy. Złogozienia Agencja Kurjera Pozn. Gnieźno 218. ng 6 254

Anoda

Philipsa prąd stały bardzo tani oddam. Zywert, Kantaka 7. zdg 44 252

Kuchnia

pełna (Feldschmid) tani Kraszewskiego 8, „Torero”. zdg 44 250

Skład porcelany

i sprzętów kuchennych z przyjeżdżającym pokojem i duża składnica 15 000. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 219

Piecyk

elektryczny, jak nowy, Poznański 27, m. 5. zdg 44 217

Foka

najśliczniejszy okaz — ciemno brzoza, na kołnierze, okazujmie sprzedam Jankowski Kreta 23. zdg 44 208

Samochód

ciężarowy 1½ tonny okazujmie sprzedam. Jurkowski, Dąbrowskiego 79. zdg 44 309

Meble W. Paetz

Wrocławska 15 Poznań telefon 19-04. Przyjmuje zamówienia na Upominki inkrustowane na gwiazdki. zdg 42 749

Tanio

ulster brazyjowy, ubranie męskie. 2 pary obuwia i 2 kapelusze. — Podgórska 2 a, m. 5. zdg 44 313

Gabinet męski

klubami skózanymi bardzo ładny komplet, jak nowy, solidne wykonanie, okazujmie. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 679-44,75

Piec

szamotowe mało używane, sprzedam Kościelna 42 — 2. Pg 6 700-57,445

Salonik Biedermeyera

brzoza, niepokryty, okazujmie. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pg 6 697-44,76

Garnitur klubowy

biurko amerykańskie przedmioty dobrze utrzymane sprzedam okazujmie Nowy Dom Komisowy. Woźna 16. rg 4 043

Kompletna sympialnia,
kuchnia

jak nowe okazujmie odda Nowy Dom Komisowy, Woźna 16. rg 4 041

Kapelusze, koszule,
krawaty, rękawiczki

Olszewski Półwiejska 11. zdg 44 230

Na prowincji

tanio sprzedam skład kawy, herbaty i cukrów. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 472

Wózek

dziecięcy sprzedam. Aleje Marcinkowskiego 2 m 8. zdg 44 469

Losy

I. klasy najszczęśliwsza, polecą kolektura Kędziory Poznań, Siaroca 5/6, narożnik Nowej.

Restauracje
grobierańca koncesja zapewniona
Odrobnie mieszkanie 5500 (dowodo-
wo) tanio sprzedam. Agenci po-
szuki. Adres Kurjer Pozn. zdg 43 877

Pianino
tanie na sprzedaż. Jeżycka 30.
mieszkanie 2 dom ogrodowy.
zdg 43 889

Samochód
603 otwarty tanio na sprzedaż.
Balcerek Drużbacki 7, telefon
62 40. zdg 43 847

Umywalkę
z marmurem sprzedam. Białas,
Kozia 19 i p. zdg 43 850

Pianinał
w pięknym tonie ta „Betting”.
Przedstawicielstwo: Plac Wolno-
ści 2. zdg 1 610

Miód
poszczególne podokle pierwsze ja-
kości 5 kg 9.— 10 kg 17.— wraz z
przesyłką pocztową wysyła St.
Bawkowicz Zborów. ng 6 236

Kolonjalkę
dobrze zaprowadzona sprzedam.
Adres wskazuje Kurjer Poznański
zdg 43 893

Interes
kolonialny sprzedam zaraz. Adres
Kurjer Poznański zdg 43 905

Pianino
Wielkie Garbary 53. m. 39.
zdg 43 906

Kiosk
wznowy w walidzie. Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 43 607

Stary
dobrze zaprowadzony skład ko-
lonialny z wyszynkiem z powodu
choroby od 1. 53 do wydzierżaw-
nia w małym mieście krajowym.
Dobre położenie. Objęcie
8000.— Informacje św. Marcin
66/67. mieszkanie 5. zdg 43 880

Parcela
z morgowa pod budowę w Pro-
mie na sprzedaż. Oferty Kurjer
Poznański zdg 43 402

Samochód
limuzynka mała sportowa ekono-
miczna sprzedam firma „Polmo-
tor” Aleje Marcinowskie 27.
zdg 43 479

Fortepian Blüthnera
skrzydło czarne koncertowe pra-
wie nowe 2500 zł okazynie na
sprzedaż. Władysław Świątkow-
ski Lidsbark plac Hallera 25.
zdg 43 814

Autobus
Chevrolet 4 cylindrowy z linja.
motowy do jazdy. sprzedam gotów-
ką 1500 zł Franciszek Kłaczyn-
ski Pniewy. zdg 43 701

Resztówka
pod Poznaniem 135 morgów borcz-
nej ziemi dopłata 20 tysięcy.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 824

Wille
kolonialna wietnamska ogród wolne
mieszkanie sprzedam gospodarz 50
tysięcy. Oferty Kurjer Poznański
zdg 43 825

Gdynia
parcele budowlana centrum sprze-
dam tanio Oferty Kurjer Po-
znański zdg 43 933

Łódzko
Wrocławskiego 85 pawilon 60.
mieszkanie 56. zdg 43 835

Łódzko - kołyskę
wahadłow metalowa sprzedam
tanie. Wąły Jamielonczyka 7.
zdg 43 837

Pończochy Bemberga
prawdziwym szewkiem 135: 225:
złoty Bemberg 250: 300: szafka
225: 250: 325: Macco od 050:
Fildesce od 135: Welsa jedwa-
biem od 165: Jedwab do prania
000: 125: skarpetki męskie 005:
jełwiane 075: Fildesce 110:
wełniane od 125: Fildesce 110:
skórkowe 245: kozłowe wyszy-
ciem 345: miankietka 375: kre-
mowe od 125: Bieliza — Para-
sole — największy wybór pań-
skiej Warszawy składzie fa-
brycznym Jadwiga Podbielska
Wielkie Garbary 40 naprzeciw
Wodnej. zdg 44 116

LOS
LOTERYJ PAŃSTWOWEJ
NACZESZCZYNIE
WŁADYSŁAW BILBERT
POZNAŃ SW. MARCIN 19
TELEFON 30413
zdg 44 253

Zł 1,70
krajowa. Gwarantowana żarów-
ka „Kometa” Babińskiego 7 przy
placu Saniejszyskim. Zamiana
przepraczonych żarówek na nowe
za dopłatą. zdg 43 881

Korzystnie
dobre przenośny łódź umywal-
nie. Leśniak Rajcazaka 20.
zdg 43 885

Doberman
bardzo ostry. dobry stróż na
sprzedaż Oferty Kurjer Poznański
zdg 43 937

Skład
z urządzeniem fabryki muchoła-
pek i anod z powodu stosunków
politycznych korzystnie na sprze-
dż. Kalisz skrzynka pocztowa
253 zdg 43 994

Urządzenie
zaprowadzonej fabryki muchoła-
pek i anod z powodu stosunków
politycznych korzystnie na sprze-
dż. Kalisz skrzynka pocztowa
253 zdg 43 994

Okazja!
Salon Ludwik XV
za bardzo korzystną cenę sprze-
daj. Antykwariat, Wozna na-
wóz Mostowej. zdg 41 007

Śniadalię
ruchliwa korzystnie sprzedam —
Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 971

Wioślarski
aparatus trenujący sprzedam —
Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 977

Skład
kolonialny z masłem i dużym po-
jemnikiem sprzedam. Szewska 14.
mieszkanie 21. zdg 43 979

Rzeźnictwo
mieszkaniami centrum pełnym bie-
gu korzystnie sprzedam. Strzał-
kowskiej Ostrówiec 10. zdg 43 155

Piękne meble antyczne
obrazy artysty porcelany etc.
poleca Antykwariat Wozna na
Mostowej. zdg 41 006

Sypialnię i kuchnię
używana w dobrym stanie ko-
rzystnie sprzedam. — Objeźdź
można — Marszałka Focha 96
m. 11. zdg 44 042

Kolonjalkę
z mieszkaniem sprzedam. Wska-
że Kurjer Poznański zdg 44 037

Klubowy
zarnitur elegancji dobre wyko-
nanie. tanio. Łazienka 1. roma-
Ozesław Lewicki. zdg 44 035

Parcela - Rataje
ul. Wioślarska na korzystnych
warunkach do oddania. Oferty
Kurjer Poznański zdg 44 027

Świetlna
reklama 90x65 okazynie sprze-
dam. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 070

Majątek
2400 morgów ziemi buraczanej, dre-
powanej, zabudowania 1 klasy.
bogate inwentarze żywe martwe
dobra komunikacja na linii kole-
jowej Poznań-Ostrów. szosa w
miejscu sprzedam lub zamienie
na kamienie Warszawie Łodzi.
Katowicach. Gdańsku z dopłatą
gotówką do majatku. Oferty
Kurjer Pozn. zdg 44 078

5 KUPNA

Kupię
aparatus do elektryzowania. Oferty
Kurjer Poznański zdg 43 559

Kupię
kamienie solidnej budowy o no-
woczesnym wyposażeniu rentow-
na położona w dobrym punkcie.
Oferty z podaniem roku budowy.
kubatury powierzchni placu oraz
ceny do Kurjera Poznańskiego
zdg 43 020

Tanio
kupię egzotycznie 1 łódź. Oferty
Kurjer Poznański zdg 44 004

Ogród
pod Poznaniem kupię. Oferty
Kurjer Pozn. zdg 43 908

Kupię
tokarkę w dobrym stanie 1 1/2 me-
tra wiertarkę siłkową 20 25
m/m wiertnika. kuznie polowa.
kawałki średnie. Oferty Kurjer
Poznański zdg 43 993

Fuzje i maszyny
do piekania. mało używane. Oferty
system cena Kurjer Poznański
zdg 43 841

Wannę
emaliowaną w dobrym stanie
kupię. Oferty do Kurjera Pozn.
zdg 43 897

Listy rentowe
przedwojenne niemieckie pruskich
provincji. obligacje miast. akcje
zapadłe Stabrowskich Bonie.
Mszczonów oraz listy zastawne
poszukuje Karol Głowacki, Poz-
nań, Poplińskich 7. zdg 43 901

Samochód
limuzyna. najechniej Fiat 520.
5 osobowy w bardzo dobrym sta-
nie mało używany kupię za go-
tówkę. Spieszne oferty do Ku-
rjera Poznańskiego zdg 43 903

Kupię
lustro fotele odpowiadające fry-
zjerowi. Oferty Kurjer Poznański
zdg 43 996

Pianino
niedrogo kupię zaraz ręk pry-
watnych. Oferty cena Kurjer
Poznański zdg 44 104

Wiertarkę
ręczną i lampę benzynową dużą
do łapania rur kupię. Zgłosze-
nia do Kurjera Poznańskiego
zdg 44 018

Dywan
duży perdy lub krajowy kupię.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 41 177

Blurko
do 25.— Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 44 194

Kupię
dom parcele w Zabikowie. Oferty
do Kurjera Poznańskiego
zdg 44 143

Manekin
damok 48 kupię. — Oferty cena
Kurjer Poznański zdg 44 371

Kupię
bilard przyborami. sprzedam
marmurowa płytę 2 1/2 mtr. Oferty
Kurjer Poznański zdg 44 260

Wille
najmniej 6 pokoi w Poznaniu lub
Puszczykowie kupię przy wpła-
cie złotych 10 000. Oferty Kurjer
Poznański zdg 44 254

Piec kafłowy
przenośny kupię. L. Siedziński.
Wroniecka 16. Telefon 12-42.
zdg 44 312

Kupię
mniejszego konia hełke stałe
celem dzierżawy. Okolice Gór-
czy. Oferty Kurjer Poznański
zdg 44 126

Meble używane
kupuje sa gotówkę Nowy Dom
Komisowy. Wozna 16. rg 4 042

Wózek
dziecięcy kupię Oferty Kurjer
Poznański zdg 44 088

Plec
kafłowy przenośny do składu ku-
pie. Kurdelski Półwiejska 39.
zdg 44 190

Kupię
gospodarstwo 80-100 morg. —
Zgłoszenia dokładnym opisem ce-
na Kurjer Poznański zdg 44 387/8

Kasę
National z kontrola. mała kupię.
Oferty Kurjer Poznański rg 4 025

Linoleum
w dobrym stanie kupię kilka me-
trów. Poplińskich 6. m. 3.
zdg 44 446

Wannę
emaliowaną i piec na węgle ku-
pie. Poplińskich 6. m. 3.
zdg 44 445

Kupię
psa ratlerka miodęgo. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 44 415

Pilę tarczową
Futro do wiertarki
okazyjnie kupię. Oferty cena
Kurjer Poznański zdg 44 424

Plac
dla węgla. materiałów budowl-
nych w Poznaniu bez konkuren-
cji dzierżawa lub kupno. Of-
erty Kurjer Pozn. zdg 44 420

Rollki do pianoli
kupię. L. Siedziński. Wroniecka
16. telefon 12-42. zdg 45 588

Psa
foksteriera, gładkowłosego. cz-
stej rasy 1 do 2 lat ładnie zna-
oznacza kupię. Oferty możliwie
z fotografiami. Warszawa. Sołec
48 a. M. Tuleja. ng 6 265

Puszczykówek
kupię wille 7-pokojową z przy-
należnościami za gotówkę. —
Oferty Kurjer Pozn. zdg 1 635

Chodnik
kokosowy 15-20 metr. kupię. —
Oferty cena Kurjer Pozn. zdg 4045

Kupię
skład kolonialny delikatesów —
Poznań, mieszkaniem Pośred-
nicy wykluczeni. Spieszne zgło-
szenia Gwłakowa. Gniezno.
Hotel Dworcowy. zdg 44 465

Rower
trzykółkowy ze skrzynią do towa-
rów używany w dobrym stanie
kupimy. Oferty Kooperacja Spo-
żywcza Górna Włda 76. telefon
7136. zdg 44 450

6 KAMIENICE

Folwark
pięćsetmorgowy uprządkowany
korzystnie sprzedam lub zamienie
kamienie. Sikorska Chelmo-
ńskiego 10. zdg 43 594

Willa
komfort. 8 pokoi Poznań (Debiec-
wo) 33 tys. sprzedam. Zgłosze-
nia Kurjer Poznański zdg 43 458

Stary Rynek
dom handlowy ze składem przy
wplacie 50 000 sprzedam właśc-
ciel. Przynos: 15 000. Poznań
skrzynka pocztowa 54. zdg 43 129

Domek
nowy Zabikowie ogród 8 loka-
torów 14 000 dochód roczny 1 100
sprzedam. Kurjer Poznański
zdg 43 959

Okazja
Sprzedam tanio kamienicę w
Gnieźnie przy przystanku ulicy kom-
pleks z trzech domów. duży ogród.
nadający się również na klinię.
Mieszkanie wolne 7 pokojowe —
Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 761

Okazja
Willa nowo budowana wartości
40 tysięcy na sprzedaż potrzebna
28 000. Oferty Kurjer Poznański
zdg 43 985

Administrację
domu przyjmie rutynowany dłu-
goletni administrator i sam wła-
ściciel. Wierzbicice 1. m. 6. tel.
73-76. zdg 43 988

Willę
jednomieszkaniową przy przystan-
ku kupię. — poszukuję również
mieszkania trzykondygnacyjnego dzier-
żawa kilka lat zgóry Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 44 112

Kamienica
nowa. Łazara. cena 75 000 oraz
kilka innych obiektów sprzedam
Centrał Handlowa. Poznań sw.
Marcin 14. zdg 44 268

Zamienie
młyn wodno turbinowy parowy
85 morgów ziemi pod Poznaniem na
dom. Wiadomość: ulica Wrocław-
ska 14 mieszkanie 7. zdg 44 151

Sprzedam
lub zamienie dom piętrowy w Ino-
wrocławiu dochód 2 400 rocznie
na skład kolonialny dom lub
parcele w Poznaniu. Zgłoszenia
do Kurjera Poznańskiego
zdg 44 155

Kamienica
Poznań nowoczesna czynszo-
wa na przynajmniej ulicy na
sprzedaż. Cena 130 000. Wpłaty
70 000. Piotrowski. Szamarsze-
wskiego 1. zdg 41 322

Kamienice
4 piętr. nowa budowa Łazara —
sprzedam. Cena 55 000. dochód
11 000. Maciejewski. Dąbrow-
skiego 86. tel. 62 66. zdg 44 373

Wybór
kamienio. willi poleca pośredni-
stwo „Krakus” Poznań. Poczo-
wa 30. zdg 44 355

Kamienica
Łazara. czynsz 3 200 obszerne
podwórce. ogród cena 25 000. —
wpłaty 15 000 zł sprzedaż „Paw-
lon”. Marszałka Focha 15.
zdg 44 346

7 PIENIĄDZ

Zbiór monet
medali sprzedam. Matejki 56 m.
6. zdg 43 638

2 000
poszukuje na 1 hipotekę willi na
Łazara 12% rocznie Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 43 920

Z gotówką 15 000 zł
przystanie jako wspólnik lub
przyjme kierownictwo względnie
przedstawicielstwo. Szczegółowe
oferty upraszam do Kurjera Po-
znańskiego zdg 43 886

20 000
poszukuje na dom w Poznaniu
wartości przeszło pół miliona zło-
tych 1 hipotekę. Zgłoszenia z po-
daniem warunków Kurjer Po-
znański zdg 43 848

Złoto
marki niemieckie funty angi-
elskie korzystnie na sprzedaż Of-
erty z ceną Kurjer Poznański
zdg 43 766

Mam 10 — 15 tysięcy zł
proszę o propozycje do Kurjera
Poznańskiego zdg 43 865

18 000
uokupuje hipotekę Oferty Kurjer
Poznański zdg 44 000

Kupiec
3 000 gotówki oczekuje propo-
zycji. Zgłoszenia Kurjer Pozn.
zdg 44 277

15—20 tys.
na 1 hipotekę nowego domu w
Poznaniu poszukuje. Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 44 207

Pierwsza
hipoteka jest najpewniejszą loka-
tą kapitału Bank Właścicieli
Nieruchomości Poznań Piekary
1 ma największy wybór w hipo-
tekach — lokuje kapitały począ-
wszy od 1 000 zł po 12 od sta w
stosunku rocznym bez kosztów
dla kapitalisty. ng 6010

Kto
pożyczy 300 złotych na 5 procent
miesięcznie. Oferty Kurjer Po-
znański zdg 44 331

18 000 zł
darm na 1 hipotekę lub dobrą 11.
tylko majątku ziemskiego Waru-
nek domek z ogrodem do zamiesz-
kania i 10% lub też kupię 1 hipo-
tekę za zastępstwem. Dokładne
dane pisemnie pod zdg 44 290 do
Kurjera Poznańskiego.

Wypożyczyć
10 000 złotych lub 20 000 zł na
1 hipotekę w Poznaniu Oferty
Kurjer Poznański zdg 1 634

Wspólnika „1500”
wyjątkowa koncesja. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 44 456

8 DO WYNAJĘCIA

6 pokojowe
blisko Parku Wilsona 1. piętro.
słoneczne dobre. centralne ogrze-
wanie komfort odnowione zaraz
od gospodarza. Oferty Kurjer
Poznański zdg 42 786

Dwupokojowe
mieszkanie
kuchnia. wszelkie wygody. czynsz
niewygodowany samodzielnym lub
bezzadzielnym wynajmie gospo-
darz. Aleja Szekalska 7. zdg 59 601

Dwupokojowe
duże słoneczne kuchnia komo-
rka. czynsz 50 kosztów renowacji.
Grunwaldzka 31 i m. 2. zdg 43 204

2
pokój do wynajęcia Dzierżawa
zgóry. Ul. Podchorążych 5 (Gór-
czy. zdg 43 487

3
pokój kuchnia od gospodarza.
miesięczna dzierżawa Oczerniej-
ska 8 (Osiedle). zdg 43 535

Pokój
kuchnia alkoerz bawia przy
stacji Luboń do wynajęcia od 16
listopada. J. Michalski Luboń
ul. Gen. Konarskiego nr. 1. zdg 43 650

Mieszkanie
4 pokojowe frontowe komfort —
wysoki parter bardzo ruchliwa
miejscie Bekier. Długa 14 7-8
wiczor. zdg 42 218

Mieszkanie
pokój kuchnia przyłącza ubikacja
handlowa. osiedle. Wiadomość
Kurjer Poznański zdg 44 006

Śliczne
3 pokojowe z przynależnościami
frontowe 1. pr. elektr. 2 850. w
tem roczny czynsz. swrot remon-
tu. dalsza dzierżawa 80 zł okoli-
ca Rynek Wileński Oferty Ku-
rjer Pozn. zdg 43 931

Pokój
i kuchnia Zabikowo 2 minuty —
dworzec kolejowy wprost od go-
spodarza. Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdg 43 950

Pokój
kuchnia 30 zł Zabikowie blisko
dworca. Kurjer Poznański zdg 43 958

200
mieszkań wolnych do oddania. —
Pośrednicze bezpłatnie. „Centra-
la”. Wierzbicice 27. parter. zdg 44 340

Mieszkanie
do wynajęcia zaraz 7 pokoi 11.
piętro Zgłoszenia Kurjer Poznań-
ski zdg 43 849

3
pokój do wynajęcia. Gospodarz.
Półwiejska 18. zdg 43 850

Mieszkanie
2 pokój kuchnia. Grodziska 67.
mieszkanie 2. zdg 43 851

Dwupokojowe
komfortowe zaraz. kościół gór-
czyński. Zgoda 14 dozr. zdg 43 852

Centrum
4 pokojowe komfortowe. światło
odnowione częściowo solidnie u-
meblowane czynsz 125 zł za szo-
da gospodarza. Adres wskazuje
Kurjer Poznański zdg 43 902

2 pokój kuchnia
przedpokój pokój służący zaraz
do wydzierżawienia willa dwor-
zec Luboń wodociąg elektrycz-
ność czynsz 80 miesięcznie Of-
erty Kurjer Poznański zdg 43 541

Sześciopokojowe
duże słoneczne położone słoneczne
vis Parku Solaż zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdg 43 827

Pięciopokojowe
komfortowe. okolica Opery. —
Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 43 969

Pokój
i kuchnia do wynajęcia. Górczyn.
Boza 33 a. zdg 43 426

Pokój
kuchnia wynajme czynsz zgóry.
Debiec. Świerczewka 22 m.

11 POKOJE UMEBL.

1 lub 2 panów

przejmnie na pokój umeblowany
błoko dworca i pocztę. Ulica
Gasińskich 10 II p. m. 8
zdg 43 396

Pokój

z fortepianem. Patrona Jackow-
skiego 40 m. 3 zdg 53 540

Frontowy

2 inteligentnym panom. Długa 3.
m. 4. zdg 43 602

Pokój

Długa 8 m. 11 zdg 43 450

Pokój

2-3 panienkom utrzymaniem lub
bez. Niegolewskich 16. m. 8.
zdg 43 913

Słoneczny

dwuosobowy utrzymaniem. Plac
Sapieżyński 5. m. 7. zdg 43 922

Pani

utrzymaniem bez. Wierzbicice
2. II. p. m. 6. zdg 43 929

Pokój

Kwiatowa 1. m. 6. zdg 43 932

Słowiackiego

33. miesz. 9. zdg 43 937

Dwuosobowy

utrzymaniem bez. dobra opieka.
Młynska 3 9. zdg 6 675-57,433

Pokój

2 panom tani. Wielkie Garbary
21. m. 16 zdg 43 895

Centrum

pokój 2 panienkom zaraz. Kan-
taka 5. mieszkanie 12. zdg 43 900

Czysty

frontowy. Działyskich 2. mie-
szkanie 5 zdg 43 789

Słoneczny

jedno dwuosobowy. Marcin 59 4.
zdg 43 786

Frontowy

dobrze umeblowany (biurko). elek-
tryczność od 15. Niegolewskich 2
I. lewo. zdg 43 818

Elegancki

„Kalfornia“ Marsz. Pocha 48.
zdg 43 821

Biuro

1 pokój. Stary Rynek 45. mieszka-
nie 3. zdg 43 823

Pokój

częściowo umeblowany z używa-
niem kuchni. Patrona Jackow-
skiego 29. miesz. 7. zdg 43 828

Pokój

Wierzbicice 40. m. 9. zdg 43 886

Pokój

osobne wejście (panienek). San-
migala Półwiejska 37. zdg 43 947

Grunwaldzka

3. I. utrzymaniem lub bez.
zdg 43 965

Pokój

dwuosobowy. pierwszorządne u-
trzymanie. tanio. Zabłocka Mar-
cinowska 1. zdg 43 939

Tani

pokój. Poznańska 26. m. 11.
zdg 43 951

Przyjmę

ucnia szkolnego na pokój utrzy-
mianiem. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 43 982

Spokojny

27 Grudnia 19. Strzelecka.
zdg 44 093

Pana

wspólny pokój. Mostowa 4. I. le-
wo. zdg 44 090

Pokój

lepiej panu. Góra Przemysła-
wa 4. m. 21. zdg 44 038

Pokój

dobrze umeblowany. elektrycz-
ność. centralne ogrzewanie. nie-
kropujący. blisko Zamku. wysoki
parter. Walę Zygmuntowa Au-
gusta 10. m. 17. zdg 44 033

Wspólny

dobrem utrzymaniem. Fr. Rataj-
czaka 15. m. 3. zdg 44 033

Pani

wspólny pościel. Józefa 6. m. 12
zdg 44 082

Ładny

słoneczny. Graniczna 5. mieszka-
nie 9. zdg 44 153

Jasna

67. mieszkanie 2. zdg 44 132

Dąbrowskiego

36 m. 17. pokój czysty.
zdg 44 122

Śródmieście

frontowy II. elektryczność. ka-
mienica. ogrzewanie. Szkolna 9 — 5
zdg 44 110

3

panie z pościelą. Wrocławska 30
m. 15. zdg 44 014

Pokój

od 15. 11. wynajme. Ogrodowa
12. m. 15. strona lewa zdg 44 168

Pokój

tanio utrzymaniem lub bez dla
2 osób. Kraszewskiego 8. m. 20.
zdg 44 178

Frontowy

klatka panu. Wroniecka 16 II z
lewo. zdg 44 192

Duży

1 słońce słoneczny. Matejki 59. m. 5
zdg 41 197

Umeblowany

pokój jednospółkowy solidnym ma-
raz wynajme. Ratajczaka 33 — 14.
zdg 44 142

Pokój

wspólny studentowi. urzędni-
wi. Kanałowa 7 II. prawo.
zdg 44 266

Pokój

małżeństwu. także przyjacielom.
Małkowskiego 11. m. 9. zdg 44 370

Frontowy

ładny. Siemka 26. mieszkanie 10.
zdg 44 064

Utrzymaniem

Działyskich 3 m. 5. zdg 44 04

Centrum

ładny. wygodny obiady. Adres
Kurjer Poznański zdg 44 046

Pokój

do wynajęcia. Żydowska 50. mie-
szkanie 10. zdg 44 044

Frontowy

(używał. kuchni). Spokojna 27 II.
m. 4. zdg 44 152

Grunwaldzka

5. m. 7 zdg 44 284

Panom

dwadzieścia — obiady. Wroc-
ławska 13. m. 11. zdg 44 275

2

frontowy. elektryczność. łazienka.
z kuchnią. inteligentnemu
małżeństwu. Jachowski 31.
m. 3. zdg 44 216

Słoneczny

panom. Różana 16. m. 23.
zdg 44 213

„Informator“

połącza pokoje. Aleje Marcinkow-
skiego 5. zdg 44 205

Góra

Przemysła 4 I. od 15 panu.
swobodny. wygodny. telefon.
zdg 44 319

Jedno-

dwuosobowy. Dominikańska 7.
mieszkanie 8. rg 4 040

Pokój

jedno- lub dwuosobowy. elektr.
zaraz. Wielkie Garbary 36 mie-
szkanie 22. zdg 41 686

Pokoik

skromny i pokój wspólny (pa-
nów). — Ogrodowa 15. mieszka-
nie 16 zdg 44 304

Pana

na wspólny. frontowy. Rybaki
20 a. m. 4. zdg 44 387

Pokój

utrzymaniem. Mickiewicza 21/25.
mieszkanie 10. zdg 44 325

Elegancki

czysty. słoneczny. jedno- dwuo-
sobowy. utrzymaniem. Patrona Jac-
kowskiego 11. m. 1. zdg 44 330

Pokój

elegancki. ul. Cieszkowskiego 8.
mieszkanie 9. zdg 44 331

Umeblowany

pokój. Małkowskiego 33. I. prawo.
zdg 44 320

Pokój

zaraz lub 15. Szyperska 3. m. 6.
rg 4 039

Frontowy

Grobla 18. I. m. 4. rg 4 029

Pokój

frontowy solidnym. centralne.
elektryczność. obiady bez. Ma-
tejki 68. m. 1. zdg 44 437

Pokój

Mostowa 4. parter. m. 2.
zdg 44 409

2

osobowy Bukowska 3. m. 3.
zdg 44 241

Dwuosobowy

elegancki I. Mostowa 14. —
Zielonacka. zdg 44 236

Rzeczypospolitej

9. m. 8. zdg 44 236

Dwuosobowy

Podgórska 13. mieszkanie 9.
zdg 44 232

Pokój

2 osoby z używaniem kuchni —
Matejki 6. m. 11. zdg 44 229

Pokoik

Małkowskiego 11. m. 9.
zdg 44 369

Pierwszorządny

pokój centralnem elektryczność.
zaraz. Kantaka 7 m. 8.
zdg 44 372

Pokój

umeblowany. Dąbrowskiego 49 h.
m. 9. zdg 44 439

Frontowy

czysty inteligentnemu panu tanio.
Mostowa 3 m. 18. zdg 44 394

Umeblowany

pokój. — Szarmarzewskiego 20/22.
mieszkanie 6. zdg 44 359

Pokój

ogrzewaniem elektrycznością. —
Chelmońskiego 4. m. 4. zdg 44 475

12 SZUKA POKOJU

Próżnego

pokoju kuchnia gazowa poszu-
kuje zaraz. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 43 749

Małżeństwo

starsze. inteligentne szuka pokoju
umeblowanego lub próżnego
używaniem kuchni. okolica Ry-
nku Wileckiego. Oferty Kurjer
Poznański zdg 43 926

Pokoju

stałego. swobodniejszego. posca-
tek. Jeżyce do Gwarnej szuka ma-
łdy urzędniczki. pościel własna oko-
ło 30.—. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 43 934

Urzędniczka

poszukuje umeblowanego pokoju
najchętniej śródmieście. Oferty
Kurjer Poznański zdg 43 888

Skromnego

pokoju z pościelą zaraz dwóch
pań. Oferty Kurjer Poznański
zdg 43 939

Punktualny

solidny. emeryt poszukuje ciep-
łego jasnego pokoju ewentl. utrzy-
mianiem. Zgłoszenia cena Kurjer
Poznański zdg 43 620

Pokoju

umeblowanego utrzymaniem po-
szukuje. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 43 530

Pokoju

dobrem utrzymaniem od 15 poszu-
kuje student. Zgłoszenia warun-
kami Kurjer Poznański zdg 43 531

Niekrepującego

pokoju szuka pan w śródmieściu
Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 538

Pokój

elegancki. centrum z elektr.
centralnem ogrzew. klatka scho-
dowa. albo niekrepujące szukam.
Oferty z podaniem ceny do Ku-
rjera Pozn. zdg 43 887

Próżnego

lub częściowo umeblowanego po-
koju z używaniem kuchni poszu-
kuje samotna osoba. Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 43 993

2 pokoi

komfortowych. telefon. łazienka.
dobrze umeblowanych. nie wyżej
I. piętra z utrzymaniem. na ci-
chej ulicy. okolica Zamku. Jasne
poszukuje od 15. 12. młode
małżeństwo. Dokładne oferty.
ceny Kurjer Pozn. zdg 43 970

Pani

szuka pokoju śródmieście. po-
ściel własna. w lepszym domu
(niedrogo). Oferty Kurjer Pozn.
zdg 43 968

Pokoju

bez umeblowania poszukuje.
Oferty cena Kurjer Pozn. zdg 43 974

Pokoju

umeblowanego klatki schodowej.
pościelą poszukuje. Oferty cena
Kurjer Poznański zdg 44 098

Pokoju

okolica św. Krzyski. Cena. ofer-
ty Kurjer Poznański zdg 44 084

Pokoju

próżnego dużego poszukuje bez-
dzietne małżeństwo Oferty Ku-
rjer Poznański zdg 44 175

Pan

poszukuje umeblowanego pokoju
na biuro ewentualnie telefonem —
centrum. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 44 062

2 niekrepujących

umeblowanych pokoi poszukuje.
Podać cenę i pietro. Kurjer Po-
znański zdg 44 278

Pokoju

próżnego zaraz poszukuje. place
3 miesiace zrozy. Oferty Kurjer
Poznański zdg 44 257

Pani

pokoju niekrepującego. okolicy
Jasnej. Cena przystępna. Oferty
Kurjer Pozn. zdg 44 256

Pokoju

pełny komfort łazienka. pościel.
okolica pl. Wolności poszukuje
kawaler. Zgłoszenia Agentura
Kurjera Pozn. Leszno. pod
„Komfort“ ng 6 252

Pokoju

bardzo dobrze umebl. niekrepują-
cego w śródmieściu z pierwszo-
rzednym utrzymaniem ewtl. bez
od zaraz lub później poszukuje.
Zgłoszenia Kurjer Pozn.
zdg 44 251

„Informator“

poszukuje pokoi. Aleje Marcink-
owskiego 5. zdg 44 204

Małego

skromnego. niekrepującego. 20. —
Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 202

Dwa

lub trzy pokoje na biuro możliwie
z telefonem poszukuje Oferty
Kurjer Poznański zdg 43 842

Starszy

pan tanio. Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdg 44 414

Pokoju

na dwóch. jasnego. cichego. bez-
względnie czystego. centr. ogrz-
waniem. okolica Reja od 15 poszukuje
Cena. Kurjer Pozn. zdg 44 376

Pokoiku

poszukuje panienka. Oferty cena
Kurjer Poznański zdg 44 455

13 LOKALE

Warsztaty - składowe

warsztat 10x8 m z ubikacją bio-
rową. warsztat 6x6 m z 2 pok.
na biuro. Stalme lub składnice
15x5 m od zaraz do wynajęcia.
ul. Przemysłowa 27 zdg 43 267

Składu

próżnego ewentl. z towarem i mie-
szkaniem poszukuje. Oferty wa-
runkami Kurjer Poznański
zdg 44 107

Pierwszorządne

ubikacje fabryczne
z wielkim podwórkiem oraz wszel-
kimi dogodnościami dla przemy-
słu i hurtowni handlowe do wy-
dzierżawienia. Zgłoszenia „Par-
Aleje Marcinkowskiego 11 pod
14.51. Pw 4 180-14.51

Wysokie sutereny

ul. Słowackiego 18 5 dużych po-
koi jako ubikacje handlowe wy-
dzierżawie od 1 stycznia 1933 —
Zgłoszenia: telefon 66 89
Pg 6384-43.100

Poszukuje

ubikacji na fryzjerstwo. prę-
czy się do jakiegos interesu lub
wynajme pokój parterowy. Wa-
runki Kurjer Poznański
zdg 43 997

Ubikacje

przemysłowe warsztaty wolne —
Jaskowska Strzelecka 14 a.
zdg 44 011

Lokalu

na warsztat lub taniego składu
poszukuje. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 44 094

Lokale handlowe

4 frontowe. parterowe pokoje z
telefonem i jasne suche fronto-
we sutereny na każdą branżę od
zaraz do wynajęcia razem lub
oddzielnie. Dominikańska 5.
zdg 44 1

15.
płaszcz od. szyle pierwszorzęd-
nie Salon Piłińskiej Lodowa 1.
Lazarek. zdg 44 264

Słynna chiromantka
długoletnia doświadczona praktyka, przepowiada przyszłość, teraźniejszość i przyszłość z rak z fizjonomii, grafologii, fotografii i kart. Liczne podziękowania. Przyjmuje od 10-11 i od 3-5 wieczór. Franciszka Ratajczaka 15. mieszkanie 10. II piętro. I wejście w Pasażu Apollo. prawo. zdg 44 147

Przepisywanie
maszyną, wszelka korespondencja, uskuteczniłam szybko, tanio. Adres Kurjer Pozn. zdg 43 917

Krawcowa
wykonuje fachowo tanio. Nowakowa Składowa 12. zdg 44 060

Mereżkohaft
wykonuje bieliznę, mereżkę okretką, dziurki. Wielka 12. m. 7. telefon 41-29. zdg 44 357

Dla lekarza dentysty
do wynajęcia lokal w centrum. Wysoki parter z kompletnie urządzoną poczekalnią, telefonem do dyspozycji lampy: kwarowa Solux i Pontostat. Oferty Kurjer Poznański dz 1513

Plaszcz
wykwintnie, suknie słubne, wyprawy wykonuje szybko i tanio Słowackiego 39, m. 9. zdg 44 434

Akuszka
(siostra zawodowa poważnych klinik i szpitali) przy ul. Piłińskiej 12 (dawnej Wierzbice), przyjmuję panie, udziela porady i pomocy położniczej. zdg 44 318

Jadę
do Berlina, załatwiam sprawy osobiste i urzędowe. Oferty Kurjer Poznański dz 44 314

Wywiadowca „Terra“
Poznań, pl. Wolności 17
telefon 51-54. A. Kochański. Przeprowadzamy szczegółowe wywiady wszelkiego rodzaju we wszystkich sferach. Inkasno i windykaty wapiących należności. Wywiad handlowy. Gwarancja punktualnego i solidnego załatwienia spraw. Godziny urzędowe 9-13 i 16-18. zdg 44 436

Kapelusze damskie
na zamówienie oraz wszelkie przeróbki najkorzystniej Poznań 64 Marcin 69 m. 8 podw. parter zdg 33 124

Akuszka
Krajewska Strzelecka 2 przy placu Światokrzyskim przyjmuję panie udziela porady i pomocy położniczej zdg 36 625/9

Akuszka
Kleńwacherowa Poznań centrum ulica Romana Szymańskiego 2 pierwsze piętro lewa drzw. dom od placu Światokrzyskiego. zdg 34 497

Putra
kotowa i na matę spody pod fototrawę skóry wszelkiego rodzaju polera najtaniej Józef Dawid Poznań od Nowa 11 - 7 rma chrześcijańska. Przyjmuje asygnaty Tow. Kredyt. zdg 4172 36 86

2. - 21
pończochy angielskie jedwab Bemberta 240 275; 325; 375; albrzyż i asygnaty kółko rękawiczek kremowe i kolorowe w pięknym mankietami tanio 160; 185; 225; 275 - A Szymański. Poznań 64 Marcin 69 m. 8 podw. parter zdg 44 467-8-38 66/7

Zioła lecznicze
według przepisów sławnych lekarzy przeciw chorobom żołądka i żółci, płuc, nerwów, wątroby, nerek, choroby hemoroidów, upłaz, obstrukcji, kamieniom żółciowym, kaszlowi, astmie, bledniskierozie, artretyzmowi, reumatyzmowi, etc. Zadzanie bezpłatnej broszury pociągającej!!! Adres: Lisak - A mika zdg 6 474-5-62 438/0

Wózki
dziecięce odnawia kółka, gumy na składzie Razer Szewska 11. zdg 44 030

Podatkowe
sprawy odwołania - adroczona - wstrzymanie egzekucji: załatwia starannie i tanio. Obrońca Poznań 64 Marcin 14. zdg 44 232

Bieliznę
damską, męską, pościelową, piżamę, poranną wykonuje tanio. Wielkie Garbary 18. wejście Woznej. mieszkanie 4. zdg 44 339

Plaszcz
damskie, kurki wykonuje solidnie, tanio, wszelkie kuźnierstwo. Domaszewski, Mielżyńskiego 22. mieszkanie 24. zdg 44 391

Sławnej
chiromantce Wierzbice 27. parter, dziękuję za trafne przepowiedzenie, gdzie zapomniałam moją przyszłą żonę, co się spełniło. Słub odbył się 30 października. Kto pragnie prawdziwego horoskopu, polecam tę chiromantkę. Sławęński. zdg 44 321

Wytworna, smukła sylwetkę
osiągnie pani nabywając gorset i biustonosz. Pracownia zagraniczna, Masztalarska 8/10. zdg 4 036

Suknie
plaszcz, prace kuźnierskie wykonuje dobrze tanio. Wrocławska 30. mieszkanie 4. zdg 44 247

„Modnisi“
Salon Mod. Podgórna 7. m. 2. zdg 44 210

Putra
przerabiam bardzo tanio. Zalewski, Matejki 56. zdg 44 444

Koldry
przerabiam posyłam. Smoczyńska Kwiatowa 8. zdg 44 05

Oblady
smaczne. 3 dania 90 gr włącznie obsługi - restauracja Duchowski. św. Marcin 66 zdg 44 419

Elektryczne
instalacje światła, dzwonek, naprawy najtaniej. Wielkie Garbary 44. m. 6. zdg 44 353

Farbowanie
włosów (brwi i rzęsy 150). Brzyki. Półwiejska 38 a. zdg 44 397

Odpisy
maszyną i powielaniem „Gestetnerem” - tanio. Biuro: Zaluska, Piekary 6. zdg 44 364

Kto
przewiezie meble Nakło-Poznań, do 15. 11. 32. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 457

23 OZENKI

Najbogatsze partje
oraz wybór największy poleca Echo Biuro ul. Pocztowa 29. zdg 43 133

Kawaler
młody, inteligentny przystojny brunet, właściciel młyna parowego bez długów, obecnie na stałe posadzie szuka odpowiedniej żony z majątkiem. Rzecz honorowa. Oferty fotografii proszę Kurjer Poznański dz 43 325

Znajomości
matrymonialne ułatwia dyskretnie „Wanda”. Fabryczna 35 a. m. 20. zdg 44 009

Kawaler
zredukowany urzędnik, lat 33, szybko orientujący się w każdej dziedzinie przemysłu i handlu posiadający 4000 zł gotówki, ożeni się z panną lub wdową posiadającą skład lub inne przedsiębiorstwo. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 44 000

Sierota
zapozna pana starszego, zamożnego. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 43 919

Kupiec
branży spożywczej lat 23 majątkiem dobrej rodziny pozna panna posiadająca skład lub gotówkę. Cel matrymonialny Oferty Kurjer Poznański zdg 43 935

Urzędnik
państwowy ustaty, lat 29, poszukuje żony szlachetnej religijnej (majątek mile widziany). - Oferty Kurjer Poznański zdg 43 776

Nauczycielka
państwowa stała (wieloletnia), panna) widuje zamąż. Bonerówna Warszawa Złota 19. ówocarnia Japonka. zdg 6 242

Kawaler
lat 30 brunet, solidny przystojny, dobrego charakteru, bez długów, przejmujący od rodziców dom, dobrze prosperująca, stołarnia mechaniczna w Łodzi poszukuje w celu ożenku panny inteligentnej przystojnej ładnej do brem kochającym sercem średniego wzrostu lat 20-28. Posag pożądanym 15 do 20 tysięcy dla enlaty rodzeństwa. Dyskretnie zapewniam słowem honoru Oferty z dokładnym opisem upraszam do Kurjera Poznańskiego zdg 43 721

Kawaler
lat 40 szlachetnego charakteru, posiadający 300 000 zł oraz pięknie umebłowane mieszkanie poszukuje na tej drodze towarzyszkę życia młodej zaradnej i młodej o nieposzlakowanej przeszłości, której należy na szczerym pożytku małżeńskim. Zgłoszenia wraz z fotografiami, które w razie nieuwzględnienia się zwraca, uprasza się pod zdg 43 608 Kurjer Poznański.

Urzędnik
państwowy młody samotny ożeni się brunetka. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 43 572

Dwie koleżanki
blondynka i brunetka urzędniczki przystojne pełnej figury lat 30, poszukują znajomości panów do lat 40 poważnych celem późniejszego zamążdżenia. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 354

Typ
Hiszpana przystojny, żywy dysplinowany 28-letni młodzieniec, ofiaruje idealną miłość pięknej siostrze. Cel matrymonialny. Oferty upraszam Kurjer Poznański zdg 43 494

Wdowa
samotna mieszkaniem na posadzie, szuka męża stała posada lat 40-50. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 819

Zamłowany agronom
lat 32, przystojny, religijny administrator większych majątków - posiadający 25 000 zł pragnie poznać pania z odpowiednią gotówką przystojną, miłą gospodarną zdrową w celu matrymonialnym. ewent. właścicielką majątku lub dzierżawą. Rzecz traktuje poważnie. Dyskretnie korespondencje honorowa. Pośrednictwo krawnych chętnie przyjmuję. Tylko poważne zgłoszenia upraszam do Kurjera Poznańskiego pod zdg 43 843

Dla
mego brata lat 23, właściciela składni rowerów oraz warsztatów mechanicznych poszukuje żony przystojnej z odpowiednim majątkiem do lat 25. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 6 263

24 NAUKA
Ulgowy Kurs Tańców rozpoczynam 5-go. Średzińskiego, ul. Strzelecka 3. zdg 42 935

Akademja Tańców Wituszkowskich
Marcina 34. zdg 6 391-57 396

Kursy Handlowe
Tadeusza Pruska teraz Skarbo wa 11. zdg 43 493

30 Wielkopolański
posiadający majątek 500 morg w Poznaniu przystojny poważny dyplom i doktorat agronom z asystentem posiadający wspaniałe kwalifikacje, mogący procs swego zawodu prowadzić inne przedsiębiorstwa szuka znajomości z zdrową przystojną inteligentną panną z dobrego domu, nmiw w ożenku w celu matrymonialnym. Dla wspólnego dobra na odpowiednim poziomie potrzebne co najmniej 100 000 zł gotówki. Pośrednictwo krawnych chętnie przyjmuję. Dyskretnie obojętna rzecz honorowa. Tylko poważne zgłoszenia upraszam do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zdg 43 832

Student
udzieli uczniom szkół średnich, wrdżalowych korepetycji. Warunki Oferty do Kurjera Pozn. zdg 43 762

Niemieckiego
udzielał gruntnie Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 805

Kursy
stenografii pisanie maszyną rozpoczynam 7 listopada. Kania, ka 1. II. zdg 36 811

Kursy
stenografii pisanie maszyną, korespondencji, rachunkowości. Tyras Zaworskiej Strzelecka 33 zdg 39 133

Student
udziela korepetycji. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 279

Kandydat filologii
udzieli lekcji z zakresu gimnazjum. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 916

Szkola tańców
Baletmistrza Szczurka Tanganilla, Bignini
Zgłoszenia każdego czasu Dom Rzemieślniczy ul. Ratajczaka. zdg 43 844

Studentka
udziela korepetycji specjalnie języki obce. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 856

Student
udzieli korepetycji z tanio. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 725

Kursy dziecięce
francuskiego angielskiego zespoli nieszczne. Prof. Zarembina. Mieście 10. Przecznicza 6. telefon 6655. zdg 1 624

Niemieckiego
lekcyj i konwersacji udziela akademik niemiecki Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 893

Młoda Francuzka
poszukuje pokój centrum telefonem, mianem za lekcje. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 809

Kursy Tańców
Szczurkówny
Pocztowa 23, parter
Zgłoszenia każdego czasu. zdg 43 785

Profesor gimnazjalny
udzieli lekcji łaciny, greki. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 43 781

Francuzka
udzieli lekcji obłady Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 830

Francuski
konwersacja Przygotowanie matury (Dyplom paryski). Plac Nowomiejski 6a, parter. zdg 43 948

English Lady
gives lessons - conversation. - Szamarzewskiego 8. m. 7. zdg 43 092

Angielskiego
w czterech miesiacach! Wspani, bezwzględnie pewne! Tylko dziecię zoić! Zgłoszenia do sekretarki Gilewskiej. Wrocławska 38, między 1-2 zdg 44 087

Energiczny
student poszukuje lekcji szkół średnich wrdżalowych. Warunki skromne. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 44 032

Student
udzieli korepetycji. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 109

Kursy
stenografii, pisanie maszyną, księgowości. Tyras - Zaworskiej Strzelecka 33. zdg 44 025

Dyplom szoferski
uzywasz zapisując się na kurs samochodowy i Plankowskiego, ul. Dabrowskiej 79. tel. 68-32. zdg 44 308

„Tanganilla“
„Charlestep“ Sensacja Wiednia
Szkola Makowskiego
Specjalność Kółka Akademickie. Plac Wolności 14a. zdg 6 699-57 443

Książkowosci
stenografii korespondencji, maszyną kurs rozpoczynamy 7. Wyciecznym starym się o posady. Postep pl. Śnieżyński 2a. zdg 42 931/2

Studentka
udzieli w centrum lekcji gry fortienanowej i języka francuskiego za obłady Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 302

Konwersacji
języka francuskiego udziela pani. Wyspiańskiego 12. mieszkanie 7. od 1-5 godziny zdg 6 634-57 440

Korepetycji
matematyki, języków, pomocy lekcjach udzieli studentka. Adres Kurjer Pozn. zdg 44 328

„Tanganilla“
nowość uczy
Olga Antoszevska, Zielona 3. zdg 6 702-44 84

Pierwszego
języka świata nowe niedrogo. - 27 Grudnia 10 m. 2. z podwórza zdg 44 410

Kursy
kroju i szycia metoda łatwa. Szpotanińska, Marcin 16 zdg 44 363

Bilansowania
księgowości stenografii, pisanie maszyną udziela Kromczyńska, Ogrodowa 16. II. Nowe kursy od 15. XI. 32. zdg 44 361

Student
udzieli uczniom szkół średnich, wrdżalowych korepetycji. Warunki Oferty do Kurjera Pozn. zdg 43 762

Niemieckiego
udzielał gruntnie Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 805

Kursy
stenografii pisanie maszyną rozpoczynam 7 listopada. Kania, ka 1. II. zdg 36 811

Kursy
stenografii pisanie maszyną, korespondencji, rachunkowości. Tyras Zaworskiej Strzelecka 33 zdg 39 133

Student
udziela korepetycji. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 279

Kandydat filologii
udzieli lekcji z zakresu gimnazjum. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 916

Szkola tańców
Baletmistrza Szczurka Tanganilla, Bignini
Zgłoszenia każdego czasu Dom Rzemieślniczy ul. Ratajczaka. zdg 43 844

Studentka
udziela korepetycji specjalnie języki obce. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 856

Student
udzieli korepetycji z tanio. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 725

Kursy dziecięce
francuskiego angielskiego zespoli nieszczne. Prof. Zarembina. Mieście 10. Przecznicza 6. telefon 6655. zdg 1 624

Niemieckiego
lekcyj i konwersacji udziela akademik niemiecki Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 893

Młoda Francuzka
poszukuje pokój centrum telefonem, mianem za lekcje. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 809

Kursy Tańców
Szczurkówny
Pocztowa 23, parter
Zgłoszenia każdego czasu. zdg 43 785

Profesor gimnazjalny
udzieli lekcji łaciny, greki. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 43 781

Francuzka
udzieli lekcji obłady Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 830

Francuski
konwersacja Przygotowanie matury (Dyplom paryski). Plac Nowomiejski 6a, parter. zdg 43 948

English Lady
gives lessons - conversation. - Szamarzewskiego 8. m. 7. zdg 43 092

Angielskiego
w czterech miesiacach! Wspani, bezwzględnie pewne! Tylko dziecię zoić! Zgłoszenia do sekretarki Gilewskiej. Wrocławska 38, między 1-2 zdg 44 087

Energiczny
student poszukuje lekcji szkół średnich wrdżalowych. Warunki skromne. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 44 032

Student
udzieli korepetycji. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 109

Kursy
stenografii, pisanie maszyną, księgowości. Tyras - Zaworskiej Strzelecka 33. zdg 44 025

Dyplom szoferski
uzywasz zapisując się na kurs samochodowy i Plankowskiego, ul. Dabrowskiej 79. tel. 68-32. zdg 44 308

„Tanganilla“
„Charlestep“ Sensacja Wiednia
Szkola Makowskiego
Specjalność Kółka Akademickie. Plac Wolności 14a. zdg 6 699-57 443

Książkowosci
stenografii korespondencji, maszyną kurs rozpoczynamy 7. Wyciecznym starym się o posady. Postep pl. Śnieżyński 2a. zdg 42 931/2

Studentka
udzieli w centrum lekcji gry fortienanowej i języka francuskiego za obłady Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 302

Konwersacji
języka francuskiego udziela pani. Wyspiańskiego 12. mieszkanie 7. od 1-5 godziny zdg 6 634-57 440

Korepetycji
matematyki, języków, pomocy lekcjach udzieli studentka. Adres Kurjer Pozn. zdg 44 328

„Tanganilla“
nowość uczy
Olga Antoszevska, Zielona 3. zdg 6 702-44 84

Pierwszego
języka świata nowe niedrogo. - 27 Grudnia 10 m. 2. z podwórza zdg 44 410

Kursy
kroju i szycia metoda łatwa. Szpotanińska, Marcin 16 zdg 44 363

Bilansowania
księgowości stenografii, pisanie maszyną udziela Kromczyńska, Ogrodowa 16. II. Nowe kursy od 15. XI. 32. zdg 44 361

25 MUZYKA

Lekcje
na skrzypcach początkującym u. Ziela. Wielkie Garbary 23 a. m. 7. zdg 43 531

Wyższa szkoła śpiewu
Heleny Dutkiewicz
dypl. nauczycielki śpiewu i koncertowej artystki - śpiewaczki. Bel Canto podług metody najslawniejszych metrow dresden-skich. Kompl. przygotowania do opery koncertu i operetki. Zgłoszenia od 11 do 1. Ul. Gwarna 8. III. na lewo. zdg 44 008

Pianista
młody wolny zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdg 43 861

Pianino
czwartej lekcje. Młyńska 3. mieszkanie 8. zdg 6 666-57 427

Gruntowne
lekcje fortepianu. - Strzelecka 23 b. parter. zdg 44 136

26 ROZRYWKA

Kino Roxy!!!
Milość i Sport. zdg 44 148

Kino „Orzeł“
„Stalowa Dłoń” Tom Mix. dramat. „Dwa Pechowcy” Słim komedia. zdg 44 316

Kino Tęcza
Biały szatan. zdg 44 332

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Włodarz
emigrant z Niemiec - dobruimi świadectwami. 18 lat praktyki. żonaty poszukuje posady w małym, może wstawic kaucję. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 421

Samodzielną
dziewczyna z dobruim gotowaniem poszukuje posady Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 341

Młoda
inteligentna wdowa, rutynowana, książkowa-korespondentka w bardzo przykrem położeniu poszukuje zaraz jakiegokolwiek posady. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 44 471

Sierota
szuka posady do samotnej osoby. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 468

Kasjerka
księzkowa, maszynistka długoletnia, praktyka, dobre referencje, szuka posady. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 402

Bona
religijna młoda kobieta z długą praktyką i dobruimi świadectwami szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 44 365

Dziewczyna
lat 16 szuka posady do dzieć i lekich prac domowych. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 366

Zarządzająca
domem, pensjonatem wykwalifikowana referencje pierwszorzędne poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdg 44 449

Ogrodnik - bartnik
samotny 10 lat praktyki z dobruimi świadectwami i poleceniami szuka posady zaraz lub później. Łaskawe oferty Kurjer Pozn. zdg 43 596

Wioloncz

Szproty

i wszelkie inne wędzone ryby poleca po cenach konkurencyjnych w każdych ilościach ng 6258

Bałtycka wędzarnia ryb „REWA”
w Gdyni, ul. Świętojańska.

Poszukuje
posługi w okolicy Jerzyce. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 375

Żelazniak
młodego poszukuje posady, nieścoś obojętnej za małym wynagrodzeniem. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 422

Stenotypistka
młoda, biegała stenografka polsko-niemiecka pisze szybko na maszynie i tłumaczy przynajmniej posadę. Łaskawe oferty skierować proszę pod zdg 43 894 Kurjer Poznański.

Rolnik
lat 29, obeznan z silnikami spalinowymi, poszukuje posady pomocnika gospodarczego zaraz lub później. 3-letnia szkoła rolnicza, praktyka 2 lata pracy w fabryce maszyn i samochodów — referencje. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 880

Sierota
prosi o posadę do wszystkiego lub dzieci. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 43 882

Technik
maszynowy, dobry kalkulator, warsztatowiec, wieloletnia praktyka poszukuje zajęcia. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 966

Rysunki
techniczne, miernicze wykonuje tanio. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 967

Tania
praca. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 983

Dziewczyna
dobrym poleceniem, dobrym gotowaniem poszukuje posady w lepszym domu od 15. lub 1. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 990

Pomocnik zegarmistrzowski
zdolny, dobrze połączony szuka posady zaraz. Maciejowska Górna Włda 56. zdg 41 598

Szuka pracy
młodszy emeryt, policjant portiera, placowego, magazyniera, administratora domu, inkasenta. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 978

TEATRY

Teatr Polski: Dziś „Ktobądź”
Niedziela, 6. 11. 3 popoł. — „Wiele hałasu o nic”
Niedziela, 6. 11. 8 wiecz. — „Niedojrzały owoc”
Poniedziałek, 7. 11. — „Ktobądź”

Teatr Wielki (Opera): Dziś „Quo Vadis”
Niedziela, 6. 11. po południu: „Bajadera”
Niedziela, 6. 11. wieczorem: „Dolly”

Teatr Nowy: Dziś — Plac Paryski 13”
Niedziela, 6. 11.: „Plac Paryski 13”
Poniedziałek, 7. 11. „Plac Paryski 13”

Komedja Muzyczna: Dziś — „Pod białym koniem”
Niedziela, 6. 11.: „Pod białym koniem”
Poniedziałek, 7. 11. „Pod białym koniem”
Wtorek, 8. 11. „Pod białym koniem”

Teatr Narodowy: Niedziela, 6. 11. Godz. 15: „Dziady”
Niedziela, 6. 11. Godz. 17.30: „Dziady”

Kina Apollo i Metropolis to rekord taniości i dobrych programów.
zg 1519

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Kochaj mnie dziś”
Aurora: „Wojskowy Szlak”
Corso: „Rasputin”
Colosseum: „Dziecko ulicy”
Metropolis: „Gasnące płomienie”
Muzja: „Rok 1914”
Orzel: „Stalowa Dłoń i Dwaj Pechowcy”
Odeon: „Quo Vadis”
Roxy: „Młodość i Sport”
Renaissance: „Maradu”
Słońce: „Pieśń Nocy”
Stinks: „Bunt młodości”
Tęcza: „Biały Szatan”
Wilsona: „Marokko”

Polecam
moja bezwzględnie uczciwa, czysta i pracowita posługaczka. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 909

Kelner
przystojny, uczciwy, z kancją — szuka posady. Łaskawe oferty do Kurjera Poznański zdg 44 089

Posługaczka
poszukuje posady 2-3 razy w tygodniu. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 081

Sierota
szuka posady lub posługi. Wykazania skromne. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 084

Dziewczyna
uczciwa szuka posady lub prania. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 053

Kucharka
służąca bardzo dobrze gotowaniem szuka od 15. 11. posady lub do wszelkich prac. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 113

Kowal
maszynista szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 146

Ogrodnik
czyścił cztery wyrzynał drzewa, krzewy i winorośle owocowe. Fachowo szuka zajęcia. Feliks Siewczyński, Poznań Gen. Chłapowskiego 2, m. 16 zdg 44 164

Kierownik tartaku
w jednej osobie wermistrza placowego 26 letnia praktyka montowaniem napraw maszyn tartacznych, wymierzaniem brakowaniem drzewa okrzakłego tartego. Zaniechane tartaki doprowadzi do największej wydajności poszukuje posady. Szelema, Rogowo, pow. Znin. zdg 44 285

Posługaczka
poszukuje posady. Dzielnica Łazarz lub Jerzyce. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 218

Dziewczyna młodsza
z prowincji, do wszelkiej pracy domowej, z gotowaniem i szyciem, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 214

Osoba zaufana
szuka posady do wyreczenia pani domu. Zna wszelkie prace w zakresie gospodarstwa domowego, wchodzące, również szycie; chętnie wieś. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 382

Zredukowana
nauczycielka gospodarcza, przyjmie posadę w społecznej instytucji, szkole, jako zarządczyni małego gospodarstwa, propagandzistka itp. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 379

Książkowa-bilansistka
samodzielną, 10 lat praktyki w handlu i przemyśle, znajomość niemieckiego, szuka posady. Zawiejówna, Inowrocław, Solankowa 72. zdg 44 380

Przyjme
jakąkolwiek posadę do szycia, dzieci lub do interesu za utrzymaniem. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 029/30

Dziewczyna
młoda, z gotowaniem, do wszystkiego poszukuje posady. Oferty do Kurjera Poznański zdg 44 205

Warszawianka
z maturą szuka pracy biurowej. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 261

Studentka
W. S. H., amuzowana przerwać studia, szuka jakiegokolwiek posady. Na chętniej sekretarki, ewentualnie kasjerki. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 44 227

Chłopiec
poszukuje posady do posyłek lub innych zajęć z kancją 30. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 050

Osoba
starsza doświadczona, zajmie się całem gospodarstwem domowym, zna gotowanie, prąsowanie, świadectwa, jak najlepsze. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 44 170

Młoda
osoba, umie cośkolwiek gotować, prasuje, szuka posady. Świadectwo bardzo dobre. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 44 173

Kucharka
w średnim wieku, poszukuje posady do samotnej osoby lub małej rodziny. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 174

Ekspedjentka
branży kolonialnej poszukuje zajęcia w rzeczniczym, roczna praktyka. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 270

Pracznia
czysta, uczciwa poszukuje prania lub posługi. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 169

Panienska
z dobrej rodziny, porządna, ze znajomością szycia oraz haftu, pragnie objąć jako pierwszą posadę, do dzieci. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 139

Inteligentna
panna, lat 20, włada językiem polskim, niemieckim, muzykalna, poszukuje posady do dzieci lub zajmie się gospodarstwem domowym. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 085

Fotograf
po ukończeniu nauki, poszukuje posady w lepszym zakładzie za utrzymanie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 209

Kierownik cegielni
poszukuje od 1. 1. 33, samodzielną posadę, ewentualnie dzierżawę cegielni. Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 44 301

Krawcowa
poszukuje pracy poza domem, 2-3 dniennie. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 000

Samodzielną
kucharkę do wszystkiego poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 336

Krawczyni
rutynowana szuka posady w domach prywatnych. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 324

Studentka
trudnym położeniu, prosi korepetycje, lekcje zakres V gimnazjum, za drobne wynagrodzenie. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 327

Maturzystka
pisząca na maszynę, władająca językiem niemieckim, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 329

Za utrzymanie
mieszkanie szofer-mechanik, samotny, dobry fachowiec poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 407

Młody literat
współpracownik, pism, zdolny, stylizacja i reporter, szuka posady w redakcji lub odpowiedniej innej. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 288

Bona
młoda skromna z szyciem poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia Pel Pieścicka, Środa, Kościuszkowej 10 zdg 44 291

Parasole damskie i męskie 3,50, 4,75, 6,—
Własna pracownia
W. Czyszk Szkoła 11
Pg 5 073-43.43

Osoba
starsza, wykształcona (francuska konwersacja), zdrowa, pracowita, poszukuje jakiegokolwiek posady za utrzymanie tylko. Łaskawe oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdg 44 282

Księgowa-kasjerka-bilansistka
znajomość wszelkich spraw handlowych 10 lat praktyki — szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 44 246

Dziewczyna
lat 25, nawskroś uczciwa poszukuje posady z gotowaniem lub bez do lepszego domu od 15. Łaskawe oferty W. Przybyłek, Podgórze 8. 11. zdg 44 245

Książkowa
z dłuższą praktyką, zna dokładnie księgowość amerykańską, kasowość, zestawia bilans bieżący, niemieckim sprawach, wesołych, szuka posady stałej lub kilkanaście godzin tygodniowo ewentualnie zastępstwo. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 523

Ogrodnik - podwórzowy
kawaler, lat 27, dobry bartnik 10 lat praktyki, poczciwy, sumienny, z dobrą świadomością i polecenia poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 43 507

Kucharz
kawaler, dobrze obeznany w swym zawodzie poszukuje posady w majatku lub w restauracji zaraz lub później. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 43 595

Książkowa
bilansistka, biegała kasjerka, maszynistka, zna wszystkie prace biurowe, język polski, niemiecki, poszukuje posady natychmiast. Oferty Kurjer Poznański zdg 41 585

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady zaraz lub od 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 611

Inwalida
wojenny szklarz poszukuje pracy. Wykonuje wszelkie prace po cenach przystępnych. Zgłoszenia uprasza Towarzystwo Pomocy Inwalidom Wojennym. Poznań ul. Koza 8, pokój 5, telefon 39-97. zdg 43 635 6

Inwalida
wojenny kieszonkowy poszukuje jakiegokolwiek posady w majatku jako kasjer, pisarz, podwórzowy i t. p. Zgłoszenia uprasza Towarzystwo Pomocy Inwalidom Wojennym. Poznań ul. Koza 8, pokój 5, telefon 39-97. zdg 43 638/4

Dziewczyna
sumienna poszukuje posady do gotowania z małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 515

Pokojuowa
z praniem i prasowaniem sztywną bielizną i dobrą świadomością od 15. lub zaraz szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 517

Młodsza
dziewczyna z prowincji szuka posady do wszystkiego zaraz lub od 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 750

1 000
kauceji żłozę poszukuje posady magazyniera, woźnego, inkasenta. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 751

Pisarz gospodarczy
wzgl. młodszy urzędnik, lat 25, wykształcenie gimnazjum 3 lata praktyki w intensywnych, majatkach, chłubne świadectwa, poszukuje posady zaraz lub później. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 43 668

Kołodziej
młody dzielny fachowiec samotny szuka posady miejscowości obojętnej. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 43 760

28 WOLNE MIEJSCA

Wspólnika (czkę)
z gotówka do 350 — dobry artykuł gwiazdkowy. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 740

Kilka
sprzedawcy armatycznych, dobry artykuł gwiazdkowy, kauceja 50.—. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 741

Apтека
Poznańskiem — poszukuje od pierwszego grudnia, magistru praktyka. — Oferty warunkami Kurjer Poznański zdg 44 307

Kursy samochodowe
I. Piłkowskiego, ul. Dąbrowskiego 79 tel. 68-83, przyjmują zapisy na nowy kurs. zdg 41 310

Uczciwa
dziewczyna, niżej lat 16, przychodnia, Grobla 17, m. 24. zdg 44 315

Gospodyn-kucharka
uczciwa, dobrze połączona, znająca się na zaprawach i małym wiejskim gospodarstwie do domu kawalerskiego w średnim mieście prowincjonalnym, potrzebna zaraz. Zgłoszenia z dołączeniem odpisu świadectw, których się nie zwraca należy skierować do skrzynki pocztowej 3. Ostrów Wlkp. ng 6 264

Ekspedjentka
sympatyczna, sumienna, akurata bez zarzutów. Zgłoszenia Wielkie Garbary 37 skiad zdg 44 344

Szofer
monter stale jazdy zaraz. Zgłoszenia Słowackiego 38, m. 6. zdg 44 345

Podróżujący
branży cukrowo-czekoladowej i zarazem wódczanej, dzielny, do brzo zaprowadzony, potrzebny zaraz na Poznań. Oferty życiorysem i świadectwami referencjami Kurjer Poznański zdg 44 395

Służąca
do wszystkiego Wielkie Garbary 18, mieszkania 4, wieś Woźnej. zdg 44 390

Elektrotechnika
lub kupca jako współnika z gotówką 1000 zł poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 868

Młoda pani
inteligentna jako reprezentantka pami domu i do prowadzenia gospodarstwa domowego do włości na wieś poszukiwana. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 43 978

Potrzebne
panie do domokrajnej sprzedaży artykułu bardzo powabnego zaraz. Zgłoszenia do Hotel Royal, Antonina Wencz. zdg 43 980

Redaktora
władającego językiem polskim i niemieckim poszukuje się zaraz do dwutygodnika. Oferty w polskim i niemieckim języku z podaniem wynagrodzenia przysłać do Kurjera Poznańskiego pod zdg 44 095 — Reflektuje się na pierwszorzędną silę.

Służąca - kucharka
zaraz. Żupańskiego 16 m. 1. zdg 44 015

Potrzebny
dzielny podróżujący zaprowadzony w składach spożywczych Poznania, Fabryka musztard „Palmo” H. Jarosz Poznań św. Rocha 8. zdg 44 073

Akwizytorów
na prowizję poszukuje biuro elektrotechniczne. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 071

Mag. farm.
z conajmniej 1 roczną praktyką, przyjmie od 1. 1. 33, konc. Autka pod Lwem Czersk, Pom z podaniem wynagrodzenia i referencji. zdg 1461

200
złoty pensji prowizje otrzymania, agentki, sprzedając niezbędne artykuły na raty. — Oferty „Raty” Biuro. Pełniące Warszawa — Marszałkowska 115/c ng 6 168

Dziewczyna
potrzebna, 12 zł miesięcznie. Poznańska 46, m. 9. zdg 43 936

Zastępcy
inteligentni pracownicy zaraz na wszystkie miasta województwa poznańskiego. Dobry stały zarobek. Tanie, kupne wydanie, bileusowe, każdy dom katolicki nabywa. Oferty Kurjer Poznański zdg 43 940

Młynarza
znającego się na matorze saccogaz poszukuje zaraz z kauceją. — Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 44 081

Potrzebne
od zaraz pomocniczo do krawieckiego damskiej. Bandurska, Poznań. Wrocław 18 m. 3. zdg 44 058

Dziewczyna
poszukiwana do samodzielną pracy z gotowaniem. Zgłoszenia pismienne z podaniem wieku do Kurjera Poznański zdg 44 135

Pomocnik
rybacki (rybak) może się zgłosić. Informacji udzieli Leon Tawik, Górna Włda 61. zdg 44 234/5

Potrzebna
dziewczyna, która pracowała już w składzie, Kurdelski, Półwiejska 39. zdg 44 198

Sila kierownicza
do kiosku z kauceją 2 000 zaraz potrzebna. Oferty Kurjer Poznański zdg 44 153

Dzielną fryzjera
może się zgłosić. Rażniak, Szamotyły Poznańska 1. zdg 44 367

Agenta
zdolnego na stępie. Wysoka prowizja. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 43 949

Służąca
sumienna do wszystkiego z gotowaniem. Słowackiego 36, Żerkowska. zdg 43 845

Ucznia
w naukę techniki, dentystycznej, przyjmie za odpowiednią zapłatą. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 43 836

Ekspedjentka
od zaraz z branży elektro-technicznej potrzebna. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 43 598

Dzielną
ekspedjentka z branży rzeźniczej potrzebna od 15. 11. 32 W. Młuchowski, Poznań ul. Półwiejska 6. zdg 42 615

Uczeń (nica)
możliwie z ukończoną szkołą, szkole handlową, uczących rodziców z gotówką 3-5 000 zł. Wy-czerpujące oferty kierować do „Par” Katowice pod adresem: Sanatorium Smukała pod Brd-goszczą, zdg 1 633

Na
wszystkie powiaty Poznańskie. Pomorza poszukujemy wy-lacznych zastępców z gotówką 150 zł do sprzedaży pokunego taniego bezkonkurencyjnego artykułu. Stała per... 400 zł. Wia-domości, fachowe, niepotrzebne (Załączyć znaczek). Oferty Kurjer Poznański zdg 41 451

Dziewczyna
sumienna z gotowaniem potrzebna zaraz do 2 osób w Poznaniu. Strzelecka 3b, I. prawo. zdg 42 334

Cukiernia i Kawiarnia w Poznaniu, nowoczesnie urządzone, w najlepszym położeniu, dobrze prosperująca, na sprzedaż. Oferty do „PAR” Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 57,432 Pg 6 634 57,432

Humor zagraniczny

— Kupilabym go chętnie, ale mój mąż nie lubi zwierząt.
— Przedz paniusia znajdzie drugiego męża, niż podobną okazję.

Przedpłata

na miesiąc listopad 1932 r. za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3.20, w agencjach w mieście zł 3.50, z odnośnikiem do domu w Poznaniu zł 3.70, z odnośnikiem przez pocztę poza Pozna-niem miesięcznie zł 4.14, kwartalnie zł 12.40, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 7.50, w innych krajach zł 8.50. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkod w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abo-nenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odeszkodowania.

W wydaniach wielkoświatowych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości. Zgłoszenia do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedzielę, święta i nocą tylko 1476, 3524 i 4072, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Ogłoszenia

na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potoczniemi 200 gr. od 1-lamowego miłm. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wyda-nia porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nocy wypadać do godz. 22 u stróża: do wydania wieczornego „drobne” do godz. 11, większe dłużej według możliwości. Drobne og-łoszenia (najwyżej 100 słów, w tem 5 nagłówekowych) słowo nagłówekowe (tłuste) 20 gr. każde, dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między resztą a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek mairprowania, wydawnictwo nie odpowiada.